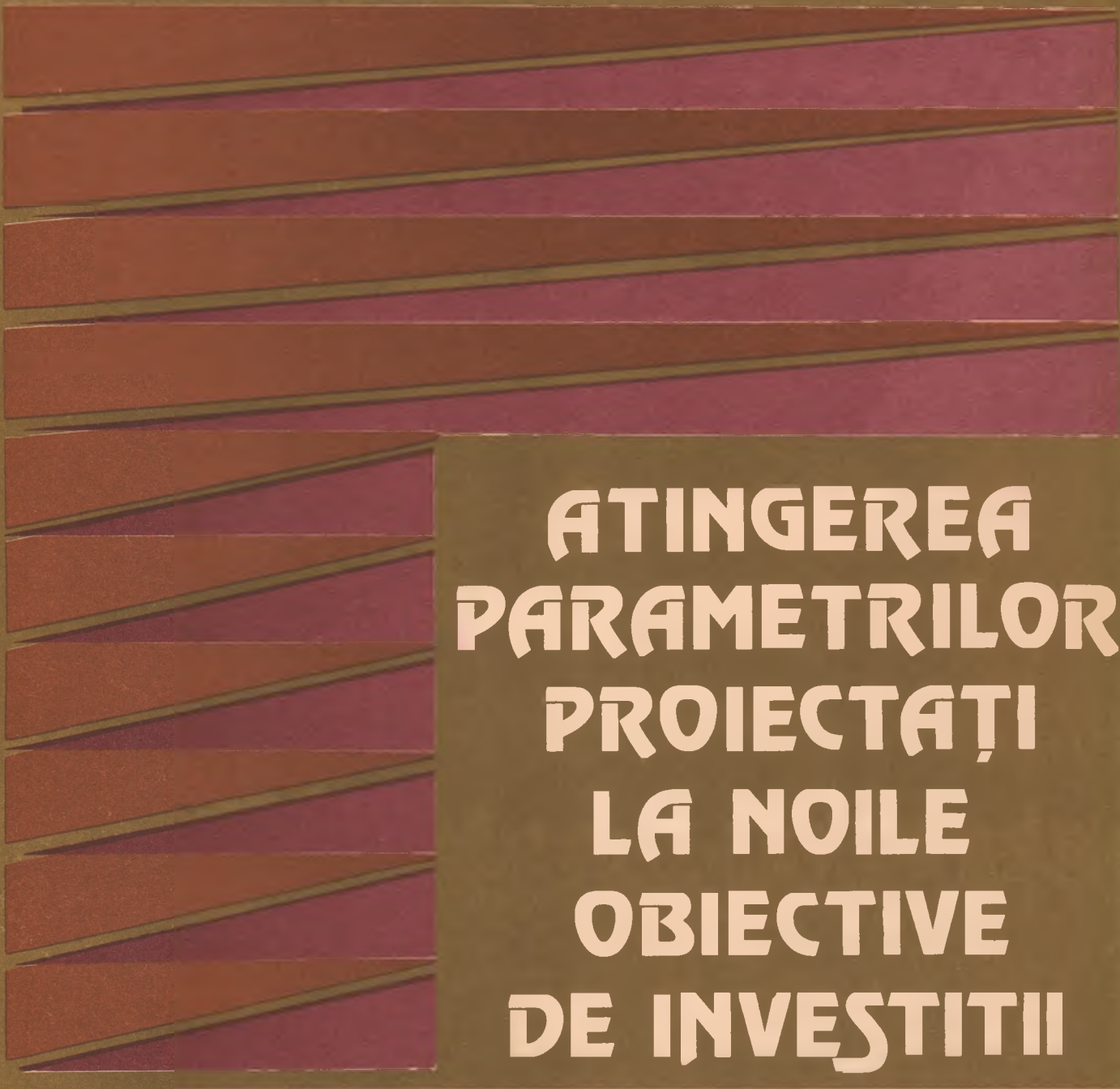

Revista ECONOMICĂ

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**ATINGEREA
PARAMETRIILOR
PROIECTAȚI
LA NOILE
OBIECTIVE
DE INVESTITII**

VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU, ÎN REPUBLICA POPULARĂ CHINEZĂ

Expresie
a tradiționalelor
relații
de caldă prietenie,
a dorinței comune
de a da noi dimensiuni
colaborării
multilaterale
dintre cele două țări,
partide și popoare

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

PÎRGHII ESENȚIALE DE ÎNTĂRIRE A AUTOCONDUCERII

— Întreprinderile și unitățile în procesul distribuirii și redistribuirii venitului național —

ÎN ÎNFĂPTUIREA politicii partidului de dezvoltare economico-socială a țării, de ridicare a nivelului de trai material și spiritual al poporului, un rol important revine finanțelor, care au sarcina să asigure constituirea, repartizarea și utilizarea planificată a fondurilor bănești ale societății, să contribuie la elaborarea și îndeplinirea planului național unic. În acest cadru de ansamblu, prin rolul lor — care se realizează cu ajutorul unor instrumente și metode proprii, al unor pîrghii financiare — finanțele sînt chemate să contribuie la buna funcționare a mecanismului economic și social, a autoconducerii muncitorești, a autogestiei economico-financiare, să exercite controlul general asupra desfășurării procesului reproducției sociale, în vederea obținerii unei eficiențe cît mai ridicate în toate domeniile de activitate — obiective relevate de secretarul general al partidului la recenta plenară a C.C. al P.C.R.

Sarcinile finanțelor sînt îndeplinite, în mare măsură, prin intermediul bugetului de stat. Prin structura sa, prin modul său de elaborare și prin corelațiile care le are stabilite cu planul național unic de dezvoltare economico-socială, cu toate componentele sistemului de planuri financiare din economie, bugetul de stat reflectă în mod sintetic întreaga activitate economică și socială, rezultatele acesteia din fiecare an, ca și principalele tendințe ale fenomenelor economice pe plan intern și extern. Este un instrument de bază al repartizării venitului național.

Statul folosește bugetul său ca instrument al distribuirii venitului național, prin intermediul căruia, în calitatea sa de proprietar al mijloacelor de producție, preia o parte a valorii nou create în unitățile economice de stat. Pe această cale se formează cea mai mare parte a veniturilor bugetului de stat. De exemplu, la nivelul anului 1982, 65,9% din totalul veniturilor bugetului de stat se realizează sub forma prelevării pentru societate a unei părți din valoarea producției nete, vîrsămintelor din beneficiile unităților economice de stat, a impozitului pe circulația mărfurilor și a taxei pentru folosirea terenurilor proprietate de stat. Prin cheltuielile sale, bugetul de stat realizează redistribuirea venitului național. Așadar, bugetul de stat este implicat prin veniturile sale în procesul de repartizare a venitului național, iar prin cheltuielile bugetare el asigură redistribuirea celei mai mari părți a venitului național. În aceste condiții bugetul de stat devine o **pîrghie puternică folosită de către stat în scopul de a asigura utilizarea cît mai eficientă a venitului național.**

Structura veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat, proveniența și respectiv destinația acestora, localizate pe titulari de plan cu ajutorul clasificății bugetare, oferă informații cu privire la modul cum diferitele sectoare și unități din economie și-au realizat indicatorii de eficiență și au contribuit la producerea venitului național. Se poate spune, fără să greșim, că bugetul de stat reprezintă o oglindă a eficienței economiei naționale în care se reflectă, în ultimă instanță, rezultatele pozitive din anumite domenii de activitate ca și neajunsurile care produc efecte negative de ordin economic-financiar.

Tocmai de aceea este necesar ca bugetul de stat să constituie nu doar o simplă reflectare financiară a prevederilor planului, ci, în mai mare măsură, o pîrghie de influențare asupra planificării economice și sociale, de stabilire a priorităților și opțiunilor cu prilejul elaborării și definitivării planului național unic.

Necesitatea lărgirii sferei autofinanțării întreprinderilor

RELATIA dintre buget, pe de o parte, și eficiență, autoconducerea și autogestiuinea unităților din economie, pe de altă parte, mai îmbracă și un alt aspect. Prin pîrghiile financiare pe care le reprezintă veniturile și cheltuielile sale, **bugetul de stat constituie un instrument puternic de exercitare a controlului asupra întregii activități economice și sociale.** Menționăm însă că un asemenea control, prin intermediul pîr-

ghiilor financiare, trebuie executat și asupra sistemului de prețuri, avînd în vedere implicațiile social-economice și rolul acestui sistem în realizarea autogestiei economico-financiare și în formarea celei mai mari părți a veniturilor centralizate ale statului. Constituirea veniturilor și realizarea cheltuielilor bugetare reflectă și în ce măsură eficiența în activitatea economică a unităților reprezintă efectul efortului propriu, al creșterii cantității de muncă și inteligență încorporate în produse sau al modificărilor de plan, de structură a producției, respectiv al acțiunii unor prețuri cu abateri mari de la cheltuielile necesitate de realizarea și desfășurarea ca atare a activităților.

Din această perspectivă și în condițiile autogestiei economico-financiare, se relevă cu acuitate cerința realizării controlului — de către organele financiar-bancare — al rentabilității, al prețului fiecărui produs. Iar instrumentele utilizate în acest sens trebuie să fie precise, cu o acțiune subordonată direct exigențelor realității. Aprecierea rentabilității doar ca indicator mediu pe întreprindere și reglarea ei în același mod, în timp ce unele produse sînt nerentabile sau nu se realizează ca valori de întrebuintare, nu mai poate satisface astăzi.

În controlul prețului și al rentabilității fiecărui produs, o pîrghie financiară ce oferă majore posibilități de apreciere reală a eficienței o considerăm însă ca fiind impozitul pe circulația mărfurilor — dat fiind faptul că acesta rămîne constant în preț, nesupus influenței unor factori care nu derivă din activitatea benefică sau risipitoare a unităților productive. Sînt argumente care, după părerea noastră, pledează în favoarea **reconsiderării impozitului pe circulația mărfurilor**, practicat în prezent doar la un număr relativ limitat de produse, în favoarea întăririi funcției sale de pîrghie în controlul prețurilor și reglarea rentabilității produselor, — ceea ce ar fi de natură să frîneze mai mult tendința unor unități de a solicita și obține uneori cu ușurință și fără justificare economică reasezări de prețuri cu scopul realizării fără efort propriu a indicatorilor valorici. Trebuie ținut seama de faptul că lărgirea sferei autofinanțării, ca cerință a autogestiei economico-financiare, va conduce treptat — și inevitabil — la restrîngerea vîrsămintelor din beneficii ca mijloc de prelevare la bugetul de stat a unei părți a venitului net, fapt ce trebuie să conducă implicit la sporirea rolului impozitului pe circulația mărfurilor în formarea veniturilor bugetare. Pe măsură ce întreprinderile vor reține o parte din ce în ce mai mare din beneficii pentru lărgirea autofinanțării, bugetul de stat trebuie să dispună de o bază certă de venituri, nesupuse unor situații aleatorii determinate de eficiența cu care își desfășoară activitatea anumite unități. Tocmai în acest sens, în aplicarea noului mecanism economico-financiar bugetul de stat poate contribui într-o măsură mai mare la întărirea autogestiei economico-financiare a întreprinderilor, creîndu-se premise pentru restrîngerea cu mai multă hotărîre a finanțării centralizate a unor obiective și activități.

În lumina contextului menționat, considerăm că mai sînt încă posibilități ca o parte din sarcinile bugetului de stat să treacă în autofinanțarea întreprinderilor — care să folosească în acest scop o parte mai mare din beneficiile pe care le realizează. Așa, de pildă, o cotă sporită din beneficiu s-ar putea folosi pentru alimentarea fondului de dezvoltare al întreprinderii și a fondului pentru investiții la întreprinderile noi, pentru dezvoltări importante constituite la nivelul centralelor, reducîndu-se în mod corespunzător participarea bugetului de stat la constituirea acestor fonduri. Ca urmare, ar spori contribuția fondurilor proprii la finanțarea investițiilor, bugetul urmînd să acopere numai cheltuielile privind construirea unor obiective noi de interes general, ca și a unor obiective în construcția cărora — din păcate — întreprinderile nu sînt încă cointeresate, ca de exemplu cele care privesc protejarea mediului înconjurător, înlăturarea surselor de poluare a atmosferei sau apelor, unele obiective cu caracter social etc. De asemenea, prin con-

dr. Constantin TOPCIU

(Continuare în pag. 13)

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

CREȘTEREA EFICIENȚEI CREDITĂRII BANÇARE

ÎN SCOPUL asigurării eficienței creditării bancare, în prezent, băncile manifestă preocupări sporite pentru depistarea și lichidarea imobilizărilor și a creditelor nerambursate la scadență, îndeosebi cu prilejul verificării garanției creditelor acordate. Cu toate acestea, concomitent cu lichidarea imobilizărilor depistate și a creditelor nerambursate la scadență, se constată apariția de noi imobilizări și credite nerambursate. În aceste condiții, pentru creșterea eficienței creditării bancare se impune, după opinia noastră, mutarea centrului de greutate în activitatea băncilor de la preocupările pentru lichidarea imobilizărilor și a creditelor nerambursate la scadență, la cele pentru prevenirea apariției lor.

Realizarea acestui important obiectiv face necesară întâ-

rirea controlului bancar preventiv exercitat cu prilejul verificării bugetelor de venituri și cheltuieli, planificării creditelor, încheierii contractelor de credite și îndeosebi al acordării creditelor, ca un control prealabil. În acest mod, **organele de control bancar au posibilitatea să influențeze în sens pozitiv autogestiuinea unităților economice respective**, contribuind la creșterea eficienței creditării bancare. Această posibilitate nu este folosită însă în toate cazurile și în suficientă măsură de organele de control bancar, ceea ce se reflectă în faptul că, în unele cazuri, veniturile prevăzute nu se realizează, iar cheltuielile stabilite inițial nu se justifică în totalitate; evident, în astfel de situații controlul bancar preventiv exercitat cu prilejul elaborării bugetelor de venituri și cheltuieli nu a fost suficient de aprofundat.

Contractul de credit — instrument de întărire a autogestiuinii

ÎN CE PRIVEȘTE planificarea creditelor, concomitent cu perfecționările ce au avut loc în ultimul timp, reflectate corespunzător în creșterea eficienței creditării bancare, **considerăm că se impune ca, odată cu elaborarea anuală a bugetelor de venituri și cheltuieli, să se întocmească pe aceeași perioadă de timp și planul de credite**. Aceasta ar face posibilă punerea lor de acord, încă de la începutul anului, evitându-se astfel, în mai mare măsură decât în prezent, diferențele între ele, ce apar pe parcurs la nivelul fiecărui trimestru, ceea ce țară contribuie la creșterea eficienței creditării bancare.

Potrivit prevederilor Legii finanțelor, creditele acordate de bănci se bazează pe contracte intervenite între bănci și unitățile economice beneficiare. Recurgerea la ele trebuie să aibă drept efect atât creșterea răspunderii băncilor, cât mai ales creșterea răspunderii unităților economice solicitatoare pentru folosirea eficientă a creditelor și rambursarea lor la scadență. În realitate se constată că, de regulă, contractele de credite nu se deosebesc decât în mică măsură de fostele cereri de credite ce îndeplineau și acest rol, respectiv nu mobilizează în suficientă măsură unitățile economice creditate pentru rambursarea la scadență a creditelor de care beneficiază și folosirea lor cu eficiență ridicată. Aceasta se datorează faptului că contractele de credite cuprind, în majoritatea lor, prevederi generale, conținute deja în legi și norme în vigoare, ceea ce face inutilă menționarea lor în contracte, precum și faptului că lipsesc de regulă elementele concrete și particulare fiecărui caz, inclusiv măsurile asigurătorii care să disciplineze unitățile economice.

Pentru a contribui la creșterea eficienței creditării bancare, considerăm oportună conceperea, încheierea și utilizarea contractelor de credite ca **instrumente de concretizare și delimitare a drepturilor și obligațiilor reciproce între părți**, bănci și unități economice beneficiare, asemănătoare contractelor economice intervenite între furnizori și cumpărători, ambele organizate pe prin-

ciplul autoconducerii și autogestiuinii economico-financiare. Ca să devină în fapt instrumente active și operative de desfășurare a unei activități eficiente, de mobilizare a unităților economice la rambursarea creditelor în termenele prevăzute, contractele de credite trebuie să fie, după părerea noastră, nu aproape identice, așa cum se întâmplă în prezent în practică, ci diferențiate de la caz la caz, particularizate pe fiecare caz în parte, prin includerea cu preponderență a elementelor specifice și măsurilor asigurătorii care să contribuie la creșterea eficienței creditării bancare.

Perfecționările vizând elaborarea bugetelor de venituri și cheltuieli (planificarea creditelor și încheierea contractelor de credite) sînt foarte importante și necesare, dar nu suficiente. Mutarea centrului de greutate al exercitării controlului bancar de la **verificarea garanției creditelor, la acordarea lor**, măsură pentru care opinăm, ar avea drept consecință trecerea de la controlul post-operativ la cel preventiv și, respectiv, de la preocupările de lichidare a imobilizărilor la cele de prevenire a apariției lor. În prezent, urmărindu-se întârzierea ordinii și disciplinei de plan în gospodărirea mijloacelor materiale și financiare, în cazul unităților economice care nu realizează sarcinile de plan, își imobilizează mijloacele circulante și nu rambursează creditele la scadență, iar incapacitatea de plată depășește 60 de zile, băncile pot institui controlul prealabil asupra plăților, în baza căruia plățile pot fi refuzate de către bănci în măsura în care prin efectuarea lor s-ar contribui la amplificarea imobilizărilor existente. În aceste situații controlul bancar vizează, în principal, lichidarea imobilizărilor și oprirea amplificării lor, dar nu prevenirea apariției acestora. În ce privește acordarea creditelor, controlul la care se rezumă cu acest prilej, de regulă, băncile, respectiv organele de control bancar, este încadrarea în disponibilitățile existente în conturi și creditele aprobate, adică în plafonul de credite al contului curent sau al conturilor simple, fără să se analizeze oportunitatea și eficiența creditelor acordate ce se încadrează în cele aprobate, respectiv fără să se țină seamă de schimbările apărute pe parcurs, de la planifi-

carea creditelor și încheierea contractelor de creditare, pînă în momentul acordării lor.

Intrucit în unele cazuri, deși planificate, creditele se dovedesc ulterior că sînt ineficiente, se desprinde **necesitatea urmării în momentul acordării lor, a eficienței creditelor solicitate de unitățile economice respective**. Chiar dacă se încadrează în plafoane, dar sînt ineficiente — intrucit acoperă imobilizări și conduc la apariția creditelor nerambursate la scadență determinate de imobilizări — sîntem de părere că **băncile trebuie să refuze acordarea creditelor respective**.

Rambursarea creditelor la termen

INTRUCIT eficiența, în general, inclusiv eficiența creditelor bancare, are un caracter complex, se impune ca analiza făcută în momentul acordării creditelor și controlul cu caracter preventiv, respectiv prealabil, exercitat cu acest prilej, să fie făcute în mod sistemic și prospectiv. Aceasta înseamnă că criteriile de interpretare și indicatorii de eficiență folosiți nu trebuie să fie singulari sau parțiali, ci să implice majoritatea lor, iar perioada analizată să nu fie cea expirată, ci — pornind de la situația prezentă — să se analizeze evoluția indicatorilor de eficiență pe perioada viitoare egală cu cea în care urmează să se folosească creditele. Procedîndu-se astfel, se previne constituirea de imobilizări și de credite nerambursate la scadență determinate de imobilizări, făcînd astfel fără obiect necesitatea exercitării în viitor a controlului bancar vizînd lichidarea imobilizărilor, așa cum se face în prezent, deoarece imobilizările au fost lichidate.

În condițiile în care, cu toate măsurile întreprinse, apar totuși unele imobilizări, datorită cărora unitățile economice nu pot onora la un moment dat plățile ce se impun să fie făcute, se pune problema modului în care acestea pot fi onorate. În unele cazuri, imposibilitatea continuării plăților are loc ca urmare a nesincronizării între încasări și plăți. În măsura în care aceasta este de scurtă durată și cuantumul redus, pentru a se evita complicarea în mod

inutil — așa cum se întâmplă în prezent, prin trecerea lor la restanță și onorarea ulterioară în limita efectuării de încasări într-o anumită ordine de prioritate — sintem de părere că în astfel de cazuri se poate proceda mai simplu, **admițându-se efectuarea plăților peste limita disponibilităților din conturi și a creditelor aprobate**, ca excepție de la regula prevăzută de Legea finanțelor de a se limita plățile la ele.

În alte cazuri, imposibilitatea efectuării plăților are loc datorită constituirii de stocuri peste necesar, sau fără desfacere asigurată. În astfel de cazuri, nefăcându-se distincția netă ce se impune între cauzele obiective și cele subiective, se acordă credite pentru nevoi temporare, deși cauzele datorită cărora se constituie stocurile sînt în realitate subiective și nu obiective. În astfel de situații, în loc ca unitățile economice respective să fie penalizate pentru constituirea nejustificată a stocurilor, plătind dobînda majorată de pînă la 12 la sută, ele sînt stimulate prin reducerea dobînzilor de la 5 la 2 la sută. Pentru evitarea unor astfel de situații, considerăm oportună, cu prilejul acordării creditelor de către bănci, **delimitarea strictă a cauzelor obiective, justificatoare, de cele subiective, generatoare de deficiențe**, ca una din posibilitățile importante de asigurare a rambursării creditelor la scadență și creștere a eficienței creditării bancare.

O situație deosebită prezintă cazurile caracterizate prin incapacitate de plată de mai lungă durată. Potrivit prevederilor Legii finanțelor, băncile pot accorda unităților economice, în astfel de cazuri, credite pentru refacerea capaci-

tății de plată, cu dobîndă majorată, pe termen de pînă la 6 sau 12 luni. În mod asemănător s-ar putea prevedea, după opinia noastră, acordarea de către bănci a **creditelor cu dobînda curentă pînă la 30 zile**, contribuindu-se astfel la localizarea deficiențelor existente la cumpărători sau plătitori, cu evitarea fenomenului concretizat în neplata și blocajul în lanț. Pentru mobilizarea unităților economice plătitoare la lichidarea accelerată a incapacității de plată și prevenirea ei în viitor se impune pretinderea de către bănci, în ambele cazuri, a întocmirii **planurilor de măsuri** a căror aplicare să contribuie la redresarea situației și revenirea la capacitatea de plată, făcîndu-se posibilă și rambursarea creditelor de care s-a beneficiat în acest scop.

Datorită condiționării creditelor respective de întocmirea planurilor de măsuri mobilizatoare, în condițiile în care nerecurgerea la ele este la latitudinea unităților economice, așa cum este reglementată în prezent, se constată faptul că multe unități economice, deși interesate în obținerea creditelor menționate, nu le solicită, preferînd să aibă plăți neefectuate și să le plătească dobînzii mai mari, numai să nu fie obligate să întocmească planuri de măsuri și să urmărească îndeplinirea lor. În aceste condiții, **după opinia noastră, solicitarea creditelor pentru refacerea capacității de plată nu ar mai trebui să fie de competența beneficiarilor**, așa cum este reglementată de normele în vigoare, ci de competența băncilor, influențînd astfel în sens pozitiv activitatea unităților economice respective. Procedîndu-se astfel, unitățile economice nu mai pot evita întocmirea pla-

nurilor de măsuri, inclusiv preocuparea pentru îndeplinirea lor.

Un alt neajuns ce se manifestă în practică constă în faptul că, de regulă, creditele solicitate se acordă la termene maxime, inclusiv în cazurile în care nu există certitudine de rambursare a lor și de lichidare a incapacității de plată, ceea ce echivalează cu o prelungire a stării de fapt necorespunzătoare. Aceasta este atestată de lipsa de mobilizare a unităților economice, constatată în practică, pentru accelerarea lichidării incapacității de plată, corelată în unele cazuri cu nerambursarea creditelor respective pînă la expirarea termenelor maxime la care au fost acordate. Pentru creșterea eficienței utilizării acestor credite se impune ca **acordarea lor să nu se facă automat pe termenele maxime**, așa cum se procedează de regulă, ci pe termene cit mai reduse, în interiorul limitei de timp maximă, și **niși automat în toate cazurile de incapacitate de plată**, ci numai în cazurile în care se apreciază posibilitatea rambursării lor la scadență. Numai în aceste condiții creditele pentru refacerea capacității de plată au eficiența scontată.

În concluzie, creditarea bancară implică, după opinia noastră, importante rezerve nevalorificate de creștere a eficienței sale, vizînd atît întocmirea bugetelor de venituri și cheltuieli, planificarea creditelor și încheierea contractelor de credite, cit îndeosebi momentul acordării creditelor, ca ultim prilej de exercitare a controlului cu caracter preventiv, respectiv prealabil, în baza căruia se impune să fie pus accentul pe prevenirea imobilizărilor.

dr. George ȘOVEI

COMENTARIU LA UN GRAFIC

De ce nu sînt folosite mijloacele tehnice din dotare la nivelul posibilităților ?

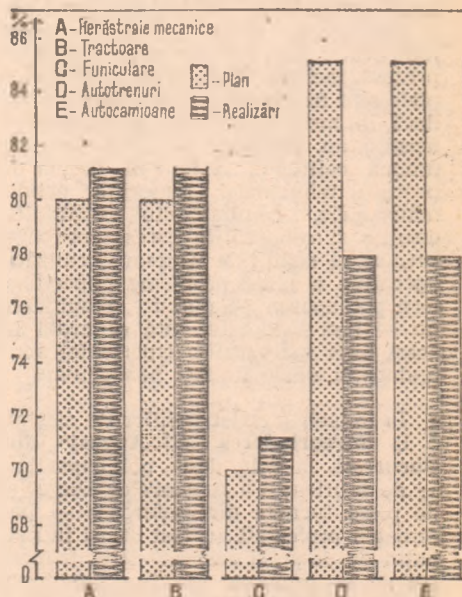
UTILIZAREA cit mai eficientă a mijloacelor tehnice de exploatare și transport cu care sînt înzestrate întreprinderile din industria de exploatare a lemnului constituie o cerință esențială pentru îndeplinirea planului de producție. Din analiza rezultatelor obținute în 1981 rezultă că la fierăstraie mecanice, tractoare și funiculare, indicele planificat de utilizare a timpului disponibil a fost realizat și chiar depășit (graficul). Dacă însă se ia în considerație numărul mare de zile de inactivitate se poate constata ușor, că nivelele planificate sînt subdimensionate. De altfel, aceste nivele sînt situate sub cele realizate în anul 1980, ceea ce reflectă și mai pregnant disponibilitățile în acest domeniu. De menționat că stagnările în utilizarea mijloacelor de exploatare și transport au determinat în 1981 nerealizarea planului de exploatare a masei lemnoase cu circa 1 milion mc, diminuarea stocurilor tehnice în exploatarea forestieră. În același timp, nerealizările respective au influențat negativ înap-

tuirea planului de livrări pe sortimente lemnoase și în primele luni din acest an.

O detaliere a stagnărilor pe cauze relevă că acestea se datorează, pe de o parte, lipsei pieselor de schimb, a anvelopelor pentru tractoare și autotrenuri, a cablurilor la tractoare și funiculare, a combustibilului etc. Pe de altă parte însă ele se datorează unor neajunsuri ce s-au manifestat în unitățile de exploatare și transport a lemnului în direcția asigurării la timp a necesarului de forță de muncă, organizării corespunzătoare a exploatării parchetelor, în gospodărirea combustibilului și utilizarea rațională a diferitelor mijloace de transport.

Avînd în vedere necesitatea reconstituirii integrale și în termen cit mai scurt a stocurilor normale de materiale lemnoase în fabricile de prelucrare a lemnului, îndeosebi la cele de celuloză, precum și faptul că în 1982 masa lemnoasă ce urmează a fi exploatată crește față de anul precedent cu circa 1 500 mii

Realizarea indicilor de utilizare a fondului de timp disponibil al mijloacelor de exploatare și transport forestier, în 1981, la Centrala de exploatare a lemnului

mc, este necesar, în primul rînd, ca mijloacele de exploatare și transport din dotare să lucreze la parametri cit mai ridicați. Pentru aceasta, Centrala de exploatare a lemnului trebuie să rezolve și problema necesarului de piese de schimb, iar M.E.F.M.C., împreună cu mi-

nisterile furnizoare (M. I. Ch., M.I.M., M.I.M.U.E.E.), să stabilească grafice pentru asigurarea livrărilor integrale, ritmice și de calitate corespunzătoare, a cotelor de motorină, benzină, uleiuri minerale, anvelope, acumulatori, cabluri de tracțiune ș.a.

Atingerea în termene cât mai scurte a parametrilor proiectați la noile obiective de investiții

PENTRU continua dezvoltare a economiei și, pe această cale, a bunăstării și progresului întregii țări, partidul și statul nostru au desfășurat o politică consecventă de investiții, alocând an de an fonduri însemnate pentru edificarea, lărgirea și modernizarea bazei tehnice a producției. În prezent unitățile productive au o dotare cu fonduri fixe moderne, de mare randament, automatizate și electronizate, cu caracteristici tehnico-funcționale situate la nivelul celor mai bune realizări de pe plan mondial. Aplicarea fermă în întreprinderi a principiilor autogestiuunii, cerința recuperării cât mai operative a fondurilor cheltuite și obținerea de beneficii, realizarea integrală a producției la termenele planificate cu cheltuieli mici, economisirea resurselor, fac stringent necesară utilizarea în grad înalt a tuturor fondurilor fixe puse în funcțiune, exploatarea și întreținerea lor cores-

punzătoare, valorificarea completă și complexă a potențialului tehnic disponibil.

În acest context se poate spune că utilizarea la nivelul parametrilor proiectați, încă din primele luni de la intrarea în funcțiune, a noilor capacități de producție reprezintă o cerință esențială pentru ridicarea eficienței economice. Așa cum se sublinia în cadrul lucrărilor recentei plenare a C.C. al P.C.R. în întreprinderi, centrale industriale și ministere se cer depuse eforturi considerabile sporite pentru folosirea integrală a capacităților de producție la indici înalți de exploatare, factor hotărâtor al realizării și depășirii nivelurilor planificate ale producției, creșterii productivității și reducerii costurilor, sporirii beneficiilor, a eficienței autogestiuunii și a gradului de satisfacere a cerințelor beneficiarilor.

Pregătirea temeinică a producției — încă din faza de investiții

DE LA ÎNCEPUT se cere precizat faptul că atingerea la termen a parametrilor proiectați ai fondurilor fixe reprezintă o acțiune cu mai multe șanse de reușită atunci când capacităților respective le sint asigurate — încă de pe parcursul realizării investițiilor — toate condițiile necesare pentru folosirea completă și eficientă. Experiența a numeroase capacități de producție industriale date în exploatare pînă în prezent, inclusiv în acest an — și exemplele sint numeroase — a confirmat că, dacă în momentul dării în exploatare acestea au asigurate integral forța de muncă calificată la nivelul impus de procesul tehnologic, materiile prime, materialele, combustibilul, utilitățile, energia și cooperările corespunzătoare, precum și condițiile necesare realizării operative a unor probleme specifice, care pot apărea pe parcurs, rezultatele nu se lasă așteptate. Iată ce arată în acest sens radiografia experienței acumulate la unele unități productive:

1 În industria construcțiilor de mașini, la întreprinderea „23 August” din București, la cele două noi capacități — de fabricație a motoarelor Diesel și de piese turnate din neferoase — parametrii proiectați au fost atinși în mai puțin de două, și respectiv trei trimestre de la punerea lor în funcțiune. Eforturile desfășurate au avut ca prioritate în vedere asigurarea cooperărilor și a aprovizionării cu materialele necesare desfășurării producției în flux continuu; încă din faza de finalizare a investiției, de comun acord cu furnizorii, s-au stabilit grafice de livrare eșalonată a materiilor prime. În plus, a fost urmărită și sprijinită la partenerii

de colaborare realizarea unei calități corespunzătoare a diverselor subansamble necesare.

2 În industria ușoară, la Întreprinderea integrată de lînă Suceava, în anul 1981, nivelul de etapă al indicatorilor tehnico-economici aprobați a fost realizat integral, în urma aplicării unor măsuri de pregătire temeinică tehnico-organizatorică a producției ce trebuia realizată pe fondurile fixe puse în funcțiune, printre care: ● îmbunătățirea din fază de proiect a amestecului în preparația filaturii, în vederea reducerii staționărilor la carde și la ringuri; ● elaborarea unui program de efectuare a reviziilor curente de către echipe de reparații în zilele de pauză; ● creșterea indicelui de utilizare la mașinile de țesut prin reducerea timpului de staționare în reparații curente și asigurarea condițiilor necesare evitării reparațiilor accidentale; ● organizarea mai bună a locurilor de muncă prin predarea schimbului din mers; ● asigurarea stocurilor interfazice; ● perfecționarea continuă a pregătirii profesionale a personalului muncitor prin cursuri de calificare și altele. Prin asemenea măsuri și o serie de alte capacități de producție din industria ușoară (secția de plușuri și blănuri artificiale de la întreprinderea textilă „Țesătoriile reunite”-București, secțiile de tricotațe și perdele tricotate de la întreprinderea de tricotațe Roșiori de Vede, secția de vase emailate Focșani și secția de țesături finisate tip bumbac de la întreprinderea textilă „Moldova”-Botoșani, puse în funcțiune în trimestrul IV 1980), la care se adaugă și altele din ramura construcțiilor de mașini, energetică și chimie, au realizat integral la acest început de cincinal indicatorii tehnico-economici aprobați pentru etapa finală.

Trebuie spus însă că în ultimii 5 ani realizarea principalilor indicatori tehnico-economici la capacitățile de producție industrială puse în funcțiune a înregistrat o evoluție diferită: alături de realizări bune, de capacități în care parametrii proiectați au fost atinși la termen sau în devans — ceea ce a determinat plusuri de producție și reduceri de costuri la unele produse — au existat și o serie de capacități la care indicii de utilizare s-au situat sub nivelurile stabilite. Neatingerea parametrilor aprobați, în termenele prevăzute, a avut drept consecință, potrivit estimărilor efectuate, lipsirea economiei de importante cantități de bunuri materiale. Numai în 1981 nerealizarea nivelului producției proiectate la toate capacitățile puse în funcțiune a avut ca rezultat pierderea unei producții de mai multe miliarde lei.

Este posibil ca la înregistrarea acestor nerealizări să fi contribuit și unele cauze obiective, însă experiența de pînă acum a arătat că posibilitățile de înlăturare a neajunsurilor care intervin după punerea în funcțiune a noilor capacități stau, în majoritatea situațiilor, în puterea organelor de conducere colectivă ale întreprinderilor și centrelor respective. Așa după cum a relevat și analiza întreprinsă, acolo unde organele de conducere, întreg colectivul unității, se preocupă din timp pentru crearea condițiilor care să permită funcționarea optimă a noilor capacități, asemenea neajunsuri sint evitate.

Realizarea producției, a productivității muncii, a costurilor de producție și a altor indicatori de eficiență economică aprobați, într-o perioadă de timp relativ scurtă — în unele cazuri inferioară termenelor prevăzute în grafice — depinde în majoritatea cazurilor și de gradul de fundamentare prin documentațiile tehnico-economice a oportunității noilor capacități, inclusiv a structurii sortimentale, în funcție de

cererile consumatorilor. Pentru că, în cazul noilor capacități din industria construcțiilor de mașini, electrotehnică și electronicii, precum și din ramurile industriei bunurilor de larg consum, ușoară, alimentară și prelucrarea lemnului, un rol important în determinarea nivelului de rentabilitate al activității îl prezintă **adaptarea operativă la schimbările care intervin pe piața de consum, internă și internațională.** Problema este de maximă importanță, deoarece există în economie unele capacități la care parametrii proiectați inițial ai fondurilor fixe nu pot fi atinși datorită faptului că cererile pentru a căror satisfacere au fost construite aceste noi capacități s-au modificat în perioada scursă de la elaborarea documentației și pînă la punerea în funcțiune a investiției. Se naște, pe bună dreptate, întrebarea: cum a fost fundamentată oportunitatea capacităților respective dacă, încă din primii ani ai punerii în funcțiune, ele nu au asigurată desfacerea integrală a producției?

Astfel de greutăți se pot datora fie modificării pe parcurs, în funcție de evoluția anumitor conjuncturi pe piața internă sau internațională, a cererii unor consumatori în ceea ce privește cantitățile necesare pe sortimente de produse, fie nerealizării în termenele planificate a unor capacități consumatoare avute în vedere inițial. Pentru eliminarea unor asemenea neajunsuri **apare necesar ca întreprinderile și centralele să dispună în structura lor organizatorică de un compartiment destinat cunoașterii perspectivei consumului pe piața internă și internațională,** la produsele din profilul lor de activitate, în funcție de care să-și orienteze dezvoltarea sau diversificarea producției în mod operativ atunci cînd necesitățile consumului o cer.

Desigur, în cazul modificării structurii producției, posibilitatea realizării nivelurilor aprobate la principalii indicatori, inclusiv la producție, este mai dificilă atunci cînd noile produse cerute de beneficiari au un grad de complexitate superior celui care a stat inițial la baza fundamentării parametrilor prin documentațiile tehnico-economice. Dacă modificarea operată în structura producției nu are un caracter temporar, astfel încît după o anumită perioadă de timp să se revină la structura sortimentală inițială, realizarea noilor indicatori este posibilă, de regulă, numai după ce parametrii proiectați au fost actualizați în funcție de noile condiții în care capacitatea este utilizată. Rezultă că în această situație întreprinderea și centrala în cauză sînt acelea care trebuie să asigure elaborarea cît mai operativă a documentației necesare și să prezinte cît mai rapid spre aprobare indicatorii actualizați în funcție de noile condiții.

Implicarea unităților beneficiare în realizarea performanțelor fondurilor fixe

UN ROL HOTĂRÎTOR în atingerea parametrilor aprobați în termene relativ scurte după punerea în funcțiune a noilor capacități de producție îl au

modul de funcționare a utilajelor conducătoare, care depinde direct de gradul de cunoaștere a structurii caracteristicilor și a modului corect de exploatare a respectivelor fonduri fixe de către personalul muncitor care le folosește, dar și calitatea pe care producătorul a asigurat-o efectiv respectivelor utilaje și instalații.

Și în acest domeniu se înregistrează neajunsuri, atît la unele capacități înzestrate cu utilaje și instalații produse în țară, cît și la sectoare productive dotate cu utilaje din import. Asemenea situații ar putea fi evitate în condițiile **adîncirii de către beneficiarii de investiții a procesului de cunoaștere a modului de comportare în exploatare a unor utilaje și instalații similare,** livrate de întreprinderile constructoare sau firmele furnizoare altor beneficiari. Un caz concret îl constituie oțelăria electrică și turnare continuă de la Combinatul siderurgic Reșița. Deși indicatorii aprobați la această secție trebuiau atinși încă din 1978, ei nu au fost realizați nici pînă la finele anului 1981, datorită, în principal funcționării defectuoase a unor utilaje de bază, din care cauză se înregistrează un număr mare de opriri accidentale, cu pierderile de producție corespunzătoare. Numai în 1981 s-au înregistrat la acest obiectiv circa 170 000 ore — cuptor opriri accidentale, datorită unor deranjamente mecanice, electrice și hidraulice care, împreună cu opririle determinate de alte cauze, au condus la o pierdere de producție, în 1981, de 43 500 tone semifabricate.

Și acesta este un exemplu care se regăsește și la alte capacități puse în funcțiune în ultimii ani. De aceea, pentru evitarea unor astfel de situații **este necesar ca, mai înainte de contractare, să se cunoască și să se verifice temeinic și de către întreprinderile beneficiare comportarea utilajelor în exploatare,** în condițiile în care ele au fost produse anterior și se află deja în exploatare. Beneficiarii trebuie să urmărească mai riguros includerea în contractele care se încheie cu furnizorii de utilaje și instalații sau părți componente ale acestora a unor clauze precise prin care pe de o parte producătorii să acorde o mai susținută asistență tehnică în exploatarea fondurilor fixe livrate, iar pe de altă parte să-și asume răspunderea materială corespunzătoare în situațiile în care utilajele livrate nu confirmă în exploatare performanțele tehnico-economice garantate și care au fost avute în vedere de proiectanți la întocmirea documentațiilor.

La unele capacități de producție **neatingerea nivelurilor aprobate la principalii parametri tehnico-funcționali a fost determinată de lipsa materiilor prime** care nu totdeauna se asigură în mod ritmic și la calitatea prevăzută în documentație, influențînd în mod negativ nivelul stabilit. Deși la prima vedere, răspunderea pentru neajunsurile conform prevederilor din proiecte a materiilor prime, semifabricatelor și a unor utilități revine furnizorilor,

constituind o obligație contractuală, totuși, ca unități direct interesate în desfășurarea normală a procesului de producție, **întreprinderile beneficiare ca și centralele cărora le aparțin pot și trebuie să contribuie în mai mare măsură la asigurarea necesarului de materiale.**

Asigurarea unei aprovizionări ritmice a proceselor de producție

STABILIREA, de comun acord cu furnizorii, a unor grafice de livrare a materiilor prime, semifabricatelor, combustibililor, energiei etc. și a unui contact cît mai strîns cu aceștia, în vederea cunoașterii din timp a greutăților și neajunsurilor care pot apărea, ar permite beneficiarilor adoptarea din timp a măsurilor necesare în vederea diminuării efectului negativ. Prin redistribuirea mai activă ca în prezent între întreprinderile din cadrul centralei a unor materii prime sau semifabricate, anumite neajunsuri legate de lipsa temporară a unor materii prime sau semifabricate pot fi operativ înlăturate.

Probleme mai deosebite, în care materia primă poate influența într-un sens sau altul realizarea nivelului parametrilor aprobați, se întîlnesc în ramurile industriei extractive și industriei alimentare, unde pot exista, și din păcate mai există, uneori mari deosebiri între conținutul în substanțe utile al materiilor prime luat în considerare la întocmirea documentației tehnico-economice și cel efectiv realizat. Dar, și în aceste cazuri, ar putea exista soluții de rezolvare a problemei. Atît la obiectivele care prelucrează produse ale industriei extractive (minereu de fier, cupru, zinc, bauxită, cărbuni etc), cît și la cele ale industriei alimentare (fabrici de zahăr, fabrici de ulei și altele) ar putea fi avuți în vedere, la stabilirea capacității de producție și a altor indicatori, anumiți **coeficienți de corecție:** capacitatea de producție s-ar putea stabili în raport de o materie primă cu un anumit conținut de substanțe utile, de regulă cea mai frecvent obținută — așa-zisa materie primă etalon — iar pentru abaterile de la acest conținut s-ar putea stabili coeficienți de corecție, care să acționeze în ambele sensuri.

Se desprinde deci clar concluzia că **rolul hotărîtor în asigurarea condițiilor necesare folosirii capacităților de producție la nivelul parametrilor aprobați trebuie să-l aibă, în primul rînd, întreprinderile și centralele beneficiare.** Organele de conducere colectivă ale acestora trebuie să stabilească măsuri concrete, cu responsabilități pe fiecare compartiment și să asigure o strînsă colaborare cu toți factorii implicați, care pot și trebuie să-și aducă aportul la înlăturarea greutăților care mai apar, creînd astfel premisele de atingere în termen cît mai scurt a parametrilor proiectați la capacitățile restante și evitînd apariția unor asemenea neajunsuri la noile capacități de producție care se pun în funcțiune în cadrul activității de investiții.

I. MIHAI

Realizarea integrală a producției fizice, în structura planificată

INDEPLINIREA integrală a planului fizic pe acest an și pe întregul cincinal reprezintă o cerință majoră pentru fiecare unitate productivă, pentru întreaga economie. Așa cum se sublinia la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 9 aprilie a.c. eforturile întregului potențial productiv din întreprinderi se cer orientate asupra realizării integrale a producției fizice — la toate produsele —, indicator de bază al economiei naționale, prin accelerarea punerii în funcțiune și atingerii parametrilor proiectați la noile obiective de investiții, utilizarea în grad înalt a fondurilor fixe productive, intensificarea procesului de înnoire a produselor și tehnologiilor, creșterea productivității muncii în condițiile economisirii și valorificării superioare a materiilor prime și energiei, ale creșterii eficienței întregii activități productive.

În desfășurarea ritmică a activității pe șantierele de construcții o deosebită importanță prezintă **aprovizionarea cu prefabricate**. În măsura în care livrarea acestor produse de către furnizori este făcută la termenele contractuale, în cantitățile, sortimentele și calitatea solicitată, constructorii pot să execute montarea lor conform graficelor de lucrări.

Unitățile producătoare de prefabricate aparținând de **Centrala materialelor de construcții** au reușit în cursul anului trecut să îndeplinească și chiar să depășească prevederile de plan la o serie de poziții fizice (tuburi precomprimate 100%, elemente din beton armat pentru construcții de hale industriale și agrozootehnice 126,1%, blocuri și cărămizi ceramice 100% plăci termoizolatoare tip „Stabilit” 143,3% etc.). Din păcate, însă, la alte produse, nu puține la număr, nivelul realizărilor s-a situat sub posibilități. Este vorba de panouri mari (95,2%), stâlpi pentru linii electrice aeriene (88,9%), beton celular autoclavizat (93,6%), materiale și elemente de construcții din mase plastice (99%), țigle și cărămidă din argilă (89,3%), obiecte sanitare din porțelan (95,2%) etc.

Aceste nerealizări se datorează, în bună măsură, unor deficiențe în desfășurarea proceselor de producție, în **organizarea corespunzătoare a acestora — de la nivelul întreprinderii și până la secțiile și locurile de muncă**.

Testarea și cunoașterea cerințelor beneficiarilor

ÎN ANUL TRECUT necunoașterea îndeaproape, în unele cazuri, a cerințelor reale ale constructorilor a făcut ca însăși producția să nu se poată adapta rapid și în întregime la modificările în structura solicitărilor. Au existat, este drept, o serie de încercări în acest sens, s-au adus unele corective și s-au făcut actualizări, dar acestea, pe de o parte, s-au realizat prea târziu (în al doilea semestru al anului trecut), iar pe de altă parte nu au putut soluționa în întregime necorelarea între solicitările beneficiarilor și planul de producție al centralei. Necunoașterea din vreme și în totalitate a necesarului de materiale de construcții a făcut ca întreprinderile și centrala să nu poată contracta la timp o serie de materii prime și semifabricate (oțel beton, sîrmă și toroane pentru beton precomprimat, bitum, deșeuri de hîrtie pentru carton bituminat etc.), componente ale unor produse industriale foarte mult solicitate de constructor. Așa se explică de ce șantierele de construcții nu au putut primi la vreme și în cantitățile necesare prefabricatele din beton, în special panourile mari, betonul celular autoclavizat, stâlpii pentru liniile electrice aeriene.

Pe de altă parte, lipsa de prognozare în unele situații a evoluției cererii a antrenat după sine și o mai slabă organizare a activității productive printr-o încărcare necorespunzătoare a capacităților de producție, dificultăți în asigurarea dotărilor necesare pentru satisfacerea unor sortotipodimensiuni, folosirea incompletă a timpului de lucru și a forței de muncă etc., și care au determinat neritmicitate în livrarea producției, neonorarea la termen a contractelor încheiate, depășirea cheltuielilor de producție și, în final, nerealizarea obiectivelor prevăzute de autogestiunea economico-financiară. La acestea se cuvine să mai adăugăm și faptul că există încă unele necorelări între necesitățile șantierelelor și termenele de livrare a produselor de

către furnizori. Astfel, furnizorul de oțel beton întreprinderea „Laminorul”-Brăila a fixat prin contracte ca termene de livrare, la comanda unităților beneficiare de acest sortiment, ultima decadă a trim. I. 1982, fără a ține seama de intervențiile repetate ale Centralei materialelor de construcții de a onora cererile începînd cu luna ianuarie a.c. Cerere justă întrucît, începînd cu a doua jumătate a lunii februarie, nevoile șantierelelor pentru prefabricate din beton și beton celular autoclavizat tind să atingă un nivel foarte ridicat. În aceeași situație de neînțeles se găsește și colaborarea centralei cu întreprinderile ale Ministerului Industriei Metalurgice, care nu a dat încă curs favorabil cererii de a se livra sîrmă trasă mată STAS 438/80, în loc de sîrmă trasă mată STAS 889/80, care nu poate fi folosită în producția de prefabricate. Desigur că și aceste aspecte pot și trebuie să constituie subiect de reflecție atît pentru Centrala materialelor de construcții, cît și pentru furnizorii săi.

Calitatea — o cerință justificată

PONDEREA VALORICĂ a produselor de calitate I, realizate de unitățile centralei din total producție, a reprezentat în cursul anului trecut 85,11% față de 85% planificat. Pentru a se ajunge la realizările respective s-au întreprins acțiuni pentru ridicarea nivelului de calificare a forței de muncă, pentru perfecționarea bazei tehnice, îmbunătățirea calității materiilor prime și materialelor primite de la furnizori etc. Au fost organizate, din inițiativa centralei, o suită de analize, schimburi de experiență etc., acțiuni care au vizat găsirea celor mai adecvate soluții pentru creșterea calității și fiabilității produselor în exploatare. Un loc important l-au avut și analizele privind îmbunătățirea calității elementelor prefabricate din beton armat și beton precomprimat de la București și Buzău, la care au participat specialiștii din toate întreprinderile centralei, din cercetare și proiectare, precum și delegați ai trustului de construcții.

Cu toate acestea, nu în toate cazurile măsurile stabilite și-au găsit finalitatea, nu toate soluțiile avansate au fost transpuse în viață, ceea ce a făcut ca nivelele calitative propuse să nu fie atinse la o serie de materiale de construcții (panouri mari, tuburi de presiune din beton armat precomprimat, produse bituminate etc.). Pe de altă parte, deși centrala a primit sarcina să-și extindă considerabil producția de cabine de băi spațiale finisate și echipate, totuși la nivelul unităților, activitatea de finisare a panourilor mari este încă în fază embrionară.

Pornind de la rezultatele obținute pînă în prezent de la dificultățile întimpinate în realizarea prevederilor de plan în anul trecut, colectivele de oameni ai muncii din cadrul centralei au adoptat pentru acest an ample programe de măsuri, cu termene și responsabilități precise, care să conducă la obținerea unui salt calitativ în întreaga activitate desfășurată. În urma analizelor și studiilor efectuate, s-a definitivat **o structură de plan care corespunde în mai mare măsură nevoilor economiei naționale, posibilităților tehnice ale centralei**. Pondere, în acest an, o dețin materialele de construcții cu cerere ridicată și desfacere asigurată (prefabricate din beton, beton celular autoclavizat, tuburi precomprimate, produse hidroizolatoare bituminate, tuburi de canalizare, țigle și olane din argilă etc.), celelalte înregistrînd o creștere lentă sau o diminuare față de perioadele anterioare.

În același timp atenția specialiștilor este îndreptată și în direcția **valorificării și extinderii aplicării în producție a unor noi tehnologii de fabricație**, rod al cercetării proprii, și care vor contribui la creșterea calității produselor realizate, la sporirea producției, în condiții superioare de eficiență. În cel mai scurt timp vor fi introduse în procesele de producție noi tehnologii privind monoarderea la fabricarea gresiei glazurate și extinderea înglobării combustibililor solizi în masa de argilă la fabricarea blocurilor ceramice. Numai prin generalizarea acestor două tehnologii se estimează obținerea unui spor de producție de 2%, paralel cu reducerea consumurilor de combustibil și energie cu 1—2%.

În sfîrșit, **problema cooperării în producție** ocupă un loc important pe agenda de lucru a centralei. Este vorba, în primul rînd, de **perfecționarea procesului aprovizionării tehnico-materiale**, în special în ceea ce privește oțelurile superioare și sîrmele din beton precomprimat, pentru diametrele mici (15,2 mm). Asigurarea din partea furnizorilor a întregii cantități contractate, la termenele prevăzute și în condiții de calitate are menirea să soluționeze o mare parte din dificultățile existente încă în activitatea centralei.

B. VASILE
C. BARNEA

Soluții pentru reducerea consumului energetic pe fiecare unitate de produs

CONSUMUL de energie electrică și combustibil în sectoarele calde la unele întreprinderi constructoare de mașini reprezintă 53 la sută din energia alocată acestora, iar gradul mediu de utilizare a energiei în executarea diferitelor produse din aceste sectoare atinge abia 25—30%, față de 55% cât se realizează pe ansamblul industriei constructoare de mașini. Situația respectivă este destul de păgubitoare pentru întreprinderi și pentru economia națională în general, fapt ce impune măsuri pe o întreagă filieră de activități. Așa cum s-a subliniat la recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., în toate sectoarele economiei este necesar să se aplice măsuri hotărâte pentru reducerea substanțială a consumurilor materiale, de energie și combustibil pe fiecare unitate de produs.

Nu vom spune o noutate afirmând că reducerea consumurilor de combustibil și energie în procesele tehnologice de turnare, forjare și tratamente termice, ca și creșterea eficienței producției în aceste sectoare se hotărăsc în mare parte de către cercetători și proiectanți prin deciziile pe care le iau cu privire la complexitatea constructivă a pieselor ce compun produsele, tehnologiile de execuție prevăzute, toleranțele dimensionale și gradul de finisare al suprafețelor, natura și calitatea materialelor prime ș.a. Odată proiectul unui produs sau proces tehnologic întocmit, toate eforturile ulterioare în vederea reducerii cheltuielilor materiale, consumurilor energetice și de muncă vie nu mai pot acționa decât în cadrul unor limite ce nu depășesc 20—25% din cuantumul cheltuielilor totale de producție. Această realitate determină ca activitatea factorilor din sectoarele de concepție a producției să devină hotărâtoare pentru reușita oricăror acțiuni ce se impun în prezent în reducerea consumului de energie.

CERCETAREA științifică și ingineria tehnologică dispun de multiple posibilități pentru îmbunătățirea indicatorului **consum specific de energie** raportat la parametrii principali ai produsului sau procesului tehnologic conceput și trebuie observat că în majoritatea cazurilor este vorba de metode și procedee de lucru cunoscute, care trebuie însă aprofundate și aplicate cu mai multă rigurozitate. În practica inginerască de proiectare a utilajelor, instala-

țiilor și proceselor tehnologice este uzuală, spre exemplu, elaborarea soluțiilor de proiectare în mai multe variante, a căror comparare după diferite criterii permite selectarea variantei optime. Introducând în criteriile de comparație pe cel energetic (cu ponderea impusă de actuala criză energetică) și consacrând o parte a proiectului special aspectelor energetice, se va urmări ca orice soluție constructivă sau tehnologică adoptată să aibă la bază calcule de optimizare bazate pe premisa asigurării unor consumuri specifice minime de metal, energie, combustibil și alte materiale tehnologice.

În sensul celor expuse trebuie reținută și actuala fișă comparativă a „nivelurilor și criteriilor de calitate”, ce se întocmește la fiecare produs sau proces tehnologic proiectat, acordându-se ponderea specifică necesară factorilor energetici. Analiza valorii, ca metodă care urmărește reducerea costurilor de fabricație și a consumurilor energetice concomitent cu îmbunătățirea calitativă a produselor, este legiferată în economia noastră. Cu toate acestea ea se aplică în mică măsură în practica de proiectare, de unde și caracterul episodic-sporadic al unor acțiuni unilaterale promovate în proiectare având drept scop reducerea, într-o perioadă, a masei de metal, în alta a consumului de muncă vie, altă dată a energiei înglobate în produse etc. Încetățenind ca metodă de lucru **abordarea sistemică-complexă a tuturor parametrilor care definesc calitatea unui produs, instalație sau proces tehnologic și utilizând analiza valorii**, respectiv analiza funcțiilor și utilității componentelor produselor la nivelul fazei de proiectare a acestuia, se va asigura aplicarea unor soluții fundamentale noi în sfera concepției și fabricației.

Concomitent cu folosirea unor principii de proiectare având un caracter general-aplicabil și în alte institute de concepție, cercetătorii și proiectanții din domeniul sectoarelor calde acționează în direcții specifice profilului lor de activitate cum ar fi: perfecționarea construcției și înzidirii cuptoarelor industriale pentru creșterea randamentului lor termotehnic, generalizarea introducerii instalațiilor de recuperare a căldurii gazelor arse degajate de cuptoare, elaborarea fontei cu grafit nodular feritică (unde nu mai este necesar tratamentul de feritizare), formarea cu rășini autointăritoare, optimizarea consumurilor energetice la cubilouri prin

utilizarea calculatorului electronic, extinderea proceselor de deformare la semicald, aplicarea tratamentelor termomecanice la piesele forjate, promovarea tehnologiilor de tratament termic în vid și la presiuni scăzute ș.a. Bunăoară, eliminarea tratamentului termic de feritizare la piesele ce se vor executa din fontă feritică, pentru care se consumă circa 900kWh/t, va conduce la reducerea a circa 25 000 MWh energie pînă în anul 1985; aplicarea tehnologiilor de formare cu rășini autointăritoare la I.C.M. — Giurgiu, C.U.G. — Cluj, I.M. — Gheorghieni și alte turnătorii va permite reducerea în aceeași perioadă a circa 65 000 MWh energie; introducerea tehnologiei de forjare orbitală are drept rezultat economii de energie de peste 30% și de investiții — pentru procurarea utilajelor — de circa 50%; controlarea tratamentelor termice cu ajutorul calculatorului electronic scurtează ciclul de lucru, îmbunătățește calitatea pieselor și determină o creștere a randamentului termic al instalațiilor pînă la 70% ș.a.

În vederea organizării unor baze de șarjare ca să asigure pregătirea optimă a materialelor de fuziune corespunzător necesităților dictate de specificul agregatelor de topire și tehnologiilor de elaborare a oțelului și fontei pentru turnarea de piese mecanice, reducerea consumului de energie electrică pe tona de piese bune turnate și scurtarea timpului de șarjare, recent s-au elaborat proiecte-tip de astfel de instalații. Instalațiile sînt alcătuite din module tehnologice tip care, în funcție de structura materialelor de fuziune ce alcătuiesc șarjele și capacitatea de preluare necesară, pot fi combinate în diferite variante. Institutul de cercetări, inginerie tehnologică și proiectări pentru sectoarele calde a elaborat împreună cu Institutul de cercetări metalurgice o lucrare de mare importanță pentru **optimizarea consumurilor energetice și de materiale la cubilourile de topit fontă**, stabilindu-se relațiile și modelele matematice între parametrii încălzirii și ai funcționării cubiloului.

ÎNAINTE de a încheia seria considerațiilor de față, vom mai stăruii asupra câtorva aspecte aflate la intersecția sferelor de activitate a factorilor din sectoarele de concepție și a celor din exploatare, cum ar fi dimensionarea judicioasă a capacităților de încălzire și utilizarea lor eficientă, dotarea cuptoarelor cu instalații de ardere a căror putere termică trebuie să nu depășească pe cea necesară, măsurarea și contorizarea reală a consumurilor de agenți energetici ș.a. Pe de altă parte factorul organizare prezintă o importanță hotărâtoare pentru reducerea consumurilor energetice în sectoarele calde, funcționarea în gol sau cu o încărcare parțială a unor asemenea instalații termice cum sînt cuptoarele de forjă, tratament termic și de topire, mari consumatoare de energie, diminuînd în mare parte orice eforturi făcute în sfera concepției privind optimizarea construcției și capacității utilajelor și instalațiilor, în funcție de sarcinile tehnologice ce le revin.

Ion HERA-BUCUR

Utilizarea timpului de lucru - factor de creștere a productivității

ÎN CADRUL preocupărilor permanente de perfecționare a organizării și conducerii economiei în scopul creșterii eficienței economice și al sporirii nivelului de trai al oamenilor muncii, măsurile de actualizare a prețurilor de desfacere a produselor agro-alimentare au fost însoțite de majorarea retribuției oamenilor muncii, a alocațiilor pentru copii și a pensiilor, cu o sumă care depășește 25 miliarde de lei. Pentru a nu se diminua veniturile societății, s-a prevăzut ca, încă din anul acesta, să se recupereze cel puțin 30% din suma respectivă, iar pînă la sfîrșitul cincinalului suma să fie recuperată în întregime.

O modalitate importantă pentru atingerea obiectivului propus o constituie maximizarea eficienței cu care se cheltuiește în procesele de producție munca vie și materializată. De aceea, așa cum arată și secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea la Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste „trebuie să înțelegem că se impune să facem totul pentru ca anul acesta să realizăm, peste ceea ce am stabilit inițial prin plan, o reducere mai accentuată a cheltuielilor materiale, creșterea mai puternică a productivității muncii, să producem în general mai multe bunuri cu un consum material și de muncă mai mic”.

Traducerea în viață a acestor sarcini de o deosebită însemnătate pentru întreaga economie națională presupune mobilizarea tuturor factorilor disponibili — intensivi și extensivi — de creștere a productivității muncii. Iată de ce, alături de alți factori, pentru sporirea accentuată a productivității muncii se impune utilizarea în grad înalt a fondului de timp disponibil al lucrătorilor din industrie.

Folosirea productivă integrală a zilei de muncă

UTILIZAREA eficientă a forței de muncă reprezintă o caracteristică definitorie a dezvoltării economice din anii construcției socialiste. Progresele considerabile care s-au înregistrat în ridicarea gradului de folosire a forței de muncă, în perfecționarea structurii profesionale și sporirea calificării în corelație cu sporirea vertiginoasă a înzestrării tehnice și-au găsit o reflectare sintetică și expresivă în creșterea productivității muncii (tabelul nr. 1).

Productivitatea muncii pe o persoană în industrie a crescut de 2,7 ori în perioada anilor 1966-1980; în ultimul cincinal încheiat se constată menținerea unor ritmuri superioare mediei pe total industrie în ramurile care asigură promovarea progresului tehnic în întreaga economie (construcții de mașini — 8,2%), în ramurile care conferă o prelucrare superioară materiei prime (industria chimică — 7,9%), precum și intensificarea ritmurilor de creștere a

productivității muncii în ramurile industriale care folosesc în principal materii prime indigene (industria sticlei, porțelanului și faianței — 8%, industria materialelor de construcții — 8%, exploatarea și prelucrarea lemnului — 6,4%, industria alimentară — 5,4%), tendințe care se manifestă și în primii ani ai cincinalului actual.

Între nivelul și dinamica productivității muncii, pe de o parte, și gradul de utilizare a timpului de lucru, pe de altă parte, există o strînsă corelație. Creșterea utilizării timpului asigură sporirea productivității; la rîndul ei, creșterea productivității ridică valoarea fiecărui procent de utilizare a timpului de muncă.

● Ca urmare a creșterii productivității, valoarea unui procent de utilizare a timpului de lucru, exprimată în producție netă, a sporit de la 1 069 mil. lei în anul 1970, la 3 251 mil. lei în anul 1980 și va ajunge la peste 4 900 mil. lei la nivelul anului 1985.

● De asemenea, după calculele noastre, pierderea unui singur minut la fiecare loc de muncă, în cadrul unui schimb în industrie, echivalează cu ziua de muncă a peste 5 500 de muncitori, 125 maiștri, 102 tehnicieni și 135 ingineri. Aceste calcule pun cu pregnanță în evidență necesitatea intensificării rezervelor existente, activizării acestora în vederea utilizării cit mai depline a timpului de lucru destinat producției de bunuri materiale.

Reflectînd eforturile oamenilor muncii de valorificare cit mai deplină a potențialului productiv de care dispun, studiul întreprins arată că **fondul de timp maxim disponibil, al industriei republicane în anul 1980 a fost utilizat în proporție de 93,2%.** Cu toate acestea, pe ansamblul industriei, 6,8% din timpul destinat producției de bunuri materiale a constituit timp pierdut, neutilizat; în unele ramuri ale industriei, proporția timpului nelucrat a fost și mai mare. Proporția timpului nelucrat înregistrează tendințe de scădere în anul 1980 față de anul 1976 în întreprinderi ale

industriei extractive nemetalifere, de confecții și poligrafice; ea a rămas constantă în industria combustibilului și cea textilă și a marcat o ușoară tendință de creștere în întreprinderi ale industriei alimentare, metalurgice, materialelor de construcții, construcțiilor de mașini. Dacă se iau în calcul și rezultatele înregistrate în anii 1981 și începutul lui 1982 se poate considera că **proporția timpului nelucrat, inclusiv pierderile de timp de muncă din industria noastră constituie o însemnată rezervă de creștere în continuarea a productivității muncii**, pentru a cărei valorificare în grad considerabil mai înalt ca în prezent se cer angrenate mult mai profund și mai eficiente eforturile creative și organizaționale ale tuturor oamenilor muncii.

Rezerve însemnate de sporire a producției și productivității

ATENȚIA care trebuie acordată utilizării cit mai depline a timpului de lucru rezultă, în primul rînd, din volumul mare de om-ore pierdute care stă în spatele celor cîteva procente de timp neutilizat, în al doilea rînd din faptul că, an de an, pe măsura amplificării activității industriale, fiecărui procent de timp neutilizat îi corespunde un volum sporit de om-ore pierdute, iar în al treilea rînd, din faptul că, datorită creșterii productivității orare a muncii, odată cu trecerea timpului, fiecare oră de muncă nelucrată înseamnă o pierdere de producție din ce în ce mai mare.

Astfel, dacă în anul 1976 unui procent de timp neutilizat îi corespundeau 47 205 om-ore pierdute, în anul 1980 un procent de timp pierdut reprezenta un volum de 59 270 om-ore pierdute, adică cu 25,5% mai mare decît în 1976, pentru ca valoarea acestui procent să crească în continuare în anii 1981 și 1982.

Tabelul nr. 1

Dinamica productivității muncii pe o persoană în industrie

	Evoluții față de 1965 = 100 :			Ritmul mediu anual de creș- tere în perioada:	
	1970	1975	1980	1966- 1980	1976- 1980
Industria-total	142	194	269	6,8	6,7
Energie electrică și termică	191	285	357	8,9	4,5
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	155	222	330	8,3	8,2
Chimie	176	256	370	9,1	7,6
Extracția minereurilor nemetalifere și produse din substanțe abrazive	129	233	351	8,7	8,5
Materiale de construcții	150	204	300	7,6	8,0
Exploatarea și prelucrarea lemnului	128	162	221	5,4	6,4
Sticlă, porțelan, faianță	140	185	272	6,9	8,0
Textilă	133	166	241	6,0	7,8
Pielărie, blănărie, încălțăminte	121	156	213	5,2	6,5
Alimentară	115	135	175	3,8	5,4

Tabelul nr. 2

Echivalentul unor procente de timp de lucru în producție, productivitate și număr de muncitori ocupați suplimentar în industria republicană în anii 1976 și 1980

Procente de timp de lucru :	Echivalentul în :					
	producție globală (mii lei)		productivitatea muncii (lei/muncitor)		număr de muncitori utilizați suplimentar	
	1976	1980	1976	1980	1976	1980
1%	6 316,3	9 433,9	3 060	3 618	20 641	26 077
2%	12 632,6	18 867,8	6 120	7 236	41 282	52 154
3%	18 948,9	28 301,7	9 180	10 854	61 932	78 231
4%	25 265,2	37 735,6	12 240	14 472	82 564	104 308
5%	31 581,5	47 169,5	15 300	18 090	103 205	130 385
6%	37 897,8	56 603,4	18 360	21 708	123 846	156 462

Datele tabelului nr. 2 arată că un procent sau mai multe de timp neutilizat în anul 1980 echivalează cu producții, productivități și efective de muncitori necesari suplimentar considerabil mai mari decât în anul 1976.

Raportat la unități de măsură specifice timpului de lucru se poate arăta că dacă în anul 1976 un minut echivala cu 1,5 mil. lei, iar o oră cu o producție de aproximativ 90 mil. lei, în anul 1980 un minut de lucru prețuia 2,6 mil. lei, iar o oră însemna o producție de 168 mil. lei, iar la nivelul anului 1982 valoarea unui minut de lucru crește și mai mult. În acest an, într-un singur minut în industrie se poate produce sau pierde o producție de 2,8 mil. lei, iar într-o oră de 168 mil. lei.

Desigur, existența unei tendințe de potențare a valorii timpului de lucru se explică în fapt prin continua creștere a eforturilor de investiții pentru dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a industriei, pentru creșterea înzestrării muncii cu fonduri fixe productive, pentru ridicarea calificării forței de muncă.

Rezervele considerabile pe care le reprezintă timpul nelucrat existent în industrie și câștigul pe care îl poate obține economia națională prin utilizarea sa productivă sunt ilustrate în tabelul nr. 3. Așa cum rezultă din calcule, la nivelul anului 1980, din comparația dintre nivelurile efectiv realizate și cele care ar fi fost posibile în condițiile utilizării depline a fondului de timp maxim disponibil se conturează rezerve potențiale de creștere a

producției industriale de 64 150 mil. lei și de reducere relativă a numărului mediu de personal muncitor cu circa 177 mii persoane. Fiindcă astfel de rezerve s-au menținut și în primii doi ani ai actualului cincinal, apare ca deosebit de necesară investigarea cauzelor existenței lor și, pe această bază, a măsurilor de valorificare.

Resursele relativ abundente de forță de muncă pentru industrie, faptul că pînă nu de mult întreprinderile se puteau baza pe atragerea de noi brațe de muncă, în special din agricultură sau din activitățile casnice, au determinat în unele unități o insuficiență preocupare pentru a evita irosirea oricărei părți din fondul de timp destinat producției.

În acest context a fost posibil ca, chiar dacă în ultimii ani mișcarea și fluctuația personalului muncitor din industrie s-au diminuat, ele să rămână încă mari. Apreciem că în acest domeniu există rezerve importante de sporire a productivității, deoarece : ● este cunoscut faptul că se pierde mult timp pentru rezolvarea formalităților necesare plecării dintr-o unitate economică și încadrării în alta ; ● randamentul în muncă al muncitorului fluctuant este mai scăzut, deoarece acesta este cu gândul la plecare ; ● muncitorii proaspăt încadrați au o productivitate redusă. Nu încapă nici o îndoială că pierderile de timp de lucru și deci de productivitate sînt mult mai mari la muncitorii care odată cu schimbarea locului de muncă își schimbă și meseria, ei avînd nevoie de o perioadă re-

Tabelul nr. 3

Nivelurile efective ale producției, productivității și numărului de muncitori comparativ cu cele posibile în condițiile utilizării depline a fondului de timp maxim disponibil, în industria republicană

Indicatori	Anii	Nivelul realizat în condițiile timpului efectiv lucrat	Nivel posibil în condițiile utilizării integrale a timpului disponibil	Rezerve potențiale existente
Producția industrială (mil. lei)*	1976	590 576,4	631 632,5	41 056,1
	1980	879 241,6	943 392,3	64 150,7
Productivitatea muncii (lei/muncitor)	1976	286 112	306 002	19 890
	1980	337 165	361 765	24 600
Numărul mediu al muncitorilor	1976	2 064 139	1 929 975	134 164
	1980	2 607 746	2 430 421	177 325

*) Calculată pe baza datelor furnizate de Anuarul statistic al R.S.R. privind producția globală industrială și ponderea industriei republicane în totalul producției industriale

lativ îndelungată pentru însușirea noii meserii.

Deficiențele de organizare a producției și a muncii sînt cauze dintre cele mai importante ale neutilizării depline și productive a timpului de muncă. Este vorba, între altele, de : ● lipsa unor materii prime și materiale sau neasigurarea lor ritmică, ● existența unor locuri înguste pe fluxul fabricației, ● lipsa de corelare a programelor de producție a unor întreprinderi care cooperează la realizarea unui produs finit ș.a.

Gradul insuficient de extindere a acordului și, respectiv, a acordului global — acolo unde procesul tehnologic și tehnologiile de producție reclamă o astfel de formă de organizare și retribuire a muncii — determină o utilizare mai slabă a timpului de lucru. Cu ocazia unor cercetări întreprinse, s-a constatat că pierderile de timp de muncă sînt de 2—3 ori mai mari la muncitorii retribuiți în regie, comparativ cu cei retribuiți în acord. Este interesant de semnalat că organizarea și retribuirea muncii în acord global cointerează puternic și personalul de întreținere și reparații, precum și muncitorii necalificați, în buna funcționare a mașinilor și utilajelor, în organizarea și aprovizionarea corespunzătoare a locurilor de muncă, ei fiind direct interesați de creșterea productivității muncii muncitorilor direct productivi, de felul cum aceștia își utilizează timpul de lucru.

Gradul de utilizare extensivă și intensivă a timpului de lucru depinde în mare măsură și de unele caracteristici demoeconomice ale forței de muncă. Analiza absențelor nemotivate în întreprinderi de profil diferit și în cadrul lor pe secții și categorii de personal arată că sub forma absenteismului aparent fără motiv, se ascund cauze dintre cele mai variate : gradul de instrucție și de calificare, nivelul de educație, vechimea în muncă, meserie și întreprindere. În acest sens, cităm unele date înregistrate la secția de încălțăminte a întreprinderii „Dimbovița” București, în anul 1981 : 25% din muncitorii necalificați dădeau circa 53% din absențele nemotivate și 30% din învoiri ; muncitorii tineri (media grupei de vîrstă era de 22 de ani), cu o vechime mică în muncă (2 ani) și în întreprindere (1,7 ani) — deținînd 23% din totalul cazurilor observate — dădeau 83,6% din absențele nemotivate.

Importanța reducerii, pe cît posibil, a învoirilor și concediilor fără plată din industrie este evidentă dacă socotim că la nivelul anului 1980 timpul pierdut pe această cale s-a ridicat la 79,2 mil. ore-om, echivalînd cu timpul de lucru a peste 33 mii muncitori și o diminuare a producției de peste 13 miliarde lei. Eliminarea absențelor nemotivate, a învoirilor și a concediilor fără plată reprezintă o importanță rezervă de îmbunătățire a utilizării forței de muncă și de creștere a productivității muncii. Numai pe această cale productivitatea muncii în industria republicană poate să crească cu 4%, iar în unele ramuri sporul de productivitate ar putea fi și mai mare (4,8% în industria electronică și electrotehnică, 4,3% în industria combustibilului etc.).

**dr. Gheorghe RĂBOACA
Lucia MIHĂILESCU**

Institutul de economie socialistă

Căi de creștere a eficienței în activitatea de comerț exterior

POTENȚIALUL DE EXPORT AL MICROPRODUCȚIEI

CARACTERISTICE pentru desfășurarea revoluției tehnico-științifice contemporane sînt transformarea științei în forță nemijlocită de producție, implicarea tot mai directă a oamenilor de știință, cercetătorilor, proiectanților în realizarea cu o frecvență mereu accelerată a noilor generații de produse și tehnologii. Concentrarea în domeniul cercetării, ingineriei tehnologice și proiectării tehnice a unor importante forțe de inovație, care asigură cea mai mare parte din necesarul de documentații tehnice pentru noile tehnologii, produse și obiective de investiții al economiei, reprezintă un potențial ce-și găsește deosebite debusee nu numai în țară, ci și peste hotare.

Dezvoltarea puternică a cercetării aplicative, inclusiv sub forma microproducției unităților de cercetare științifică, inginerie tehnologică și proiectare (I.C.S.I.T.) — ca și a celor de învățămînt superior — poate constitui, în prezent și mai ales în viitor, un punct forte al strategiei de export a României*), o cale de înscriere a țării noastre în noul tip de diviziune internațională a muncii, în curs de constituire pe plan mondial, între furnizorii de servicii (engineering, know-how, consulting, management, marketing) și furnizorii tradiționali de mărfuri. Pentru a ilustra potențialul existent azi în domeniul exportului de produse de mică serie, cu o încărcătură tehnico-științifică deosebită, caracteristică microproducției unităților noastre de cercetare, putem arăta că Institutul central pentru construcții de mașini a dezvoltat activități de microproducție în 12 din cele 22 de I.C.S.I.T.-uri din subordine, în unele din acestea microproducția deținînd 20—30% din planul valoric de activitate al unităților respective¹⁾.

Desigur că principalul obiectiv urmărit prin organizarea microproducției îl constituie reducerea ciclului cercetare-proiectare-produție, valorificarea imediată în producție a rezultatelor cercetării și proiectării în diversele subramuri ale construcțiilor de mașini. Execuția prin microproducție a prototipurilor, modelelor experimentale pentru produsele noi și modernizate, cu parametri tehnico-economi perfecționați constituie obiective prioritare în actuala etapă de dezvoltare industrială intensivă, în care accentul se pune pe calitate, inovație, competitivitate. Problema atragerii microproducției către activitatea de export se pune, deci, numai în condițiile realizării concomitente și în bune condiții a sarcinilor curente de cercetare-proiectare, privind realizarea de materiale, aparatură, produse ce substituie importurile, de instalații și utilaje necesare ocazional unor întreprinderi din ramură.

În acest context credem utilă discutarea limitelor economice, de rentabili-

tate ale extinderii microproducției. **Limita minimă** este legată de posibilitatea pe care o oferă un contract (comandă), de utilizare a forței de muncă de calificare foarte înaltă de care dispune un institut, atît sub aspectul nivelului tehnic, cît și al apropierii de profil. Restricția externă privește punctul unde se situează produsul propus a fi omologat prin microproducție pe curba ciclului său de viață. **Limita maximă** este evaluată în funcție de gradul de dotare cu forță de muncă, utilaje, de existența și dimensiunile bazei proprii de microproducție (în prezent, numai 5 din cele 22 de unități ale I.C.C.M. au astfel de baze) — ceea ce face ca principiul economiei de scară să acționeze invers față de cazul producției de serie. Încălearea, într-un sens sau altul, a acestor limite transformă activitatea de microproducție, dintr-o cale flexibilă de adaptare la impactul revoluției tehnico-științifice contemporane, de mare rentabilitate directă și propagată în întreaga economie, într-un atelier nerentabil de mică industrie.

Avantajele ofertei complexe : produs + servicii

O ATENȚIE specială se cere acordată modului de atragere a microproducției în activitatea de export. Dintre căile practicate pe plan internațional pot fi menționate: subfurnizarea pentru furnizorul general de export, cooperarea internațională triunghiulară pentru livrări complexe, subfurnizor la licitații internaționale, export de produse (instalații) unicat sau de serie mică din domeniile de vîrf ale tehnicii.

Pentru a da o imagine asupra domeniilor posibil de abordat menționăm cîteva din preocupările actuale ale activităților de microproducție în cadrul I.C.C.M.: piese turnate extrudate și forjate de precizie, presă de montaj, mașină de debrășat electronic, mașina de prelucrat cu ultrasunete, tractoare modernizate cu tracțiune pe 4 roți, instalație de foraj geologic, cutii de automatizare. În actuala etapă, structura microproducției a fost orientată astfel ca ponderea cea mai mare să o reprezinte produsele fizice rezultate din activitatea proprie. Avînd în vedere faptul că transferul de tehnologie pe piața internațională se efectuează cu atît mai avantajos cu cît stadiul aplicativ al unei invenții este mai avansat (pe traiectoria: prototip, instalație pilot de fabricație, pregătirea seriei zero), realizarea prin microproducție a unei oferte cît mai complete de export, prin dezvoltarea cercetărilor originale pînă la un stadiu cît mai ușor de aplicat în producție, poate să constituie o principală cale de valorificare superioară a creativității tehnice din I.C.S.I.T.-uri.

În prezent, toate întreprinderile industriale de comerț exterior ce deservesc centralele industriale din construcțiile de mașini și, implicit, institutele și centrele de cercetare din ramură au atribuții pe linia comercializării de servicii — engineering, know-how, consul-

ting etc. — concomitent cu exportul de mărfuri. Desigur că o ofertă „pachet” de mărfuri și servicii la export poate să constituie formula optimă de comercializare externă pentru un I.C.S.I.T., ofertă în care microproducția poate juca un rol decisiv, materializînd ideile tehnice într-un produs sau tehnologie mult mai ușor de valorificat industrial decît engineering-ul sau licența luate separat.

Contribuția microproducției ca subfurnizor, la realizarea operațiunilor de exporturi complexe, desigur în limitele menționate anterior, este — mai mult decît o posibilitate — o cerință imperioasă a realităților contemporane. În adjudecarea ofertelor de licitații pentru importurile de mașini și utilaje complexe, un criteriu principal îl constituie nivelul tehnic al soluțiilor constructive, performanțele economice și tehnice. Realizarea în cadrul microproducției a diverse dispozitive și aparate sub comandă specială (unicat sau serie mică) pentru astfel de livrări complexe poate să conducă la sporirea competitivității ofertei fără a mai recurge la importuri costisitoare. Dar cum toate aceste oferte pentru livrări complexe de mașini și utilaje, obiective „la cheie”, trebuie elaborate în intervale de timp foarte strînse, este necesar să funcționeze sistemul informațional ireproșabil între: I.C.E. — I.C.S.I.T. — piața externă și retur.

Competitivitatea ca problemă de comunicație

AM AJUNS în fapt la o problemă vitală pentru promovarea exportului de inteligență, și anume calitatea comunicației cu mediul economic în care-și desfășoară activitatea o unitate de cercetare-proiectare. Noțiunea de export de inteligență acoperă în mare măsura exportul microproducției în accepțiunea pe care am încercat s-o delimităm mai înainte. Or, transferul de cunoștințe contra plată, de informații tehnice materializate într-un produs, material sau serviciu de tehnicitate ridicată implică deținerea unui tezaur de informații tehnice și economice bine administrat.

Reacția promptă la cerințele întreprinderilor de comerț exterior este condiționată de cunoașterea și informarea curentă în I.C.S.I.T.-uri asupra principalelor norme și standarde internaționale în domeniul de profil, asupra gamei de fabricație și tehnologiilor utilizate de principalii producători mondiali, graudului de omologare a producției interne pentru conformitate cu normele internaționale, compatibilității tehnice a subfurniturii. Deși aparent mult mai ușoară ar părea informarea lor asupra disponibilităților de export existente în țară, practic se constată, din discuțiile purtate între unitățile de cercetare-proiectare și I.C.E.-uri, că terenul de întîlnire a intereselor este în bună parte necunoscut. Astfel, întreprinderile specializate de comerț exterior nu dispun la ora actuală de cataloage privind posibilitățile de execuție în microproducție ale I.C.S.I.T.-urilor — și doar cu totul

*) Sub genericul „Căi de creștere a eficienței în activitatea de comerț exterior” s-au mai publicat puncte de vedere în R.E. nr. 7, 9, 12, 13 1989.

¹⁾ A.S.E. — I.C.C.M. „Sistem de stimulare a exportului de produse executate de institute de cercetări” București, 1981.

intimplător de informații privind produse realizate pînă în prezent. În aceste condiții, identificarea potențialului executant pentru o comandă de export devine foarte greoaie, practic irealizabilă în termen util. Tipărirea unor cataloage decente privind realizările din domeniul microproducției pe sectoare de activitate ca și asupra posibilităților de execuție ca profil, nivel tehnic, parametri, serie de execuție, termene ș.a., pentru fiecare I.C.S.I.T. ar permite nu numai rezolvarea operativă a cererilor externe, dar și trecerea la o strategie ofensivă, de ofertare a acestor produse de tehnici-tate ridicată.

În realizarea promovării pe piața externă a microproducției, un rol deosebit poate avea activitatea de consulting. Este unanim recunoscut astăzi rolul acesteia ca avanpost pe piața externă pentru exportul de mașini și utilaje, echipamente, instalații și cu alții mai mult deci pentru exportul de mare complexitate tehnică al producției I.C.S.I.T.-urilor. Asemeni, firma de consulting care elaborează caietul de sarcini pentru o licitație joacă un rol hotărîtor în desemnarea cîștigătorului licitației, prin normele și caracteristicile tehnice impuse ofertanților. Iată deci că o altă cale de penetrare ar putea-o constitui consulting-ul, cu condiția ca acești consultanți să dețină material publicitar privind potențialul de export al microproducției, eventual includerea I.C.S.I.T.-urilor în cataloagele internaționale ale producătorilor pe grupe de produse. Este evident faptul că exigențele importatorilor de tehnică de vîrf sînt mult mai mari ca de obicei, ceea ce presupune existența unui portofoliu de referințe tehnice solide, distincții la saloanele internaționale de invenții, comunicări la congresele internaționale de specialitate, pentru a te putea lansa în domenii mult disputate ca: optica, electronica, energia nucleară, aeronautica etc. O atenție deosebită trebuie acordată **construirii imaginii de firmă**; și la acest capitol trebuie să recunoaștem că se impune să pornim de foarte departe, inclusiv analizînd emblemele actuale, total necomerciale ale acestor unități. Consultînd, spre exemplu, ultimul catalog al Tîrgului internațional București, la grupa de produse „Aparataj și echi-

pament de măsură, control și reglare” întîlnim, între ofertanții români: „I.A.E.I.” (Întreprinderea de aparataj electric de instalații” Titu) și „I.A.E.M.” (Întreprinderea de aparate electrice de măsură” Timișoara). Trebuie să recunoaștem că asemenea mărci de export nu denotă o abordare foarte serioasă a strategiei de export, active, de penetrare pe piețele externe (exportatorii francezi de profil beneficiind tot de posibilitatea de exprimare într-o limbă latină, au ales denumirea de marcă pentru aparate opto-electronice „Cometa”, mult mai ușor de reținut și pronunțat). În același catalog, mai întîlnim ca mărci expozante: „I.E.I.A.”, „I.E.J.T.”, „I.E.M.I.”, „I.E.P.A.M.”, „I.M.U.A.S.”, „I.P.R.S.”, „I.P.S.U.I.C.”, „I.P.T.E.”, „I.T.R.D.”, unele cu profil de fabricație foarte apropiat. Este discutabilă atractivitatea unei mărci de tipul „I.P.A.-T.C.T.”, ce prevalează în consoane, ea desemnînd în fapt o culme a tehnicii românești, de înalt nivel mondial — respectiv Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru automatizări, tehnică de calcul și telecomunicații — după cum au demonstrat sistemele informatice prezentate în funcțiune la ultima ediție a T.I.B. Nu se poate spune că este un lucru tocmai ușor promovarea unor asemenea mărci „necomerciale” la export.

Formularea unor opțiuni proprii ale I.C.S.I.T.-urilor asupra deuseelor externe presupune accesul acestora la informații de marketing, privind cererea externă, proiecte și licitații internaționale, comenzi nesoluționate în mod convențional de întreprinderile de comerț exterior, importuri de completare dificil de realizat ș.a.

Necesitatea unor indicatori specifici

AVANTAJELE pe care le oferă microproducția în I.C.S.I.T.-uri sînt evaluate, ca în toate domeniile, pe baza unor indicatori economici. De la bun început trebuie precizat că — date fiind condițiile specifice de organizare a producției — productivitatea muncii și, respectiv, cheltuielile de producție sînt mai ridicate în cazul microproducției. Aceasta poate face ca uneori, în special în cazul subfurnizării, componentele rea-

lizate în cadrul microproducției să nu se încadreze în nivelul cursului de revenire aprobat pe grupa de produse respectivă. Este, totuși, eficient în acest caz exportul? În măsura în care sînt respectate limitele economice, credem că da. Să nu uităm că microproducția este și o formă de instruire a cadrelor de cercetători-proiectanți, de verificare a unor ipoteze și, mai mult sau mai puțin, un produs secundar al cercetării.

Dezvoltarea în continuare a microproducției pentru export este frînă de limitarea rentabilității sale la circa 10%, ceea ce o dezavantajează relativ cu alte activități similare industriale. Pentru a compensa acest dezavantaj ar trebui ca **stimulele de export să funcționeze din plin**, considerîndu-se întreaga activitate de export ca efectuată peste plan. În acest fel se poate asigura atragerea unui personal cu calificare superioară — muncitori, cadre tehnice — absolut necesar realizării de produse de mare complexitate tehnică, unicate ș.a.m.d. În altă ordine de idei, o atenție deosebită trebuie să acorde și centralele industriale asigurării condițiilor materiale (materii prime, utilaje, forță de muncă etc.) pentru microproducția de export a unităților din subordine, potrivit Legii nr. 12/1980.

Actualul mecanism de comerț exterior oferă largi posibilități de stimulare a noilor exportatori, direcți sau indirecti (subfurnizori), pentru depășirile de plan la export sau pentru contribuțiile la raționalizarea importurilor. Statutul juridic de furnizor la export al I.C.S.I.T.-urilor cu centre de microproducție trebuie să ia în considerație toate aceste particularități menționate, astfel încît să se stimuleze prin toate categoriile de pîrghii economice (financiar-bancare, planificare, organizatorice) lansarea la export a acestui important sector economic.

dr. Ioan GEORGESCU

„Revista economică” își propune să găzduiască în paginile sale o dezbatere mai amplă cu factorii interesați din domeniul exportului unităților de cercetare, inginerie tehnologică, proiectare, învățămîntul superior tehnic.

Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

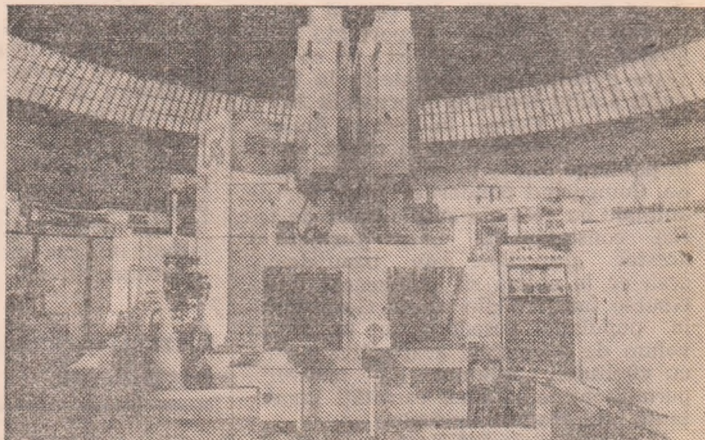
Mașina de honuit cămăși de cilindru MHC 360

ICSITMUA — „Titu”-București a realizat, în cadrul familiei de mașini specializate, mașina de honuit cămășile de cilindru pentru autoturismul „Dacia” 1300. Concepția tehnică ce stă la baza noului produs permite acestuia să se integreze fără modificări în linia complet automate sau la sisteme de alimentare specifice producției de serie mare și de masă, avînd și un grad de universalitate relativ ridicat, în sensul că mașina poate honui (roda) și alte diametre de cilindru cuprinse în gama $\varnothing 30 - \varnothing 180$ lungimi maxime de rodaj de peste 200 mm.

Componente de înaltă fiabilitate asigură condițiile obținerii

unor rezultate practice deosebite. Iată cîteva caracteristici tehnice mai importante care concurează la o productivitate de 3-4 ori mai mare față de alte procedee similare: dispune de 2 capete de honuit, diametrul minim de rodaj este de 30 mm, cel maxim de 180 mm, lungimea maximă de rodaj ajunge la 210 mm, cursa maximă a broșei de honuit este de 360 mm, iar viteza de rotire a acesteia se situează, în funcție de cerințe, la 90... 372 sau 250... 1000 rot/min.

Mașina este echipată cu instalație de filtrare fină cu centrifugă, de concepție proprie, care asigură realizarea parametrilor impusi de un proces tehnologic extrem de complex și precis și

urmează să echipeze, în scurt timp, liniile tehnologice ale Întreprinderii de autoturisme din Pitești contribuind, totodată, la

reducerea cheltuielilor valutare necesare pentru importarea sa.

M. P.

Autoaprovizionarea teritorială

Rezerve pentru creșterea producției agricole în gospodăriile populației

POTRIVIT principiilor și normelor autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale, în fiecare localitate rurală, în fiecare fermă și întreprindere agricolă se iau măsuri pentru a se valorifica la un nivel superior toate terenurile cultivabile, pentru a crește numeric și calitativ efectivele de animale. Acțiunile pentru sporirea producției de cereale, carne, lapte și alte produse agricole au în vedere, totodată, **valorificarea mai bună a rezervelor existente în gospodăriile populației**, care constituie — în sistemul nostru economico-social — un tip aparte de unități economice agricole, bazate pe muncă proprie, însă indisolubil legate de economia socialistă și integrate în mod complex în structura acesteia.

Cele trei forme de gospodării ale populației — ale membrilor cooperativelor agricole, ale țăranilor din zonele ne-cooperativizate de deal și munte, ale personalului muncitor și altor oameni ai muncii de la sate și orașe — prezintă între ele unele deosebiri, dar și trăsături caracteristice comune, prin care se conturează natura lor economico-socială, de pildă: folosesc forța de muncă proprie a membrilor familiilor respective; activitatea lor are o structură economico-funcțională mixtă, natural-marfară, diversificată; veniturile (în natură și în bani) obținute sînt corelate cu cantita-

tatea, calitatea, importanța și rezultatul efectiv al efortului și contribuției proprii ale celor care le primesc; activitatea lor are un caracter programat indirect (fiind încadrată în planul național unic), pe baza folosirii unor pîrghii și forme economice și juridico-administrative specifice; activitatea lor prezintă o anumită stabilitate și are un rol important în creșterea producției agricole, a veniturilor țăranimii și a bunăstării întregului popor.

În etapa actuală, în care problema creșterii eficiente a producției agricole a fost accentuată de noile condiții ale dezvoltării economiei noastre naționale, de trecerea la autoconducerea și autoaprovizionarea locală teritorială a populației cu produse agroalimentare, importanța sectorului gospodăriilor agricole ale populației a sporit în mod considerabil. În Cuvîntarea la plenara din februarie a.c. a Consiliului Național al Agriculturii, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta: „trebuie să se acorde un ajutor și mai puternic țăranilor din zonele ne-cooperativizate, sprijinindu-i cu tot ce este necesar. inclusiv cu mașini și unelte agricole, cu chimicale și alte produse, cu seminte, animale de rasă, în vederea dezvoltării producției“.

Potențialul și condițiile valorificării lui

ROLUL important al gospodăriilor agricole ale populației în sporirea producției agricole vegetale și animale și în creșterea veniturilor și bunăstării țăranimii și ale celorlalți oameni ai muncii rezultă din resursele de care acestea dispun, din ponderea participării lor la obținerea diferitelor produse agricole, din funcțiile economico-sociale pe care ele le îndeplinesc în cadrul economiei noastre naționale.

Gospodăriile agricole ale populației dispun de peste 2,3 milioane ha de suprafață agricolă, din care jumătate arabilă (15,6%, respectiv 12,6% din total). Lor le revin 8,2% din pășuni, 47,1% din finete, 37,8% din suprafața de vii, 22,1% din cea de livezi, precum și 23,4% din suprafața cultivată cu porumb, 43,6% din cea de cartofi, legume și pepeni, 11,6% din cea cu plante de nutreț. Ponderi importante dețin gospodăriile populației și în ce privește potențialul zootehnic: la începutul anului trecut el reprezenta 38,6% la bovine, 43,3% la vaci și juninci, 27,7% la porcine, 43,2% la ovine, 42,8% la păsări și 84,2% la coloniile de albine. Comparînd ponderile efectivelor de animale cu cele ale suprafețelor de teren constatăm că baza furajeră a acestor gospodării este insuficientă, ceea ce le obligă să folosească unele resurse furajere din afară. Gospodăriile populației posedă și un important volum de amenajări gospodărești care, cu cheltuieli minime de investiții, permit obținerea unei cantități importante de produse agricole.

O resursă deosebit de importantă de care dispun aceste gospodării este forța de muncă proprie, într-o structură complexă de vîrstă și nivel de cali-

ficare. Este vorba, practic, de aproape întreaga forță de muncă ocupată în agricultură, la care se adaugă lucrătorii navetiști (din ramuri și activități neagricole) care-și au domiciliul în mediul rural, copiii și bătrînii satelor, alte persoane din localități rurale și urbane — și care permanent sau ocazional, în limita timpului disponibil, lucrează în gospodăria proprie sau a familiilor lor.

Gospodăriile populației folosesc un volum important de resurse puse la dispoziție de unitățile agricole socialiste și de alte unități economice și instituții de stat și cooperatiste, cum sînt: pășuni proprietate de stat și cooperatistă, resurse furajere din unitățile agricole, silvice, industriale și comerciale, mijloace tehnice, materiale și credite acordate în condiții avantajoase de către stat. O condiție deosebit de importantă, determinată de cadrul economic, social și politic socialist în care funcționează gospodăriile populației, este posibilitatea de a-și procura din comerț mijloacele de producție și bunuri de consum și de a-și vinde producția la prețuri remuneratorii și stimulative, prin sistemul de contractare și achiziții și pe piață.

Folosind aceste condiții gospodăriile populației aduc un aport important la producția agricolă animală și vegetală. La unele produse deținînd ponderi însemnate, așa cum rezultă din datele prezentate în tabel.

Caracteristicile unei dinamici ascendente

PE FONDUL dezvoltării generale a agriculturii în ultimele trei cincinale, se desprind, pentru ansamblul gospodăriilor populației, unele caracteristici

și tendințe semnificative: ● creșterea continuă a cantităților efective de produse animale și vegetale obținute; ● menținerea sau chiar creșterea ponderii lor în total la principalele produse vegetale și animale, cu excepția cîtorva (de pildă carne, ouă) la care producția a sporit în ritm mai susținut în unitățile agricole socialiste; ● în comparație cu gospodăriile membrilor C.A.P., un ritm mai susținut de creștere a producțiilor l-au înregistrat gospodăriile individuale în special cele din zonele de deal și munte — iar, pe această bază, ponderea lor a sporit la majoritatea produselor animale și vegetale menționate. Corelînd ponderile efectivelor de animale și ale producției animale și vegetale cu ponderea gospodăriilor populației în suprafața agricolă, se desprinde caracteristica acestor gospodării — cu tendință de accentuare — de a prelucra biologic-productiv resursele proprii și cele primite din afară, în ramuri și activități agricole cu caracter multilateral, intens și eficient, care se situează preponderent în fazele superioare ale circuitului producției agricole (producția de carne, lapte, lînă, ouă, brînză, cartofi, legume, fructe, miere de albine etc.) — caracteristică ce amplifică rolul gospodăriilor populației în valorificarea superioară a resurselor agricole primare, prin obținerea unei cantități sporite de principii nutritive superioare.

Pe baza aspectelor menționate pot fi conturate și funcțiile economice, sociale și politice pe care le îndeplinesc gospodăriile populației în țara noastră, în etapa actuală. Dintre acestea menționăm: asigurarea unei părți din fondul local de produse agroalimentare pentru hrana membrilor lor și a celorlalți cetățeni de la sate și orașe în condițiile autoaprovizionării teritoria-

Evoluția cantității unor produse agricole vegetale și animale și a ponderii gospodăriilor populației

Produse	Prod. totală a țării 1980/1965 %	1965 (% din total)		1980 (% din total)	
		Gospod. membri- lor coop.	Gospod. indivi- duale	Gospod. membri- lor coop.	Gospod. indivi- duale
Carne	221,8	43,1	11,5	28,0	14,5
Lapte	163,4	40,3	16,0	34,1	22,6
Lină	147,0	32,4	10,1	29,0	13,6
Ouă	255,7	62,0	22,3	44,3	17,2
Miere	186,8	47,7	27,7	43,7	47,3
Porumb	189,7	13,8	3,0	18,0	5,9
Fasole	113,7	22,6	7,5	22,0	8,4
Cartofi	188,3	35,1	14,0	36,0	20,4
Ceapă	129,5	39,6	6,4	37,8	11,1
Varză	239,4	27,0	6,6	33,3	12,1
Tomate	228,8	21,2	3,3	36,3	6,1
Struguri	142,4	31,1	2,7	31,3	4,5
Fructe	122,4	45,2	30,1	40,1	22,2

le; contribuția la aprovizionarea industriei cu materii prime agricole; participarea la export cu un volum important de produse, în sortimente diversificate și de calitate superioară; utilizarea mai deplină și mai eficientă a forței de muncă; sporirea veniturilor și a nivelului de trai al deținătorilor de gospodării; influența pozitivă în stabilizarea populației în mediul rural și în zonele de deal și de munte.

Orientări pentru perfecționarea activității

PENTRU ca aceste funcții să se poată realiza la un nivel superior, considerăm necesară — în completarea măsurilor luate în ultima vreme din inițiativa conducerii de partid și de stat — orientarea activității gospodăriilor populației în următoarele direcții:

● **îmbunătățirea structurii pe categorii de folosință a suprafețelor agricole de care dispun.** În această privință considerăm că ponderea suprafeței ocupată cu vii și pepiniere viticole, de 9,48% din întreaga suprafață agricolă pe care o au gospodăriile cooperativelor (față de 1,73% pe ansamblul agriculturii), ar putea fi diminuată (mai ales că multe din vile proprietate personală ale cooperativelor din zonele de cîmpie sînt bătrîne, descomplete, slab productive și amplasate pe terenuri arabile fertile), în favoarea creșterii suprafețelor ocupate cu pomi fructiferi, cu plante tehnice și de nutreț. În sprijinul acestei propuneri pledează și faptul că din producția lor de struguri, doar o mică parte se folosește ca struguri de masă sau este livrată la fondul de stat, restul fiind valorificată prin vinificație;

● **îmbunătățirea structurii suprafețelor cu diferite culturi, prin creșterea în continuare a ponderii culturii po-**

rumbului, cartofilor, legumelor, pepe- nilor, a legumelor timpurii (în solarii), a plantelor tehnice și de nutreț; sporirea ponderii culturilor duble (orz — porumb, rapiță, masă verde — porumb); extinderea culturilor intercalate (sfeclă printre pomi, fasole și dovleci printre porumb), a culturilor succesive de legume etc.;

● în privința **dimensionării** gospodăriilor populației, considerăm că ar trebui instituit un sistem care să stimuleze mai bine valorificarea **potențialului de muncă și hărnicie personală** al membrilor acestor gospodării;

● **intensificarea și diversificarea cooperării cu activitatea unităților socialiste**, pe baza unor criterii stimulative și echitabile, în scopul satisfacerii unor cerințe și nevoi sociale privind creșterea și vinzarea la fondul de stat a producției agricole;

● accelerarea aplicării măsurilor stabilite privind **acordarea unui sprijin mai mare** din partea industriei socialiste, a unităților de mecanizare a agriculturii, a unităților agricole socialiste, a organelor locale de stat pe linia deservirii cu mașini, furnizării de unelte agricole, produse chimice, semințe, animale de rasă, materiale de construcții, servicii.

Valorificînd acest sprijin și avantajele create prin noile prețuri de contractare și achiziții, orientîndu-se cu precădere spre produsele cele mai necesare în balanța autoaprovizionării teritoriale a fiecărui județ și fiecărei localități și pentru obținerea cărora dispun de condiții favorabile, mărîndu-și livrările la fondul de stat, gospodăriile populației pot și trebuie să contribuie într-o măsură mereu sporită la creșterea producției agricole, la ridicarea generală a nivelului satului românesc.

dr. Mircea BOȚA
Iași

Pirghii esențiale de întărire a autoconducerii

(Urmare din pag. 1)

stituirea, în mai mare măsură, pe seama resurselor proprii, a fondului pentru acțiuni sociale s-ar putea realiza, după opinia noastră, posibilitatea trecerii în autofinanțarea întreprinderilor și a altor cheltuieli social-culturale care în prezent sînt finanțate de la buget: ajutoare de asigurări sociale, acoperirea unor cheltuieli privind ocrotirea sănătății etc.

O altă chestiune acum. Potrivit reglementărilor actuale, întreprinderile pot beneficia de alocații de la buget în anumite situații excepționale, cînd din motive obiective nu-și pot acoperi cheltuielile din venituri proprii sau cînd din motive de politică economico-socială la anumite produse prețurile se stabilesc sub valoare. Sintem de părere că și în asemenea situații este necesar să funcționeze pirghii financiare care să acționeze direct asupra produselor — sub formă de subvenții incluse în preț, ca mijloc de cointerensare a întreprinderilor în fabricarea unor produse care prezintă interes pentru economia națională. Subvenția va acționa în aceste condiții și ca pirghie de control al prețurilor, urmînd să fie obținută de unitățile în cauză numai pe măsura realizării produselor.

Autogestiunea în unitățile social-culturale

BUGETUL DE STAT poate constitui un instrument de întărire a autogestiunii economico-financiare și în domeniul social-cultural, ceea ce va avea ca efect reducerea volumului cheltuielilor respective finanțate în prezent de la buget. Aplicarea autogestiunii economico-financiare și instituirea măsurilor de autofinanțare a instituțiilor de stat din sectorul social-cultural, ridică însă anumite probleme, care se cer clarificate.

În primul rînd, trecerea la autogestiune economică-financiară a acestor instituții trebuie să aibă ca efect realizarea unui spor de eficiență în activitatea lor, reflectată în îmbunătățirea calității serviciilor pe care ele le prestează: instruirea și educarea elevilor și studenților, îngrijirea bolnavilor etc. Prin urmare aplicarea autogestiunii să nu conducă în nici un caz la slăbirea eficienței activității de bază a instituțiilor. În al doilea rînd, este necesar să se stabilească valoarea prestațiilor pe care ele le efectuează ca și modalitatea de compensare a lor. Compensarea se poate face pe mai multe căi: prin fonduri alocate de la buget, așa cum se întîmplă în majoritatea cazurilor în prezent, prin acoperirea unei părți a cheltuielilor acestor unități din fondurile întreprinderilor economice, prin desfășurarea de către unitățile social-culturale a unor activități care aduc venituri etc.

Oricare ar fi variantele aplicate instituțiilor de stat, cert este un lucru și anume că acestea sînt obligate de-acum prin lege să se angajeze plenar — ca și unitățile economice — pe făgașul aplicării ferme a noului mecanism economico-financiar, satisfăcînd cerințele în toate direcțiile impuse de acesta: autoconducere, autogestiune, autocontrol, autofinanțare. Drept urmare se impune formarea unei optici noi și în unitățile respective în aprecierea efortului pe care trebuie să-l facă fiecare om al muncii pentru sine, pentru instituție și pentru societate.

BUGETUL DE STAT înregistrează în ultimă instanță rezultatele activității economice și sociale, reflectă efectele acesteia și oferă, în același timp, pirghii puternice de influențare, care dacă sînt folosite corespunzător pot determina sporuri de eficiență în toate domeniile. De aceea, orice măsură ce se adoptă în economie trebuie analizată și prin prisma influențelor pe care le poate produce asupra veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat, ca un criteriu „sine qua non” de apreciere a oportunității ei. În acest mod se poate împlini rolul ce îi revine bugetului de stat în înfăptuirea planului unic, a autogestiunii, în creșterea eficienței.

Necesitatea și eficiența cultivării terenurilor slab productive

CREȘTEREA PRODUCȚIEI agricole în ritmurile și proporțiile prevăzute în actualul cincinal este condiționată prioritar de buna exploatare și mărirea capacității productive a principalei resurse a agriculturii — pământul.

În ultimii 30 de ani, ritmul mediu de scoatere a terenurilor din circuitul agricol s-a ridicat la 0,1%, iar aceste schimbări de destinație (pentru amplasarea de obiective industriale, de construcții, transporturi ș.a.) s-au înregistrat cu precădere în zone cu terenuri plane, fertile. Tocmai de aceea, partidul și statul nostru au luat o serie de măsuri privind limitarea scoaterii din circuit a unor terenuri productive (Legea nr. 59/1974 constituind un act de mare importanță pentru limitarea risipirii acestui bun național).

De asemenea, pe linia economisirii terenurilor agricole, proiectanții noilor obiective industriale au obligația de a prevedea în documentația de fundamentare a investițiilor, în condițiile ocupării de terenuri agricole, **amenajarea unor suprafețe echivalente** din categoria celor neproductive, pentru a putea fi cultivate.

Această măsură este pe deplin justificată și binevenită. Însă, în practică, s-a constatat destul de frecvent că, de pildă, proiectantul se deplasează la o cooperativă agricolă și conducerea acesteia îi indică amenajarea unei suprafețe (de obicei nivelarea unui ogaș sau unei ravene) care, de fapt, în anii trecuți, mai făcuse obiectul uneia sau mai multor amenajări, însă datorită unor lucrări singulare, fără o viziune tehnică sistemică și complexă, acestea nu au putut asigura reintrarea integrală a terenului în rîndul celor productive (în anul următor, datorită viiturilor din amonte, se formează din nou ravena respectivă). Aceasta constituie cauza unor pierderi cu dublu aspect: pe de o parte repetate cheltuieli de amenajare, iar pe de altă parte lipsirea agriculturii de un teren cultivabil. De aceea, considerăm că **sumele necesare pentru amenajările unor suprafețe de către beneficiarii viitoarelor obiective de investiții ar trebui vărsate direct la Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare**, care cunoaște ordinea de urgență a lucrărilor funciare ce trebuie efectuate.

În lucrările multor economiști, ingineri, sociologi se vorbește despre așa-numita **datorie socială** a menținerii terenurilor în circuitul agricol, adică de o **eficiență socială de perspectivă**. Este, desigur, și aceasta o viziune justificată, care poate fi cuantificată economic evaluînd terenul sustras degradării sale naturale printr-o folosire nerațională. Și totuși, din situațiile pe care le vom analiza în cele ce urmează rezultă că eficiența are nu numai un aspect social și economic de perspectivă, ci și unul prezent.

Să luăm cazul unei zone colinare, pe un teren puternic erodat, cu o înclinație ridicată, pe care se preconizează înființarea unei plantații pomicole. Pe terenul respectiv se află o pășune care producea fineturi de pe urma cărora se obținea un venit de circa 800 lei/ha. Valoarea unui hectar amenajat pentru plantație se ridică la circa 120 mii lei și se va caracteriza prin: cheltuieli anuale de producție — 30 mii lei; producția de fructe — 9 000 kg/ha; valoarea producției — 30,6 mii lei. (În calculele pe care le facem sînt luate în considerație prețurile de producție, de achiziție și de desfacere la nivelul anului 1981).

Comparînd efortul cu efectul, vedem că investițiile nu se recuperează și se pierde un venit cert. Și totuși, prin prisma economiei naționale, plantația este eficientă — deoarece **piața va dispune de o producție suplimentară** de 9 000 kg fructe, degrevînd un hectar din zona de șes, care va putea fi cultivat cu cereale. În acest context, dacă vom considera că obținerea unui venit net de 3 000 lei la cultura de cereale pe hectarul din zona de șes este condiționată de amenajarea plantației menționate pe un teren slab productiv din zona colinară, atunci eficiența judecată sistematic are deja o dublă ipostază: în

afară de 9 000 kg de fructe se mai obțin și 7 000 kg de porumb. Dacă atribuim condiționarea obținerii venitului net pe un hectar amplasat în zona de șes, cultivat cu cereale și căruia nu a mai fost nevoie să i se schimbe destinația pentru plantații, atunci, **durata de recuperare a investiției** pomicole trece deja de la un orizont infinit la un orizont finit, de circa **40 de ani**.

Însă, noul mecanism economico-financiar reclamă ca și la nivel de unitate să se obțină rezultate financiare pozitive, în vederea asigurării reproducerii largite și cointeresării personalului muncitor. De aceea, este necesar să se studieze toate posibilitățile de rentabilizare a fiecărui domeniu de activitate, inclusiv a **folosirii terenurilor slab productive**, cum este cazul exemplului de mai sus. În acest sens, se constată că durata de recuperare este în funcție de volumul investițiilor și al beneficiului anual. La rîndul său, beneficiul depinde de mărirea cheltuielilor anuale, a producției fizice și a prețului de desfacere a fructelor, existînd un **punct critic** după care producția devine rentabilă (vezi graficul).

Nivelul cheltuielilor fixe la ha rămînd constant la orice nivel al producției, înseamnă că dacă au fost epuizate toate căile de reducere a costurilor, rămîne doar un singur factor de schimbare a punctului critic, și, deci, de mărire a zonei beneficiilor: **mărirea producției valorice**, care la rîndul său depinde de nivelul recoltei la ha și de prețul de vînzare. În condițiile unor prețuri de vînzare date, pentru rentabilizarea luării în cultură a terenurilor slab productive rămîne să se acționeze în sensul **diminuării valorii investiției** (prin efectuarea unor lucrări cu materiale locale), al **reducerii costurilor fixe și variabile** și, bineînțeles, al **creșterii producției fizice**.

De altfel, dacă în exemplul de mai sus valoarea investiției ar trece de la 120 mii la 100 mii lei/ha, dacă și cheltuielile de producție anuale s-ar reduce la 25 mii lei, iar producția ar crește la 12 000 kg fructe/ha, atunci — în condițiile menținerii prețului de vînzare la același nivel — durata de recuperare ar fi de **6,6 ani**, adică sub media indicatorului respectiv calculat pe economia națională. Și totuși, chiar dacă posibilitățile menționate au fost deja epuizate, luarea în cultură a terenurilor slab productive rămîne eficientă pentru economia națională, afirmație ce va fi demonstrată în ipotezele ce urmează.

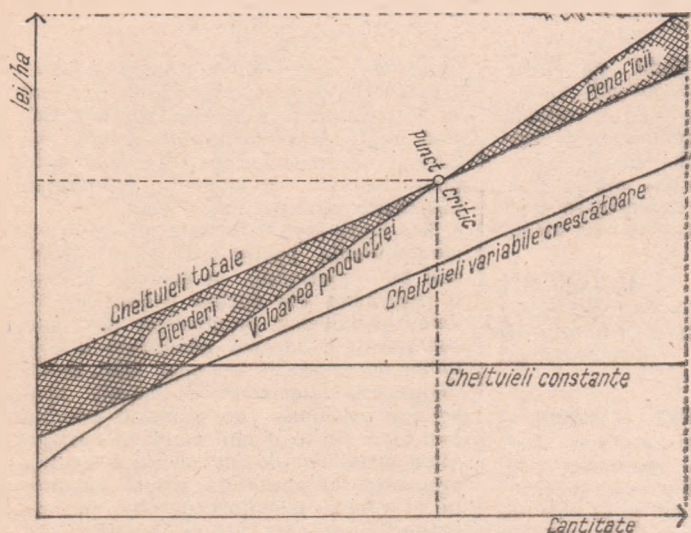
Să presupunem că la nivelul unui consiliu unic agroindustrial există posibilitatea înființării — pentru unitățile componente — a unui depozit în care fructele să fie păstrate o perioadă mai îndelungată. Investiția specifică la un hectar de plantație (materializată pentru depozitul respectiv) s-ar ridica, de exemplu, la 12 000 lei, dar realizarea ei ar determina (după satisfacerea obligației contractuale de predare la fondul de stat a 4 000 kg, la recoltare) obținerea, în luna martie, a unui preț de 5,30 lei/kg. Durata de recuperare a investiției va fi de **13,75 ani**.

Dacă vom lua în considerare și venitul net obținut de pe un ha de cereale în zona de cîmpie, atunci durata de recuperare ar fi de numai **10,4 ani**.

În noile condiții de organizare a agriculturii noastre socialiste există posibilități multiple de **cooperare la nivelul consiliului unic agroindustrial, pentru valorificarea superioară a producției**. Astfel, în cazul cînd consiliul va amenaja un magazin propriu de desfacere a produselor agricole, necesitînd o investiție specifică de 6 600 lei la un ha plantație, prețul ce se va obține pentru fructe ar ajunge la 6,50 lei/kg. În asemenea condiții, păstrîndu-se aceleași obligații contractuale față de stat, durata de recuperare a investiției va fi de **9,17 ani**.

Astfel de analize amănunțite evidențiază eficiența economică a cultivării terenurilor slab productive, fără însă a considera întreaga gamă a efectelor. Așadar, cele 4 000 kg de fructe contractate cu statul sînt vindute la un preț mediu cu amănuntul (pe toate sezoanele de consum) de cca. 4,80 lei, deci o încasare totală de 19 200 lei, pentru care revin eforturi de investiții de circa 5 000 lei și cheltuieli de desfacere curente de 600 lei. În

Pragul de rentabilitate al cultivării terenurilor slab productive

această situație, durata de recuperare a investițiilor va fi de 7,5 ani.

Iată, prin urmare, cum o investiție care practic părea nerecuperabilă a ajuns la o durată de recuperare de numai 7,5 ani, ceea ce înseamnă o eficiență medie de 0,15 lei, adică exact coeficientul care se preconizează în calculele economice pe ansamblul economiei naționale. Însă, nici aceste calcule nu au epuizat toate posibilitățile. Astfel, să presupunem că din cele 4 000 kg contractate cu statul s-a planificat să se prelucereze industrial circa 2 000 kg, fiind necesară o investiție specifică de 8 000 lei și cheltuieli de prelucrare de 4 000 lei, eforturi în urma cărora prețul de vânzare crește la 10 lei/kg de compoturi și gemuri obținute, iar durata de recuperare ajunge la numai 5,9 ani.

Dar preluarea în circuitul agricol a suprafeței respective are și influențe conexe, nu numai asupra prezentului, dar și a viitorului. Ca atare (considerând evaluarea terenului la 20 000 lei/ha), viitorul va trebui să „returneze” prezentului „plata” pentru cheltuielile de menținere în circuitul agricol a terenului respectiv. Aceste calcule de eficiență (de considerare a evaluării terenului) se realizează prin folosirea fie a metodei „actualizării”, fie prin adăugarea la efectele obținute, a sumei ce rezultă din evaluarea terenurilor respective. Potrivit primei metode, efectul s-ar ridica la aproximativ 3 000 lei/ha (rezultat din multiplicarea coeficientului normat de eficiență de 0,15 cu 20 000 lei). În condițiile includerii la efecte a evaluării terenurilor, atunci durata de recuperare a investițiilor ar ajunge doar la 3,3 ani. Considerăm justificată din acest punct de vedere

economic luarea în calcul a evaluării terenului, deoarece trecerea sa din categoria „neproductiv sau slab productiv” în cea a plantațiilor mărește avuția națională.

Eficiența calculată în ultimele cazuri analizate ar putea fi și mai ridicată dacă s-ar găsi și folosi noi posibilități de reducere a cheltuielilor de investiții și a celor de producție.

În calcul au fost luate doar efectele ce pot fi cuantificate. Se cunoaște însă că „salvarea” fiecărui metru pătrat de teren agricol înseamnă menținerea echilibrului natural, care însă, până în prezent nu are „preț”, dar care ar trebui și ea evaluată și cuantificată economic, în ambele sensuri (ca efect și ca efort), atunci când se proiectează o nouă investiție. În cazul plantației respective, efortul pentru menținerea echilibrului natural nu se mai evaluează, însă ea constituie o măsură protecționistă, din care rezultă efecte ce duc în final la scăderea duratei de recuperare a investiției materializate în plantație.

Din considerațiile de mai sus se pot desprinde câteva concluzii importante cu privire la luarea, respectiv menținerea în circuitul agricol a terenurilor slab productive.

● În situația actuală, cuprinderea în cultură a tuturor terenurilor slab productive, precum și a celor care au fost scoase temporar din circuitul agricol se impune în mod deosebit. Se va asigura, astfel, o cantitate sporită de produse necesare acoperirii cererii pieței și, totodată, se va crea în ramurile prelucrătoare — inclusiv în sfera comercială — un plus de venit net.

● Se reclamă tot mai mult studierea posibilităților — conform cerințelor noului mecanism economico-financiar — pentru o astfel de redistribuire a venitului net creat între sferele participante la realizarea produselor finite (agricultură-industrie-comerț), care să ofere unităților agricole un stimulent puternic pentru reintegrarea în cultură a tuturor suprafețelor de teren slab productive.

● Pentru creșterea venitului net apare necesară cooperarea unităților din cadrul consiliului unic agroindustrial în vederea creării unor unități de prelucrare și comercializare a produselor. Aceasta va facilita rămânerea efectului net la nivelul agriculturii, ca o resursă pentru transpunerea în practică a revoluției tehnice în această importantă ramură.

● Sînt necesare o permanentă inventariere a stării terenurilor agricole, din punctul de vedere al fertilității lor, luarea de măsuri agrotehnice pentru menținerea capacității productive, folosirea judicioasă a investițiilor alocate pentru realizarea unor lucrări de combatere a eroziunii, sărăturării sau înmălășinării terenurilor agricole.

La nivelul ministerului, direcției agricole județene sau al consiliului unic agroindustrial ar fi utilă constituirea de fonduri pentru introducerea în circuitul agricol a terenurilor slab productive — fonduri ale căror surse să fie contravaloarea terenurilor scoase din circuit pentru destinații industriale, transporturi sau construcții.

dr. Camelia CAMAȘOIU
dr. Ion CAMAȘOIU

OPINII

Concentrarea parcului de autovehicule — sursă de creștere a eficienței în transporturi

ÎN SPORIREA eficienței activității productive desfășurate în întreaga economie, un rol deosebit revine perfecționării continue a transporturilor efectuate cu mijloace auto. În acest context, se cuvine subliniat faptul că una din căile principale care permit obținerea unor rezultate superioare în transportul auto o reprezintă concentrarea parcului auto în unități specializate, dotate cu baza tehnico-materială corespunzătoare, care să permită exploatarea, întreținerea și repararea autovehiculelor în condiții superioare. Măsurile luate în ultimul deceniu în acest domeniu au conștăntat realizarea unui asemenea rezultat, dar apreciem că este necesară luarea unor măsuri mai ample care să determine o concentrare sporită, mai eficientă, a parcului de autovehicule.

În acest sens, considerăm utilă realizarea concentrării întregului parc de autovehicule proprietate de stat la nivelul Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor, în unități de transport auto specializate coordonate la nivel județean de către întreprinderi de transport, iar la nivel republican prin Departamentul Transporturilor Auto. Efectuarea concentrării parcului de autovehicule în modul arătat, ar permite, după părerea mea, obținerea următoarelor avantaje:

- realizarea unei utilizări optime a întregului parc de autovehicule, asigurându-se astfel creșterea productivității muncii;
- creșterea rolului contractelor economice între unitățile de transport și cele beneficiare, îmbunătățirea activității de planificare și organizare a transportului în cadrul județelor;
- extinderea procedeelelor moderne de prelucrare a datelor, inclusiv teleprelucrarea informațiilor;
- realizarea unei aprovizionări mai bune cu piese de schimb, anvelope, carburanți etc.;
- crearea unor condiții mai bune în vederea realizării unei recondiționări a pieselor și agregatelor, reducându-se actuala dispersare a acestei activități de o importanță crucială în acțiunea de reducere a costurilor;
- utilizarea mai bună și mai intensă a actualei baze materiale create în vederea întreținerii și reparării autovehiculelor;
- creșterea gradului de disciplină și siguranță a circulației.

Realizarea transporturilor auto prin intermediul unei singure întreprinderi de transport în cadrul fiecărui județ ar duce, după părerea noastră, la satisfacerea într-un grad sporit a necesarului de transport al unităților economice de pe raza județelor respective. Avantajele potențiale ale unui asemenea sistem pot fi materializate prin aplicarea în întreprinderile respective a unor măsuri de menținere în stare de funcționare a întregului parc de autovehicule, prin executarea operativă și de calitate a reparațiilor, prin pregătirea mai bună a conducătorilor auto etc., în așa fel încît necesitățile beneficiarilor să fie asigurate la timp.

Ernest SATVANYI
tehnician Autobaza Vișeu

Productivitate

DE ANI DE ZILE urmăresc un fenomen pe care doresc să-l aduc la cunoștința specialiștilor din economie. Despre ce este vorba? Despre modul de realizare și de raportare a productivității muncii în activitatea de construcții-montaj, care, după părerea mea, prezintă următoarele particularități:

1. Productivitatea muncii raportată la producția globală reprezintă raportul dintre producția globală și numărul mediu scriptic de personal; după mine, în acest calcul numărul mediu ar trebui corectat cu un coeficient reprezentând diferența dintre regimul de lucru aprobat și aplicat în perioada respectivă și regimul normal, de 8 ore pe zi.

2. Productivitatea muncii raportată la producția netă este tot un raport între producția netă și numărul mediu scriptic realizat în perioada dată. Dar, întrucât fondul de retribuție face parte integrantă — cu o pondere foarte ridicată — din valoarea producției nete, este încurajată artificial acordarea cu mare ușurință a regimului prelungit de lucru pe șantier, mai ales în perioada de vară, fără a se cere însă asigurări pentru realizarea unei producții suplimentare corespunzătoare și fără a se corecta în consecință fondul de manoperă.

Ca atare, raportarea realizării productivității muncii la șantier se referă la regimul de 8 ore pe zi, cu toate că în fapt s-a lucrat mai mult. Această metodologie trinează valorificarea deplină a rezervelor de creștere a productivității muncii prin mecanizare, modernizarea tehnologiilor și îmbunătățirea organizării.

Mircea CIOBOTARU
Iași

ECOURI

Costuri

ARTICOLUL intitulat „Reducerea costurilor de producție — resursă majoră a sporirii eficienței”, publicat în „Revista Economică” nr. 40/1981, analizează aspecte de mare importanță și actualitate pentru economia națională, care formează esența noului mecanism economico-financiar. Considerăm că este absolut real faptul că în multe cazuri programele de măsuri privind reducerea costurilor au caracter formal. Atâta timp cât răspunderea, în structura administrativă a întreprinderii, îi revine contabilului șef — fiindcă lui i se cer aceste programe de măsuri — și cum el nu are în subordine ateliere de proiectare și ingineri tehnologi, recurge de multe ori la rezolvarea formală a sarcinii ce-i revine.

În întreprinderea noastră am propus ca în atelierele de proiectare să fie cuprinși și economiști cu atribuții privind analize economice, analiza valorii, marketing și chiar participarea la elaborarea de tehnologii, dar propunerea ne-a fost refuzată de centrală (C.I.E.T.A.) și minister, care consideră că economiștii nu sînt decît personal de administrație, funcționaresc, spre deosebire de toate cate-

goriile de personal cu studii superioare (chimiști, fizicieni, matematicieni). În cazul propus de noi, sau într-o variantă apropiată, eventual un compartiment economico-tehnic (consumuri specifice, norme, prețuri de producție, analize economice) ar conduce la proiectarea unor programe de reducere a costurilor pe temeliile mai solide.

I. VOICĂN

contabil șef la *Întreprinderea de elemente pentru automatizări* din București

★

MINISTERUL INDUSTRIEI CHIMICE a organizat întocmirea de programe speciale de măsuri pentru realizarea nivelurilor de cheltuieli, atît a celor prevăzute în planurile anuale, cit și în cele de perspectivă. Pentru asigurarea realizării nivelurilor de cheltuieli planificate s-au transmis sarcini pentru întocmirea programelor speciale de reducere a costurilor de producție și fundamentarea integrală a sarcinilor de reducere cu măsuri concrete la nivelul fiecărei unități și loc de muncă. Centralele, întreprinderile și toate direcțiile din minister au fost obligate să acționeze cu măsuri eficiente în sectoarele de care răspund pentru reducerea costurilor la nivelele de cheltuieli din planul cincinal aprobat.

Programele speciale de măsuri pentru reducerea costurilor de producție care se prezintă de centrale la minister sînt însoțite de situații cu fundamentarea reducerii costurilor prin măsuri cu termene de executare, responsabili și efecte economice.

La transmiterea sarcinilor de plan către unități sînt unele situații cînd nu pot fi identificate măsuri care să fundamenteze integral sarcinile de reducere, chiar de la începutul anului de plan. Prin continuarea analizelor la nivelul întreprinderilor în cauză și cu sprijinul centralelor, al institutelor de proiectare și cercetare și al ministerului se identifică în cursul anului de plan măsuri suplimentare de fundamentare.

C. CIUMBULEA

director în *Ministerul Industriei Chimice*

★

PROBLEMELE ridicate în articolul publicat în „Revista economică” sînt deosebit de importante și de stringentă actualitate, ținînd seama că reducerea costurilor de producție, îndeosebi a cheltuielilor materiale, constituie în prezent o sursă de bază a sporirii beneficiilor, rentabilității și productivității nete, a creșterii eficienței economice în fiecare unitate economică.

În articol este corect subliniată problema creșterii contribuției la reducerea costurilor, a soluțiilor tehnice și tehnologice, a antrenării sectoarelor tehnice din toate unitățile în activitatea de reducere a consumurilor specifice, de creștere a gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor, de sporire a volumului de economii pe seama realizării obiectivelor din planul tehnic.

Pe această linie, Ministerul Industriei Metalurgice și centralele industriale acționează mai susținut la întreprinderile din

subordine, urmărindu-se fundamentarea programelor de reducere a costurilor avînd la bază celelalte programe speciale privind creșterea productivității muncii, reducerea consumurilor specifice, îmbunătățirea structurii și calității produselor, obiectivele planului tehnic etc.

Sînt luate măsuri în toate centralele și întreprinderile, pentru antrenarea celor mai buni specialiști, a cadrelor tehnice și economice din fiecare unitate, în vederea definitivării programelor de măsuri privind reducerea planificată a costurilor de producție pe anul 1982, urmărindu-se fundamentarea cu măsuri concrete a volumului de economii aprobat prin plan. Se va urmări permanent asigurarea condițiilor de îndeplinire a acestor programe de măsuri în scopul încadrării în nivelul planificat al costurilor de producție pe anul 1982 și actualul cincinal.

I. BRASOV

director în *Ministerul Industriei Metalurgice*

★

TEMA abordată o apreciem ca fiind de mare actualitate, îndeosebi în ce privește reducerea consumului de materiale și valorificarea superioară a acestora, Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini îi revin sarcini deosebit de importante pe această linie, așa cum rezultă, de altfel, și din datele prezentate. În actualul cincinal M.I.C.M. trebuie să obțină o reducere a cheltuielilor totale la 1 000 lei producție marfă cu 14,5 procente față de 8,2, pe ansamblul industriei republicane, iar la costurile materiale 12,4 față de 6,3 la sută. Această sarcină majoră se urmărește cu toată atenția de conducerea ministerului, de cadrele de specialitate, de toți lucrătorii din aparatul M.I.C.M.

Subliniem că acțiunile menite să conducă la reducerea costurilor în unitățile M.I.C.M. au caracter permanent și nu de campanie. Aceasta a făcut ca majoritatea întreprinderilor exemplificate în articol ca avînd importante neîncadrări în costurile materiale, să recupereze unele rămîineri în urmă. Prin continuarea și intensificarea acțiunilor de stabilire a noi măsuri se va urmări recuperarea integrală a rămîinerilor în urmă și la întreprinderea mecanică „Ceahlăul” Piatra Neamț. Măsurile suplimentare care sînt în curs de aplicare vor contribui, de asemenea, la recuperarea în cea mai mare măsură a rămîinerilor în urmă și la alte întreprinderi.

Ne exprimăm convingerea că publicarea în „Revista economică” a unor articole de natura celui la care facem referire, contribuie la stimularea inițiativelor menite să conducă la înlăturarea unor neajunsuri și la sporirea eficienței economice.

C. PANESCU

director în *M.I.C.M.*

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

ORGANIZAREA:

aport sporit la creșterea
productivității muncii
și a eficienței economice

ÎN CONSTRUCȚIA DE MAȘINI

— Anchetă „R.E.” în 10 întreprinderi —

IN ARTICOLUL (al cărui titlu este reprodus alături) publicat în nr. 5/1982 al revistei noastre, dr. Tiberiu Vesselényi, directorul Cabinetului teritorial de organizare al județului Bihor, analiza corespondența dintre cerințele normativului departamental și nevoile reale ale unităților, în ce privește criteriile de organizare și dimensionare a formațiilor de lucru, respectiv numărul de muncitori ce revine la un maestru, în întreprinderile constructoare de mașini din județ, propunând ca această dimensionare să țină seama de dotarea tehnică și complexitatea tehnologică a proceselor de producție, ca și de nivelul pregătirii profesionale a lucrătorilor.

Problemele ridicate de autor prezintă un larg interes pentru optimizarea folosirii forței de muncă în construcția de mașini (iar pe un plan mai general regăsindu-se și în alte ramuri*, unde îmbracă aspecte specifice), redacția s-a adresat unor cadre de conducere și specialiști cu atribuții în domeniul organizării din diferite unități, solicitându-le opinia în legătură cu aspecte rezultate din analiza făcută la Oradea și cu propunerile formulate în articolul menționat.

* Vezi de pildă, articolul „Căi de îmbunătățire a utilizării forței de muncă” (V. Iga), Revista economică, nr. 13/1982

DIMENSIONAREA OPTIMĂ A FORMAȚIILOR DE LUCRU (I)

În cele ce urmează prezentăm - sistematizate pe elemente ale temei puse în discuție - răspunsurile primite, în cadrul anchetei „R. E.”, de la :

- **ÎNTEPRINDEREA MECANICĂ MUSCEL** Cîmpulung Muscel : **Nicolae Potașu**, președintele consiliului oamenilor muncii, **ing. Teodor Birzu**, șeful serviciului organizarea producției ;
- **CENTRALA INDUSTRIALĂ DE UTILAJ PETROLIER ȘI MINIER** Ploiești : **ec. T. Oprea**, președintele consiliului oamenilor muncii ;
- **ÎNTEPRINDEREA DE TRACTOARE ȘI MAȘINI AGRICOLE** Craiova : **Virgil Predoaica**, președintele consiliului oamenilor muncii, **ing. Grigore Taloi**, șeful biroului O.P.M. ;
- **ÎNTEPRINDEREA MECANICĂ DE UTILAJ TEHNOLOGIC** Moreni : **Gheorghe Anghelache**, președintele consiliului oamenilor muncii ;
- **ÎNTEPRINDEREA DE MAȘINI GRELE** București : **Nicolae Badea**, președintele consiliului oamenilor muncii ;
- **ÎNTEPRINDEREA DE AUTOCAMIOANE** Brașov : **ec. Constantin Rătoi**, președintele consiliului oamenilor muncii ;
- **ÎNTEPRINDEREA DE TRACTOARE** Miercurea Ciuc : **Alexandru Csibi**, președintele consiliului oamenilor muncii, **ing. Emil Moldovan**, șeful biroului O.P.M. ;
- **ÎNTEPRINDEREA DE AUTOTURISME** Pitești-Colibași : **Dumitru Popescu**, președintele consiliului oamenilor muncii ;
- **ÎNTEPRINDEREA DE STRUNGURI**, Arad : **ec. Ioan Ciorba**, președintele consiliului oamenilor muncii, **ing. Vasile Abrudan**, **ing. Ludovic Horvath** ;
- **ÎNTEPRINDEREA „TRACTORUL”** Brașov : **ec. Marin Matei**, președintele consiliului oamenilor muncii, **ing. Vlad Barzacovschi**, șeful serviciului organizarea producției.

Excepții care infirmă regula

PARTICIPANȚII la anchetă sînt de părere că în organizarea formațiilor de lucru și, în general, în sistemele de organizare a conducerii, producției și muncii trebuie să intervină, cu un grad ridicat de elasticitate, îmbunătățiri care să vină în întîmpinarea exigențelor noului mezinism economic-financiar, să transpună în planul specific spiritul noilor reglementări introduse prin Legea nr. 24/1981 (care a modificat și completat Legea nr. 5/1978) și prin Decretul nr. 400/1981, să contribuie la valorificarea și în acest domeniu a avantajelor autoconducerii muncitorești și autogestunii.

Actualul Normativ unificat de constituire a formațiilor de lucru conduse de maștri în ramura construcției de mașini (aprobare prin ordinul nr. 90/1979 al M.I.C.M.), „se referă la : activitatea pentru care se constituie formația, principalele operații (lucrări, produse) care caracterizează această activitate, parametrii tehnico-organizatorici care condiționează constituirea formației — și stabilește numărul minim de muncitori necesar” (I.A. Bra-

șov). Se apreciază că acest normativ „în principiu corespunde cu situațiile concrete de pe teren” („Tractorul” Brașov), „răspunde” în majoritatea cazurilor, cerințelor de dimensionare a formațiilor de lucru” (C.I.U.P.M. Ploiești), pe care le abordează în mod „oarecum diferențiat, ținînd cont de tipul utilajelor deservite, de condițiile specifice de muncă, de faptul că în cadrul formației mai activează și șefi de echipă care preiau o parte din sarcinile maestrului” (I.T.M.A. Craiova).

Supradimensionare, subdimensionare — diminuarea eficienței

ASTFEL de „în principiu”, „în majoritatea cazurilor” și „oarecum” sugerează, voalat, marja foarte elastică pe care ar trebui să o admită cel ce ține cu tot dinadinsul să tipizeze — simplist, indistinct — ceea ce se refuză unei tratări nediferențiate și insuficient documentate.

Ce-î drept, „normativul stabilește că o formație poate avea un număr de muncitori cuprins între cifra minimă indicată și dublul ei minus unu (de exemplu, între 20 și 39). Aceasta înseamnă că este la latitudinea și îndemna șefului de secție, a serviciului organizarea producției de a stabili numărul de muncitori din formația de lucru între limitele respective, ținînd cont de diferite elemente” (I.M. Muscel). Cu alte cuvinte, elasticitatea este și ea tipizată. Cu ce rezultate ?

4 dintre întreprinderile cuprinse în anchetă reclamă nu mai puțin de 30 de poziții din normativ, la care dimensiunea indicată a formațiilor de lucru nu corespunde condițiilor concrete, iar aplicarea ei ca atare ar duce fie la risipă de forță de muncă ori la o încărcare insuficientă a maștrilor, fie la neacoperirea posturilor de muncă ori la o diluare a asistenței tehnice.

„Trebuie să spunem că nu de puține ori, în dezbaterile de specialitate pe linia organizării producției și a muncii s-a pus problema rigidității și netemeinicii prezentelor reglementări normative privind constituirea formațiilor de lucru conduse de maștri, respectiv șefi de echipă, fixate prin ordinele M.I.C.M. nr. 90/1979 și 94/1980. De exemplu, în întreprinderea noastră funcționează două centre de prelucrare tip CU-1000 și o linie de strunguri automate cu comandă numerică tip ERI-250, utilaje cu grad ridicat de complexitate, cu productivitate deosebit de mare. Ar fi cu totul justificat ca la aceste utilaje, ținînd seama și de aportul lor deosebit la realizarea producției marfă, să se aplice alte criterii de constituire a formațiilor. De asemenea, avem în dotare o linie de acoperiri galvanice, automatizată, de mare randament ; considerăm că nici aici nu se aplică în mod cel mai fericit prevederile normativelor în vigoare” (Întreprinderea de tractoare Miercurea Ciuc).

„Din normativ (cod 1.42) reiese că 15 oameni trebuie să deservescă 3 agregate și instalații de sudură automată sub strat de flux, în mediu de argon și CO₂, ceea ce este nerățional, deoarece în medie acestea pot fi deservite de 6 oameni ; ceilalți 9 oameni ar însemna să nu producă” (I.M.U.T. Moreni).

Nu pot fi corelate cu normativul situații poate particulare dar semnificative prin pondere :

— la **U.A.P.-Colibași** : instalația mecanizată de formare, finisare, asamblare, turnare a blocului motor pentru autoturismul „Dacia“ (la care numărul de 25 de muncitori pe schimb depășește necesarul) ; linia tehnologică de tratament termic primar și secundar al pieselor (deservită de 10 muncitori pe schimb, în vreme ce normativul prevede o formație de minimum 15) ; complexul de mașini pentru formarea, miezuirea și turnarea mecanizată a pieselor din fontă (20 de muncitori pe schimb, față de minimum 25 în normativ) ; linia de executare a jenților auto (10 muncitori) ;

— la **I.M.G. București** : instalația preseii de 12 000 tf — utilaj de extremă complexitate, deservit de utilaje de mare gabarit (unice), cum sînt podurile de forjare cu sarcini de 350 tf ; cuploarele de tratament termic cu vatră mobilă de 190 m², cu regim automat de funcționare ; centrul de prelucrări mecanice pentru echipament nuclear (format din mașini-unelte, mese rotative și fixe de foarte mari dimensiuni) care realizează, cu 17 axe cu comandă numerică (din care 3 pot lucra simultan), orice profil spațial etc.

Faptul că la astfel de instalații, deosebit de pretențioase în exploatare, necesarul efectiv de muncitori este inferior celui cerut pentru constituirea unei formații nu înseamnă că se poate renunța la conducerea acestora de către un maestru care să nu fie solicitat și la alte posturi de lucru. „Numărul de muncitori nu ar trebui să constituie o condiție de constituire a formațiilor de lucru, atunci cînd formațiile deservesc linii tehnologice de prelucrare completă a unor repere“ (**Intreprinderea de strunguri Arad**).

„La prepararea mecanizată a amestecurilor de formare este stabilită o formație de 30 de muncitori, ceea ce considerăm că este imposibil de realizat în practică ; la turnătoria noastră de fontă, cu o capacitate de 60 mii ț piese turnate pe an, instalația de preparare a amestecului de miezuire, compusă din 5 baterii, are circa 12—15 muncitori pe schimb“ (**„Tractorul“ -Brașov**).

Formația indicată în normativ e prea mare și „la debitarea materialelor, unde de regulă un muncitor deservește 2—3 utilaje ; se prevăd cel puțin 20 de utilaje și 35 de muncitori, cînd, practic, ar trebui numai 20 de muncitori. Aceeași situație și la tratamentul termic primar și secundar al pieselor (cod 1.19), unde în loc de 20 de muncitori ar trebui doar 12—14. Maistrul rămîne, în continuare, un factor principal în realizarea sarcinilor de plan, în instruirea, ridicarea calificării și perfecționarea profesională a muncitorilor din formație, în însușirea noilor tehnologii și adaptarea lor pe mașini-unelte ; un număr prea mare de muncitori în subordine nu-i dă posibilitatea de a rezolva practic multiplele sarcini care-i revin din Legea nr. 6/1977“ (**C.I.U.P.M.**).

La fel de inefficientă este rezolvarea dată prin normativ unor situații inverse, de subdimensionare. „La sculărie-matrișerie se prevăd 20 de oameni în formație, care execută operații de prelucrări pe mașini așchietoare sau operații de ajustaj, montaj, tratament termic etc. În mod practic, muncitorii care lucrează pe mașini-unelte universale execută piese și operații tehnologice corespunzătoare categoriei lor de calificare — fie că sînt de categorie medie și li se repartizează lucrări de categorie medie, fie că sînt de categorie înaltă și li se repartizează lucrări de mare complexitate ; pentru ambele cazuri, asistența tehnică ce se acordă de către maestru constă în repartizarea lucrării cu documentația respectivă și eventuale explicații cu privire la succesiunea fazelor de lucru. Din această cauză, noi susținem că numărul prevăzut în normativ la codul 1.79 sculărie-matrișerie este mic și propunem minimum 30 de oameni în formația de lucru condusă de un maestru. La codul 1.27, care prevede limite de 30 oameni care să deservească cel puțin 30 de mașini, considerăm că numărul ar trebui să crească cu 5, cuprinzînd și muncitorii indirect productivi și de deservire afevenți“ (**I.M.U.T. Moreni**).

Implicații concrete

REDĂM in extenso, ca deosebit de semnificativ, un fragment mai lung din amplul și documentatul răspuns primit de la **I.M. Muscel**.

„În întreprinderea noastră, după natura activităților ce se desfășoară în secții și ateliere, se regăsesc 29 din categoriile cuprinse în normativ. Pentru o parte din aceste activități normativul dă posibilitatea stabilirii unor formații de lucru pentru maistri, corespunzătoare atingerii unui randament și unei productivități eficiente, deoarece se poate stabili numărul de muncitori în formație, în funcție și de categoria lucrărilor, și de complexitatea liniilor, instalațiilor, tehnologiilor, și de valoarea, importanta și numărul utilajelor deservite, deosebit pentru lucrurile de muncă cu funcționare continuă și cu grad mare de pericolozitate în exploatare, care se încadrează în prevederile Decretului nr. 400/1981

Astfel, au putut fi organizate formații de 12 lucrători pentru un

maistru — adică la nivelul necesarului — la : standurile de rodaj, probe și încercări (unde lucrările ce se execută cer o mare răspundere și competență, întrucît de ele depinde calitatea motoarelor ce se montează pe autoturisme) ; atelierul de tratament termic secundar (dotat cu instalații automate de foarte mare valoare, cu grad ridicat de pericolozitate și cu regimul tehnologic care trebuie respectat cu deosebită strictețe pentru a asigura calitatea unor șarje mari de piese) ; fabrica de matrice din atelierul de prelucrări prin copiere (unde, pe mașini-unelte de mare gabarit și valoare, se prelucrează piese complexe, cerînd o atenție deosebită în execuție pentru a evita rebuturile și accidentele tehnice care ar cauza mari pagube și imobilizări). Acestea și încă o serie de alte activități avînd stabilite valori bune în normativ, s-au putut obține rezultate corespunzătoare în ce privește volumul și calitatea produselor executate, creșterea calificării muncitorilor ; **indicii de utilizare a mașinilor s-au încadrat în cifrele prestabilite, cheltuielile de producție au fost sub cele planificate.**

Există însă și activități pentru care normativul, prin cifrele prevăzute, nu satisface cerințele actuale, îndeosebi din punctele de vedere menționate în articolul din «R.E.» Activitatea de montaj mașini-unelte, de pildă, caracterizată prin lucrări complexe, nu poate fi condusă potrivit cerințelor specifice de productivitate și calitate, în cazul întreprinderilor care nu au ca specific execuția de mașini-unelte în serie (și unde, deci, asemenea lucrări constituie unicitate — cum ar fi montajul de mașini-agregat, linii de transfer, cu valori unitare de 0,4 pină la 2 milioane de lei), decît dacă formațiile au maximum 15—29 de muncitori (în normativ ele sînt încadrate în grupa cu 25—49 de muncitori). Această limită este necesară la montajul agregatelor de securitate ale autoturismelor (frîne, direcții, transmisii), la montarea motoarelor, a autoturismelor — care, în clasificarea din normativ, n-ar putea fi încadrate ca specific decît la capitolul «lucrări de montaj al produselor de serie pe bandă» (35—69 de muncitori) sau «lucrări de montaj general al produselor de serie» (40—79 de muncitori în formație). Din cauza deficiențelor normativului, am înregistrat mari dificultăți la aceste activități, privind productivitatea, calitatea și mai ales cheltuielile de producție — în special cele materiale — ridicate. Pentru a elimina aceste situații și a nu avea reclamații de calitate la produsele livrate pe piața internă și la export, am să întărim responsabilitatea pentru lucrările executate la aceste lucrări de muncă de foarte mare importanță și răspundere, am trecut la soluția organizării, în cadrul formației de 35—40 de muncitori prevăzută de normativ, a mai multor tace cu cite 6—12 muncitori, după importanța și complexitatea operațiilor respective ; dintr-o acesia, un muncitor cu încadrarea maximă (5 sau 6) a fost numit responsabil de tact, încercîndu-i-se conducerea subformației. Numai în acest fel a fost posibil ca un maestru să conducă o formație de 40 de oameni. La atelierul de montaj autoturisme, organizat în acest fel, productivitatea a crescut cu 19,5% ; ea ar putea spori și mai mult (ritmul zilnic de montaj ajungînd de la cel actual, de 50—60 autoturisme în 2 schimburi, la circa 70), dacă am putea organiza aici formațiile cu maximum 15—20 de muncitori la un maestru.

(Nota red. : intervenim aici cu o precizare în același sens, făcută de **„Tractorul“ -Brașov**, „Formația stabilită pentru lucrări de montaj general al produselor de serie pe bandă este prea mare în raport cu posibilitățile maestrului de a cuprinde și urmări execuția corectă, în condițiile de calitate prescise la aceste operații. Din experiență rezultă că este necesară reducerea formației la 20—25 de muncitori.“)

Numărul normat de muncitori (30—59) într-o formație este exagerat și la activități ca : forjare liberă la ciocane și prese, ambușirea și ștanțarea la rece a pieselor (utilaje scumpe, muncitori — de regulă — de categorii mici) ; sudură electrică și autogenă și tinichigerie auto (calificare relativ redusă a muncitorilor, dar cerințe de calitate deosebite) ; vulcanizare (grad ridicat de pericolozitate a instalațiilor, o mare precizie necesară în respectarea rețetelor și a regimurilor de lucru, mai ales la piesele utilizate pentru etanșări și în sistemele de frinare și direcție). Un plefon de 20—39 muncitori ar fi maximum adecvat nevoilor reale. La fel pentru vopsirea caroseriilor și celorlalte piese din tablă (la care normativul prevede 35—69 de muncitori în formație) — proces tehnologic care, pe lîngă pericolozitate, e caracterizat prin calitatea cerută a execuției ; pentru a elimina neplăcerile cauzate de insuficiența maistrilor, în condițiile în care muncitorii au calificare redusă și încadrări mici, am fost nevoiți ca la atelierul respectiv să întărim asistența tehnică prin mărirea numărului de tehnologi.

Pentru activitatea de control, normativul prevede formații de lucru de 25—49 controlori la un maestru. Nu e corect. Astfel de formații trebuie determinate după importanța pieselor și lucrărilor de controlat — și nicidecum după un normativ dat în număr fix de oameni. În nici un caz nu trebuie depășit, în aceste cazuri, numărul minim de muncitori care alcătuiesc o formație de lucru pentru un maestru în activitatea pe care o controlează.

Sînt și două activități pentru care apreciem că numărul de muncitori prevăzut în normativ este, în condițiile noastre, prea mic : la întretinerea edilelor (în loc de 25—49, e justificată o formație de 30—59) ; la lucrările de tapițerie (în loc de 35—69, ar trebui 40—79).“

Dorin CONSTANTINESCU

A doua parte a sintezei răspunsurilor la anchetă va fi publicată în numărul viitor al revistei și se va referi la criteriile ce ar trebui avute în vedere la constituirea formațiilor de lucru conduse de maestru.

Valoarea internațională a mărfurilor și câteva probleme conexe [I]

CATEGORIE a relațiilor economice externe, valoarea internațională formează nucleul a numeroase procese având tangență cu diviziunea internațională a muncii, cu schimbul de mărfuri mondial, cu migrarea capitalului și a forței de muncă pe arena internațională. Ea se constituie în cadrul acestor procese și le influențează la rindul ei, direct sau indirect.

Formarea valorii internaționale

VALOAREA INTERNAȚIONALĂ este o sinteză a condițiilor de producție — în continuă schimbare — a mărfurilor care se vînd pe piața mondială. Ele vizează deopotrivă nivelul forței productive a muncii naționale a diferitelor popoare cît și repartizarea producției unei mărfi între participanții la diviziunea internațională a muncii.

Punctele de „sprijin” ale valorii internaționale a mărfurilor sînt valorile naționale — așa cum ele rezultă din premisele materiale și subiective ale producției din fiecare țară, din eficiența acesteia. Determinată de cantitatea de muncă medie din diverse țări, mărimea valorii naționale diferă de la o țară la alta în funcție de nivelul de evoluție economică. În țările dezvoltate, unde productivitatea și intensitatea muncii sînt superioare mediei mondiale, durata de fabricație a unei mărfi oarecare este mai mică decît cea „normală”, situația fiind opusă în țările aflate pe trepte inferioare de civilizație materială. Corespunzător, valoarea națională este mai redusă în primele țări și mai ridicată în ultimele.

Vinînd în contact pe piața internațională, valorile naționale formează o scară ale cărei trepte sînt cu atît mai numeroase cu cît mai mare este mulțimea țărilor exportatoare; diferențele dintre aceste trepte depind firește întru totul de distanța dintre muncile medii fixate în valorile naționale. Deși fiecare participant la piața mondială **ține** sub presiunea concurenței să producă mai ieftin și să se alinieze la cheltuielile medii universale, o egalitate a valorilor naționale este exclusă, căci la tehnica diferită de fabricație se adaugă inegalități în organizarea producției și a muncii, în volumul producției fabricate, în condițiile naturale, în gradul de calificare și disciplină a muncii. Odată cu extinderea numărului de țări care se industrializează, crește necesar și suma concurențelor și a valorilor naționale care intră în relație, prin urmare și diversitatea lor. Pînă la un punct și pentru o perioadă anume este posibilă și creșterea discrepanțelor cantitative dintre valorile naționale. **Odată cu diversitatea crește deci și decalajul dintre limitele minime și maxime ale acestor valori.**

Pe piața mondială, valorile naționale își pierd specificitatea în privința mărimii și se constituie o valoare unică pentru una și aceeași marfă de o calitate anumită. Aceasta implică reducerea muncilor medii naționale, de calitate diferite, neomogene, la **munca medie universală**, de aceeași calitate, de aceeași complexitate și intensitate. Durata acestei munci abstracte universale, la care se ajunge spontan în procesul schimbului de mărfuri, determină mărimea valorii internaționale, ca bază a prețului cu același nume. Ea este un indice de consum de energie, de muncă, și nu pur și simplu durata fizică de timp cheltuit. Astfel am avea de-a face cu tot atîtea valori internaționale cîte valori naționale există. Valoarea internațională a unei mărfi nu este însă un simplu raport între cantitățile medii de muncă cheltuite în diverse țări în ramura de producție dată. Pentru fiecare ramură, valoarea internațională a mărfii se constituie prin relație concomitentă, cu condițiile de producție ale celorlalte mărfuri, de alte genuri. Ea este o rezultată a „omogenizării” complexității și intensității muncilor din ansamblul sferelor care produc pentru comerțul exterior. În valoarea internațională a unei singure mărfi se „reflectă” premisele materiale și subiective ale tuturor ramurilor participante la diviziunea internațională a muncii.

Presupunînd că volumul de mărfuri vîndut de diferite țări este același, valoarea internațională este egală cu valoarea națională a țării în care munca medie se situează la nivelul celei universale. Ea se măsoară în acest caz prin durata muncii medii din această țară, iar valorile naționale ale celorlalte țări, mai mari sau mai mici, se contractă ori se dilată, ajungînd la același numitor comun, la aceeași substanță general valabilă.

Întrucît volumul de mărfuri realizat pe piața mondială diferă de la țară la țară, valoarea internațională nu este o simplă medie aritmetică a valorilor naționale. Ea depinde concomitent de aceste valori naționale și de repartizarea între țări a producției pentru export. În actul complex de egalizare a valorilor naționale, cuvîntul hotărîtor îl are țara care exportă cea mai mare cantitate de mărfuri sau grupul de țări care exportă această cantitate. Teoretic tratînd problema, cînd **o singură țară exportă** majoritatea produselor de un fel anumit, valoarea națională a mărfii respective reglează valoarea internațională. Cît de mult se apropie această valoare de cea națională depinde de diferența dintre cantitatea totală de mărfuri exportate și cantitatea exportată de vînzătorul principal și de diferența dintre valoarea națională a principalului exportator și valoarea națională a celorlalți exportatori.

Cînd majoritatea mărfurilor create

în condiții medii, inferioare sau superioare este rezultatul activității unui grup de producători, cheltuielile mijlocii ale grupului sînt acelea care reglează valoarea internațională. Spunem mijlocii-ale grupului, căci în interiorul unui grup sau unei categorii de producători există unele diferențe de cheltuieli de producție, o anumită ierarhie a acestora și nu egalitate deplină. Aceste cheltuieli medii tind firește către cheltuielile de producție ale țării care deține ponderea cea mai mare în cadrul grupului.

Valoarea internațională a unei mărfi este în alți termeni funcție de productivitatea muncii naționale a diferitelor țări și de gradul de participare al țărilor la diviziunea mondială a muncii, măsurat prin raportul dintre producția exportată (de fiecare țară) și exportul mondial (pentru marfa respectivă). La rîndul său gradul de participare la diviziunea internațională a muncii **depinde** de gradul de specializare a producției pentru export și volumul total al producției unei ramuri dintr-o țară, influențat hotărîtor de puterea economică. O țară anume poate, în funcție de politica promovată, să exporte un procent anume din fiecare produs în parte, indiferent dacă este de bază, intermediar sau final, sau să exporte un procent mai ridicat dintr-un număr relativ limitat de produse. În ipoteza ultimă, crește gradul de specializare și participare la diviziunea internațională a muncii — la un produs social dat —, iar valoarea internațională e „obligată” să se apropie mai sensibil de cea națională a țării respective.

Din procesul de egalizare a valorilor naționale, a unor inegalități deci, s-a tras adesea concluzia că producătorii mai puțin eficienți cedează în favoarea celorlalți — care lucrează cu o productivitate și intensitate superioară mediei, o anumită cantitate de muncă, că ceea ce pierd primii cîștigă ultimii, avînd loc astfel un transfer de venit național între state. Se pare că nu acesta este adevărul. Transferul de venit național între țări devine realitate în cazul schimbului de neechivalente.

Dacă mărfurile se vînd la prețuri corespunzătoare valorii internaționale pierderea și respectiv cîștigul de muncă apar ca atare dacă facem abstracție de calitatea muncii, comparînd muncile brute, durata lor, timpul fizic. Cînd în calcul se ia și calitatea muncii, la o privire atentă deci a procesului de egalizare a inegalităților, se constată că schimbul mărfurilor la valoarea unică mondială, e schimb de cantități egale de muncă de aceeași calitate. **Schimbul de munci inegale și redistribuirea de venit național au valabilitate doar atunci cînd prețurile se abat de la valoarea internațională.**

Datorită productivității și intensității inegale a muncilor naționale, același

număr de produse se creează în intervale de timp inegale, cu munci având calități diferite. Pentru a măsura adecvat aceste munci trebuie — așa cum am amintit — să le transformăm în munci de calitate egală. Altfel, cu aceeași unitate de măsură — durata de timp — măsurăm substanțe neomogene și facem aprecieri lipsite de rigoare.

Fie 3 unități economice care lucrează în aceeași ramură producând după cum urmează: A produce 1 produs în 10 ore de muncă medie; B produce 1 produs în 12 ore de muncă sub medie; C produce 1 produs în 8 ore de muncă superioare mediei.

Reduse la munci de aceeași calitate, cele 8 ore de muncă și respectiv 12, echivalează cu 10 ore de muncă medie simplă. Cantitățile inegale de munci calitativ diferite, sînt deci cantități egale de muncă de aceeași calitate, concretizate în **volumen egale de produse**. Valorile naționale diferite sînt valori internaționale egale și concomitent munci egale cantitativ și calitativ.

Cînd se vînd pe piață produsele celor trei unități, beneficiarii nu primesc în schimbul banilor plătiți un plus de muncă mijlocie de la întreprinderile care lucrează sub media mondială și nu sînt frustrați printr-un minus de muncă de producătorii care lucrează cu o forță productivă superioară a muncii. Numărul de produse primit este și el egal. Considerînd că valorile de întrebuintare create de cele două categorii extreme de unități s-ar schimba între ele, nici una nu ar furniza mai mult decît a primit în privința muncii și a numărului de produse. Dacă media mondială a muncii necesare pe produs este de 10 ore, schimbul între A și C înseamnă schimb de **10 produse**, contra **10 produse**, în care au fost materializate același număr de ore de muncă de calitate normală în urma acestui schimb. C nu cîștigă nimic.

De aci nu reiese că unitățile slab productive nu înregistrează pierderi în cadrul schimbului de mărfuri. **Ele pierd timp de muncă și resurse materiale**. Spunem și resurse materiale, întrucît consumul de spații de producție și de mijloace de producție în genere este direct proporțional cu durata perioadei de producție și invers proporțional cu productivitatea și intensitatea muncii. Aceste pierderi reale de substanță nu sînt însă cîștiguri pentru producătorii mai eficienți. Ar fi absurd să se creadă, de exemplu, că în interiorul unei țări producătorii dintr-o ramură care se gospodăresc bine prăiau fără echivalent muncă, valoare și resurse de la cei care cheltuiesc neeconomic factorii lor de producție. În această ipoteză, minusul și plusul de muncă s-ar anula. În realitate, risipa de muncă, indiferent de formele sale, constituie **o pierdere netă și ireversibilă**, o cantitate de energie legată, de entropie înaltă, nefolosibilă. În relațiile dintre țări lucrurile sînt asemănătoare.

Situația producătorilor mai puțin eficienți este prejudicială înainte de actul de schimb. Chiar dacă mărfurile se vînd pe piața mondială la prețuri corespunzătoare valorii internaționale, ei pierd timp de muncă și resurse, dar nu pentru că furnizează mai multă muncă decît primesc ci pentru că risipesc muncă și mijloace materiale, creînd mărfuri la costuri mai ridicate decît cele economic admise, deterio-

rîndu-și astfel premisele reproducției.

Sporirea eficienței comerțului exterior, creșterea ratei acestuia ca și a volumului de încasări valutare impun, deopotrivă, alături de vînzarea mărfurilor la prețuri care ogîndesc valoarea internațională și producerea de mărfuri la o valoare națională cît mai apropiată de cea internațională, ori egală cu ea. Problema nu este simplă de soluționat căci diferența dintre cele două valori este condiționată atît de nivelul de dezvoltare economică al țărilor și de puterea lor economică, cît și de modul în care producția de mărfuri pentru export este repartizată pe condiții de producție inferioare, medii și superioare. Ricardo susținea că valoarea în genere e reglată de condițiile de producție inferioare mediei în toate sferile de producție; el exprima poate un adevăr, căci în perioada în care a scris „Principiile de economie politică și impunere”, majoritatea mărfurilor se crea probabil în această extremă nefavorabilă. Marx afirma că de regulă în industrie, condițiile medii de producție determină valoarea; valoarea poate fi însă determinată în concepția autorului capitalului și de condițiile superioare mediei, deci de cheltuielile sub medii, atunci cînd în extrema favorabilă a unei ramuri de producție se creează majoritatea mărfurilor.

În prezent se pare că pentru tot mai multe ramuri s-a creat și se creează o astfel de ierarhie a producătorilor de diverse talii și o astfel de relație între cantitățile produselor create de ei, încît valoarea internațională e reglată de condițiile de producție superioare mediei. Pentru țările în care valoarea națională a produsului e reglată încă (în ramurile care exportă mărfuri) de condițiile medii — diferența între valoarea națională și internațională este foarte mare. Reducerea ei implică, între altele, sporirea gradului de specializare a producției și concomitent (pentru țări de dimensiuni relativ mici) și creșterea eforturilor de cooperare internațională. Așa se poate grăbi apariția taliei optime și odată cu ea a „efectului” de scară, deosebit de important pentru reducerea cheltuielilor de fabricație în multe ramuri. (Noi am presupus tratînd procesul de formare al valorii internaționale — că principiile care se impun sînt cele medii. În continuare menținem aceeași ipoteză.)

Valoarea internațională unică are aplicabilitate la mărfuri de aceeași calitate. Cînd calitatea mărfurilor de același gen e diferită, diferite sînt și valorile internaționale. Dacă în intervale de timp egale se creează mărfuri de calități diferite, asistăm la existența unei diversități de valori internaționale. **Marfa de calitate superioară are o valoare mai mare decît cea a mărfii de calitate medie**, căci întruchipează în ea o muncă superioară calitativ. Invers stau lucrurile cu mărfurile așezate în situație opusă.

În prezent, în comerțul internațional, la multe categorii de mărfuri, competiția se desfășoară nu atît în baza costurilor de producție, cît a calității. Pentru că saturația cu bunuri în țările dezvoltate a ajuns la un nivel ridicat, multe pătri sociale preferă produsul mai scump, dar calitativ superior, care satisface în grad mai înalt o necesitate și care este de fapt adesea și mai

ieftin, dacă punctul de referință este nu prețul total, ci prețul pe unitate de efect util. Eficiența comerțului exterior depinde și ea hotărîtor de această calitate și nu de costul redus sau de valoarea națională scăzută, pe produs. Teoretic și practic, problema relației dintre valoarea națională și cea internațională și a rentabilității rezultate de aci pentru diverse țări se pune pentru mărfuri de aceeași calitate, dar și pentru mărfuri de calități diferite. Într-un sistem lipsit de dinamism în privința calității, la o calitate dată este mai eficientă economia care produce mai ieftin. Lucrurile se modifică cînd sistemele devin **dinamice**, cînd mutațiile de structură sînt rapide, cînd se fabrică mărfuri de calități inegale, care au valori internaționale diferite. Întrucît valorile naționale mai ridicate ale produselor de calitate superioară conțin rentabilități mai mari, devin mai eficiente economiile care produc mai „scump”. Să nu uităm apoi că a produce mărfuri de calitate superioară înseamnă a deține o poziție avantajoasă, care permite și prețuri situate deasupra valorii internaționale a mărfurilor, datorită relației dintre cerere și ofertă.

Cîștigul suplimentar are valabilitate și pentru marfa unitară vîndută și pentru marfa totală, el fiind susținut inclusiv de posibilitatea de desfacere certă și mai rapidă a produselor fabricate. Optica în comerțul internațional actual e alta decît în trecut, căci piața devine pentru o serie de mărfuri o piață a cumpărătorilor.

Un caz particular al calității superioare a mărfurilor și deci al complexității ridicate a muncii îl constituie produsul cu **greutate mai mică**, rezultat al unui consum inferior de materii prime, materiale și energie. Un grad superior de raționalitate al folosirii acestor mijloace este o dovadă a unei calități deosebite a muncii, echivalînd cu o cantitate mai mare de muncă abstractă, creatoare de valoare.

Oricît ar părea de paradoxal, produsul în care se fixează mai puțină substanță materială are nu numai un preț mai ridicat, dar și o valoare internațională mai mare. În produsul purtător al acestei valori mai mari se înfălesc calitatea superioară a muncii care l-a creat și utilitatea deosebită a folosirii lui (prin urmare, calitatea superioară a muncii viitoare), armonia dintre interesele economice ale producătorului și consumatorului. Crearea acestui produs este un gen special de solidaritate în procesul de cooperare între popoare, de ajutor reciproc, mai ales în împrejurările actuale ale restricțiilor severe de aprovizionare cu materii prime și combustibili. Utilizatorul produsului calitativ superior economisește muncă vie, obiecte ale muncii și energie, iar producătorul încasează un preț mai mare decît în situația opusă, livrînd prin intermediul mărfii vîndute o cantitate mai redusă de resurse naturale. Pe fiecare unitate de resursă consumată și furnizată beneficiarilor externi, se încasează mai multă valută și se conservă de aceea mai bine patrimoniul de bogății naturale ale țării. **Legea economiei de timp și de resurse este astfel propagată în multe verigi ale procesului mondial de producție, promovată deci și nu stînjinită sau negată.**

C. SIRBU

OM-TEHNICĂ-MEDIU

VALORIFICAREA COMPLEXĂ
A ENERGIEI MĂRII NEGRE

PORTURILE de pe litoralul românesc al Mării Negre au constituit dintotdeauna o importantă poartă a schimburilor noastre comerciale cu alte țări și, implicit, un factor stimulat pentru dezvoltarea economiei naționale în ansamblu. Dezvoltarea lor s-a realizat, de altfel, în strânsă legătură cu fluxul de mărfuri prevăzut a se desfășura prin aceste porți maritime. Încercînd să sesizăm, într-un orizont mai larg de timp, modul în care dezvoltarea economiei se va răsfrînge asupra activităților portuare, cea mai însemnată oerință este aceea de a mări capacitatea porturilor, cu deosebire prin crearea posibilităților de primire a unor nave cu un deplasament cit mai mare. Practic, se pune problema să asigurăm adîncimile optime și pentru navele cu deplasament maxim care au acces prin strîmtorile Bosfor și Dardanele. În aceste condiții se profilează ca o opțiune strategică cu implicații multiple și pe termen lung determinarea soluției tehnice privind amenajările portuare apte să asigure adîncimile solicitate. Pînă în prezent, soluția utilizată pentru a cîștiga adîncime a constat în crearea unor diguri de piatră, pentru a căror construire se consumă însă cantități enorme de material. Dacă pentru adîncimi mici soluția a fost bună, pentru adîncimi mai mari, ea devine discutabilă, datorită, în primul rînd, reliefului platoului continental al Mării Negre.

Litoralul românesc prezintă o particularitate și anume, pe o suprafață importantă, fundul mării nu scade brusc. Aceasta face ca roamenajările noastre portuare să aibă mereu tendința ieșirii spre larg, pentru asigurarea adîncimilor impuse de navigație, adîncimi ce sînt în continuă creștere.

Dacă ținem seama de condițiile specifice ale strîmtorii Bosfor, a cărei adîncime minimă este de 27 m și dacă dorim ca orice navă ce trece din Mediterana, prin Marea Marmara, în Marea Neagră, să poată intra și în porturile noastre, atunci trebuie în primul rînd să asigurăm această adîncime și în incintele noastre portuare. Cum panta fundului mării, în apropierea țărîmului românesc, are valori cuprinse între 0,01 și 0,002, se poate ușor observa că adîncimea Bosforului poate fi atinsă la distanțe cuprinse între 2,7 și 13,5 km de țărîm. Aceste cifre considerăm că obligă la reexaminarea soluțiilor folosite pînă în prezent la proiectarea digurilor de adăpostire a navelor, deoarece prin utilizarea actualei tehnologii cantitățile de piatră necesare pentru a avansa în larg și a cîștiga astfel adîncime vor fi enorme iar lucrările extrem de costisitoare. Cit privește varianta descărcării parțiale în larg a navelor în mare plină de valuri, deci fără adăpostire, și apoi tragerea la danele porturilor noastre existente a petrolierelor mari, nu considerăm că ar fi o soluție de viitor, chiar dacă ea se practică în prezent. Trebuie deci să ne gîndim de pe acum la nevoile de mîine ale porții noastre maritime.

În acest sens, o soluție mai eficientă pentru aceste probleme ne apare a fi construirea de diguri flotante dirijate mult spre larg, astfel încît, acvatoriul delimitat de ele să asigure adîncimi convenabile celor mai mari nave care pot pătrunde în Marea Neagră.

Asemenea variante ar putea prezenta și alte avantaje. Astfel, caracterul mobil al digurilor, amplasamentul lor în largul coastelor, le transformă în autentice captatoare de energie: energia valurilor, a vîntului, energia solară. Aceste diguri de protecție pot să devină purtătoare de echipament energetic, pot fi concepute astfel încît să devină structuri ale unor adevărate hidrocentrale marine, dispuse în lanț pe toată lungimea digurilor de adăpostire. Adoptarea unei asemenea soluții tehnologice ar permite nu numai evitarea unor importante consumuri de materii prime și energie prin construirea de diguri, eliminarea riscurilor dereglării unor curenți marini de coastă, dar ar per-

mite și obținerea de energie, diminuîndu-se astfel simțitor și costul investiției. Dacă ținem seama și de faptul că un front de captare a energiei valurilor în larg apără, într-o oarecare măsură, coastele puțem anticipa și o economie obținută prin diminuarea cheltuielilor ce se fac în prezent cu lucrările de apărare costieră. Nu pot fi trecute cu vederea nici unele aspecte privind îmbunătățirea plajelor, în special din sudul litoralului nostru, precum și posibilitățile de extindere a amenajărilor turistice spre larg, toate acestea permise de existența unui front de captare a energiei valurilor mării. Iată deci o soluție tehnică ce permite folosirea complexă a potențialului energetic al mării precum și satisfacerea în condiții corespunzătoare a cerințelor de natură economică, turistică și chiar ecologică.

Folosințe energetice

DEȘI, pînă la ora actuală, nu cunoaștem valoarea exactă a energiei purtate de valurile din largul Mării Negre, totuși, estimările ce s-au făcut în ultimul timp, în special după realizarea platformei de foraj marin „Gloria” indică, pentru adîncimi mai mari de 25 m, cifra de 54 500 kWh/m. an, pentru potențialul energetic brut și 8,30 kW/m, pentru puterea medie specifică, la 25% calm. În calculul energiei, dintre elementele valurilor (înălțime, perioadă și lungime de undă) rolul preponderent îl joacă înălțimea, energia fiind proporțională cu pătratul acesteia. O privire globală asupra valorilor medii lunare ale înălțimilor maxime înregistrate de valuri la cele două posturi de observație amplasate la Constanța și Mangalia indică cifre în general sub 1 m, deși, accidental, în dreptul coastelor românești au apărut valuri pînă la 9,80 m înălțime. Cele menționate anterior conduc la o primă constatare și anume că dispozitivele de captare trebuie astfel concepute încît să poată prelua o gamă cit mai mare de valuri, în special din categoria valurilor mici, care sînt mai frecvente. Din experiențe de laborator a rezultat că pentru aceste valuri mici, eficienți sînt captatorii plutitori, cu acțiune directă asupra generatorilor electrice liniari. Cît privește distanța optimă de amplasare în larg a acestor diguri plutitoare se apreciază că zona favorabilă amplasării unui front de hidrocentrale marine la noi s-ar situa de la izobata de 25 m spre larg, ceea ce ar corespunde unei depărtări de țărîm de 4—11 km.

Înzestrarea unor obiective energetice marine și cu dispozitive de captare eoliene și solare alături de cele destinate recuperării energiei valurilor nu poate decît să conducă la sporirea eficienței lor. Relativ la potențialul eolian pe mare, trebuie subliniat faptul că în aceleași condiții meteorologice, viteza vîntului e mai mare pe suprafața apelor decît a uscatului, iar densitatea aerului, care în carelele de captare eoliană joacă un rol important, e mai mare la nivelul mării decît pe crestele munților. La acestea se mai adaugă și faptul că pentru viteze ale vîntului cuprinse între 6 și 9 m/s, numărul mediu de ore în decursul unui an în unele puncte de pe litoral este mai mare, chiar decît pe Virful Omu (Sulina 3 280 ore/an — Virful Omu 2 222 ore/an). În consecință, o aceeași turbină amplasată pe o centrală marină de larg va oferi de cca. trei ori mai multă energie electrică decît pe Virful Omu. Unele estimări făcute pentru litoralul românesc conduc la concluzia că se poate obține o energie brută

ing. Constantin IULIAN

(Continuare în pag. 24)

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

Particularizarea cercetărilor de tip neokeynesist în ansamblul gândirii economice nemarkiste derivă dintr-o serie de elemente analitice cum ar fi rolul cererii și al investiției, caracterul inflexibil al prețurilor și complementar al factorilor de producție. Acestea, reflectând ipoteze explicative — de causalitate și dependență — specifice, conferă anumite trăsături distinctive teoriei repartiției monetare, fiscal-bugetare și valutare de tip neokeynesist.

Pentru autorii neokeynesisti problema centrală a evoluției economice pe termen lung — ca și pe termen scurt — a echilibrului și dezechilibrelor economiei de piață o reprezintă cererea. De aceea, din punct de vedere conceptual studiile neokeynesiste sînt modele ale cererii. Spre deosebire de modelele neoclasice, prin excelență ale ofertei — modele în care producția variază, este limitată de evoluția resurselor disponibile și oferta își creează propria sa cerere — modelele neokeynesiste au ca variabilă determinantă venitul (cererea globală) de care depind nivelul și fluctuațiile activității economice, oferta neintervenind decît ca factor limitativ.

Această primordialitate a cererii este analizată pe cel puțin trei planuri: rolul incitativ sau restrictiv al cererii viitoare; acțiunea cererii ca factor de stabilitate și echilibrare pe piețele produselor, a muncii și a monedei; caracterul reglator al cererii guvernamentale. Preluînd principiul keynesist al incertitudinii care caracterizează funcționarea economiei de piață, incertitudine generată de comportamentele autonome de consum, economisire și investiții, autorii neokeynesisti relevă semnificația esențială a anticipărilor întreprinzătorilor asupra cererii viitoare (venitul scontat a se obține ținînd cont de costurile de producție și evoluția previzibilă a pieței) și a raportului acesteia cu capacitatea de producție existentă. Conceptul acesta definitoriu pentru neokeynesism, al determinării venitului națio-

NEOKEYNESISMUL ÎN CONTEMPORANEITATEA ECONOMICĂ (III)

nal prin nivelul cererii prevăzute (suma cheltuielilor viitoare de consum și investiții) — în contrast cu teza neoclastică a stabilirii proporțiilor activității economice prin nivelul ocupației așa cum se fixează pe piața muncii — oferă aprecieri interesante cu privire la „caracterul instabil al creșterii capitaliste”¹⁾.

Pe baza influenței acestei cereri prevăzute, denumită bizar de Keynes „cerere efectivă”, economiștii de orientare neokeynesistă explică folosirea incompletă a resurselor, subocupația, prin absența cererii guvernamentale de completare a cererii private inerent insuficientă, cu atît mai mult pe termen lung, în condițiile capitalismului postbelic. În abordarea neokeynesistă, instabilitatea creșterii ce decurge din această folosire incompletă a resurselor are drept factor explicativ esențial insuficiența investițiilor. De aici și postulatale asupra rolului comportamentului în materie de investiții, de „motor al sistemului”²⁾, cererea de investiții devenind, în consecință, acțiunea economică fundamentală pentru reechilibrarea economiilor capitaliste postbelice. Aceste relații sînt evidente în toate analizele neokeynesiste ale creșterii în care se încearcă prezentarea unei scheme posibile a echilibrului prin cererea intermediată de investiții. Orizontul și instrumentele analizei originale — cea a lui Keynes — sînt completate astfel, în concepția neokeynesistă, cu studiul amplu al cererii de investiții și al

efectelor creșterii capacității naționale de producție.

Dar influența modificatoare a cheltuielilor globale asupra nivelului și structurii venitului național apare comensurată nu numai prin analiza forței stimulative sau inhibitoare a investiției cu ajutorul multiplicatorului (amplificarea cererii datorită investiției) și a acceleratorului (amplificarea investiției datorită cererii) dar și prin studiul relației dintre mărimea capitalului în funcțiune și producția obținută în condițiile utilizării sale. Prezentat de N. Kaldor încă din anul 1939, coeficientul capitalului a fost definit de R.F. Harrod și S. Kuznets în ideea de a preciza o relație funcțională semnificativă pentru efectele posibile ale investițiilor asupra folosirii capacităților de producție și a forței de muncă, în condițiile concurenței³⁾ investiționale și ale ridicării gradului de capitalizare a activității economice.

Accentul deosebit pus pe efectele investițiilor înseamnă însă mai mult decît acceptarea simplă a ideii transformării economiilor în investiții ca o condiție a echilibrului economic sau respingerea tezei neoclasice a transformării automate și integrale a oricărei economisiri în investiție⁴⁾. Căci adoptarea „legii psihologice fundamentale” a lui Keynes⁵⁾ (starea de spirit a societății este de așa natură încît atunci cînd crește venitul global, consumul crește dar nu cu aceeași mărime) și a postulatului diferenței esențiale dintre motivele ce incită la economisire (ca non consum) și la investiții servește pentru definirea altor relații de echilibru ale creșterii economice în condițiile acumulării continue de capital și ale progresului tehnic.

E. Domar⁶⁾, subliniind limitele analizei keynesiste bazată pe ipoteza capacității de producție fixe, arată că investiția⁷⁾ — variabilă independentă de consum și economisire — nu este numai cheltuială, creatoare de venit, ci și o majorare a stocului de capital, respectiv o creștere a capacității de producție. De aceea, asigurarea

FIȘE

DEVELOPMENT

ENERGY
ENVIRONMENT
DEVELOPMENT

● Articolul „Energy, environment and development strategies” (Energie, mediu și strategii de dezvoltare), care deschide numărul 2/1981 al publicației DEVELOPMENT, conturează principalele jaloane ale manierei în care își propune să investigheze publicația amintită — organ al Societății Internaționale pentru Dezvoltare —, problemele actuale ale dezvoltării: anume într-o manieră globală și interdiscipli-

nară. Un argument pentru această optică îl reprezintă și structura numărului la care ne referim. Astfel, relațiile ce se stabilesc între factorul energetic, cerințele protecției mediului și alegerea unei anumite strategii de dezvoltare sînt privite din unghiuri diverse, urmărindu-se deopotrivă sesizarea unor aspecte teoretice precum și relevarea unor experiențe naționale. Rețin în acest cadru atenția articole ce aprofundează probleme precum energia și noua ordine economică, tehnologiile energetice de tranziție, energia și problema alimentară, raportul dintre tehnologie și energie etc. Alte studii inserate în revistă se referă la experiența braziliană în substituirea petrolului, la opțiunile energetice suedeze, evidențiază concepția și rezultatele utilizării

resurselor regenerabile în țări precum China și India.

Planificarea comerțului exterior

● În studiul „Makroekonomické souvislosti vnějšich ekonomických vztahů” (Contextul macroeconomic al relațiilor economice externe) publicat în nr. 1/1982 al revistei economice „POLITICKÁ EKONOMIE”, Miroslav Hrnčíř își propune să determine care sînt elementele în funcție de care se poate asigura o fundamentare cît mai riguroasă a deciziilor privind comerțul exterior. În mod concret, subliniază autorul, în condițiile economiei socialiste se pune problema armonizării deciziilor apriorice privind fluxurile și volumul schimburilor comerciale externe cu evoluția curentă a producției în funcție de cerințele beneficiarilor externi. Tocmai

pe această bază, considerînd că pentru o economie cu o piață internă relativ redusă, unica opțiune realistă este cea a orientării spre export, autorul opinează că întreprinderile trebuie să joace un rol mult mai important în realizarea efectivă a unor schimburi externe avantajoase. Cu precădere la acest nivel, subliniază M.H., se poate elabora o strategie realistă privind importurile și exporturile, date fiind condițiile extrem de schimbătoare ale prețurilor la materii prime, la produse industrializate și tehnologii, existente pe piața mondială. Cît privește deciziile macroeconomice, acestea ar trebui să aibă un caracter mai curînd orientativ decît normativ, urmărindu-se în primul rînd crearea unui cadru de stimulare a întreprinderilor direct productive.

echilibrului între cerere și ofertă și a ocupației depline a forței de muncă cere respectarea unei a doua egalități: creșterea venitului (mai precis a cererii) — „efectul de venit” — să fie egală cu creșterea capacității de producție — „efectul de capacitate” — adică masa venitului creat prin creșterea investițiilor să permită să se desfășoare masa suplimentară de bunuri generată de sporirea capacității de producție.

Deopotrivă, noi relații de echilibru între investiții — creșterea venitului național — economisirea globală, se degajă și din analiza harrodiană a creșterii, adesea confundată cu cea a lui E. Domar, dar în fapt diferită prin conținut și obiective. Pentru Harrod, asigurarea creșterii echilibrate, stabile (creșterea venitului național cu o rată constantă de la o perioadă la alta și compatibilă cu criteriul folosirii depline a capacității de producție și forței de muncă) presupune ca investiția ex-ante stabilită în legătură cu rata de creștere probabilă a activității generale să fie egală cu investiția realizată ex-post; ceea ce în dinamică — pe fondul cerinței generale de adecvare continuă a cererii la ofertă — se transformă în egalitatea dintre rata de creștere a investiției corectată cu rata de creștere a venitului național și rata acumulării.

Abordarea complexă a investiției ca flux autonom, indus, prin principiul „riscului crescând” etc., în condițiile concurenței imperfecte și a poziției dominante a societăților multinaționale, se răsfrișe și în unele caracteristici ale teoriei neokeynesiste a producției. Optica neokeynesistă este foarte diferită de cea neoclasică, în sensul că nerecunoscând capacitatea pieței actuale de a ordona, la scară națională ca și la nivelul întreprinderii, combinarea factorilor de producție, adoptă ipoteza complementarității și nu a substituibilității ex-post sau ex-ante a celor doi

factori esențiali: capitalul și munca. Această opoziție, complementaritate — substituție, dobândește valoarea unor ipoteze pentru funcții de producție diferite, de stabilitate, echilibru potrivit conceptului neoclasic, de instabilitate, dezechilibru, potrivit conceptului neokeynesist, funcții imanente sistemului economiei de piață.

În teoria neokeynesistă a producției sînt de menționat și considerațiile privind progresul tehnic. Pe cînd economiștii neoclasici analizează producția prin funcții liniare și omogene, modificabile prin efectul progresului tehnic, neokeynesistii — J. Robinson și N. Kaldor mai ales — consideră că nu se poate disocia progresul tehnic de acumularea de capital. Ca atare, trebuie elaborată o funcție de progres tehnic pentru a exprima „relația dintre rata de creștere a capitalului și cea a producției, care să încorporeze, fără a le izola unele de altele, efectele ameliorării continue a cunoștințelor ca și efectele unei creșteri a capitalului”¹⁾.

Curentul neokeynesist pornind de la postulatele lui Keynes a dezvoltat teoria ocupării forței de muncă în condițiile proprii perioadei postbelice. Teza fundamentală neokeynesistă, cererea globală (și nu oscilațiile de pe piața muncii) determină ocupația, evidențiază menținerea ideii interacțiunii de tip keynesist dintre echilibru și ocupație. Dar asimilind acest concept, acești autori trec peste ipoteza posibilității asigurării echilibrului economic cu un nivel de subocupație — datorită insuficienței investițiilor rezultate din anticipările defavorabile ale întreprinderilor asupra ratei profitului — așa cum gîndea Keynes. În optica lor existența șomajului exprimă o gravă disfuncționalitate și de aceea încearcă să degajeze condițiile necesare menținerii ocupării depline pe o anumită perioadă de timp — sau mai exact, ca în analiza lui E. Domar, „rata de creștere a venitului național care reclamă menținerea ocupației depline”.

Încercînd să formalizeze realitățile ultimelor decenii, economiștii de orientare neokeynesistă susțin că nivelul ocupației depline a forței de muncă depinde de mărimea venitului, respectiv, a cererii globale, care la rîndul său este determinată de volumul curent al investițiilor. De aceea, atunci cînd stocul de capital, respectiv capacitatea de producție variază, ocupația urmează aceeași curbă, fiind influențată de mărimea venitului național și de gradul de intensitate a folosirii capitalului — exprimat cu ajutorul noțiunii de „productivitate a capitalului”²⁾. Cu alte cuvinte, autorii neokeynesisti duc mai departe analiza ocupării — dincolo de soluția venitului crescînd — pentru înlăturarea șomajului. Dezvoltînd noțiunea de „ocupare deplină” prin includerea unui plafon „maxim” și a unui prag „minim”, neokeynesistii mai tîneri³⁾ se ridică împotriva a ceea ce consideră „o caricaturizare a principiului cererii efective”. De aici și aprecierea că „tratamentul inflaționist” al ocupării prin reducerea salariului real corespunde realităților instituționale de astăzi, aluzie la gradul ridicat de organizare a forței de muncă în sindicate și alte organizații.

dr. Sorica SAVA

¹⁾ G. Abraham-Frois „Problématiques de la croissance” Economica, Paris, 1978.

²⁾ N. Kaldor „Some fallacies in the interpretation of Kaldor”, Review of Economic Studies, vol. 37, 1970.

³⁾ Joan Robinson „Essays in the Theory of Economic Growth” Macmillan Co Ltd, London 1963.

⁴⁾ R.M. Solow „A contribution to the Theory of Economic Growth”, Quarterly of Economics, vol. 70, 1956.

⁵⁾ J.M. Keynes „Teoria generală a folosirii minții de lucru, a dobînzii și a banilor”, Ed. științifică, București 1970, p. 141.

⁶⁾ E.D. Domar „Essays in the Theory of Economic Growth”, Oxford University Press, New York, 1957.

⁷⁾ R.F. Harrod „Towards a Dynamic Economics”, Macmillan Co Ltd, London 1963.

⁸⁾ N. Kaldor „The technical progress function and the production function” Economica, vol. 29, 1962.

⁹⁾ E. Domar, op. cit.

¹⁰⁾ G. Koenig „L'archaisme de la théorie «nouvelle» de l'emploi”, Eueparagne nov. 1981.

Agricultură

● În articolul „Agricultural Policy in Developing Countries” (Politica agricolă în țările în curs de dezvoltare), publicat într-un număr din 1981 al revistei INTERECONOMICS, din Hamburg, autorii (Herman Priebe și Wilhelm Hankel) subliniază consecințele negative pentru întreaga economie națională ale minimalizării importanței agriculturii, mai ales cînd este vorba de țări care și-au cucerit independența în deceniile din urmă. „În aceste țări — se arată în articol — de dezvoltarea agriculturii depind nu numai asigurarea unei hrane mai îndestulătoare pentru populație, ci și mijloacele pe care ele le pot alocă, pe baza efortului lor propriu, pentru investiții în restul economiei și pentru importurile necesare industrializării”. Autorii pledează pentru stabilirea unor prețuri

care să acopere cheltuielile pentru obținerea produselor agricole, stimulînd pe producători, cu atît mai mult cu cît în agricultură, pretutindeni în lume, se constată o mare elasticitate a ofertei. În plus, stimularea producției agricole este de natură să reducă migrația spre orașe a populației din mediul rural, care la un moment dat poate deveni o trînză în calea dezvoltării agriculturii și prin aceasta a economiei în general. Autorii pledează pentru încetinirea creșterii cheltuielilor de producție prin evitarea mecanizării sau chimizării cu orice preț, atunci cînd tracțiunea animală sau îngrășămintele organice își dovedesc utilitatea.

Marketing industrial

● Deși întilnește încă numeroase obstacole — deopotrivă de natură subiectivă și practică — transferul complexului de me-

tode de studiu al pieței, cunoscut sub denumirea de marketing, din sfera bunurilor de consum la nivelul întreprinderilor industriale producătoare de utilaje și echipamente, reprezintă una din căile esențiale de asigurare a competitivității — opinează François Roche și Pierre Virolleaud în articolul „Compétitivité — les armes du marketing industriel” publicat în numărul din 18 martie a.c. al revistei „L'USINE NOUVELLE”. Desigur, susțin autorii, nu este vorba despre un transfer integral și nediferențiat ci în primul rînd aplicarea unei concepții similare privind elaborarea strategiilor de dezvoltare la nivel de întreprindere. Deosebiri, adesea fundamentale, între marketingul utilizat pe piața bunurilor de consum și marketingul industrial rezidă în specificul relațiilor dintre întreprinderile industriale. În această zonă a economiei, evidențiază autorii,

FIȘE

cererea are, în esență, un caracter derivat, rolul cel mai însemnat revenind factorului tehnologic; de asemenea, diferă circuitele de decizie în ce privește actul de cumpărare, act ce are drept obiect utilaje complexe, de valoare ridicată, cu efecte pe termen lung asupra evoluției întreprinderii cumpărătoare. Adesea ignorată de întreprinzători, folosirea marketingului industrial poate deveni, tocmai în virtutea acestui fapt, o șansă de reușită. Asemenea oricărui noutăți, aplicarea principiilor de marketing în industrie, subliniază autorii, poate oferi întreprinderilor care le utilizează o pirghie eficientă în orientarea propriei activități, în sporirea competitivității.

VALORIFICAREA ENERGIEI MĂRII NEGRE

(Urmare din pag. 21)

medie pe 1 m front instalat de cca 12 200 kWh/an, ceea ce constituie o valoare demnă de luat în considerare.

În ceea ce privește energia solară, în cazul folosirii panourilor cu celule fotoelectrice (bazate pe conversie fotovoltaică) la actualul nivel de dezvoltare tehnică nu putem obține decât o energie captată de 156 kWh/m² an^{*}).

Evaluările ce s-au făcut pînă în prezent, vizînd energia solară brută, în zona litoralului nostru, variază între 1 279 și 1 511 kWh/m² an. Pentru un prim calcul de orientare, vom adopta cifra de 1 200 kWh/m² an, considerînd că, pentru zonele de larg, cifra este acoperitoare.

Avînd în vedere captarea globală a energiilor regenerabile — solară, eoliană și a valurilor — în cadrul unor amenajări de larg, amplasate în dreptul coastelor românești ale Mării Negre, putem trage concluzia că pe fiecare metru front instalat pot fi obținuți cca. 35 000 kWh/an. În tabel sînt prezentate, într-o formă sintetică, valorile probabile ale energiilor brute, ale randamentelor globale de captare, precum și ale energiilor captate, pe 1 m front instalat.

Energiile probabile, brute și captate, pe 1 m front instalat în largul Mării Negre, în dreptul coastelor românești

Natura energiei	Energie brută	Randament global de captare	Energie captată (kWh/an)
Energie valuri	54 500	0,50	27 250
Energie eoliană	12 200	0,39	4 758
Energie solară	24 000	0,13	3 120
Total			35 128

Din acest tabel se poate vedea că ponderea principală o deține energia valurilor (77,6%), după care urmează energia eoliană (13,5%). Energia solară, deși în stare brută, este cantitativ superioară celei eoliene, ocupă ultimul loc în cadrul unei centrale cu instalații mixte, datorită randamentului slab al dispozitivelor practice de captare.

Revenind la efectul protector al unui front de electrocentrale marine de larg, ele ar juca și rolul unor diguri flotante de apărare, în spatele lui putînd fi amenajate spații de acostare pentru operațiuni pe nave. Porturile noastre existente ar deveni astfel niște porturi interioare unui mare port, ce ar proteja întregul nostru litoral. Marea acvatoriu ce ar lua naștere și care s-ar întinde de la nord de Sf. Gheorghe la Vama Veche (fig.) ar măsura cca. 2 600 km². În el ar putea pătrunde orice navă care în prezent trece prin Bosfor. Deoarece vînturile dominante bat din direcția NE, gurile de intrare, mai precis de intrare a navelor în spatele frontului, trebuie orientate spre sud. Acest front ar ușura mult circulația de coastă, care s-ar face, în întregime, la adăpost de valuri.

Trebuie menționat că o astfel de amenajare a ieșirii noastre la mare ar putea mări volumul schimburilor de mărfuri din porturile noastre, pe de o parte, iar pe de altă parte, ar micșora mult timpul de staționare a navelor în radă.

De asemenea, se poate avansa ideea dezvoltării unor ferme marine, în apele protejate de electrocentralele de larg, ceea ce ar mări lista efectelor pozitive, cu implicații deosebite în economia noastră națională

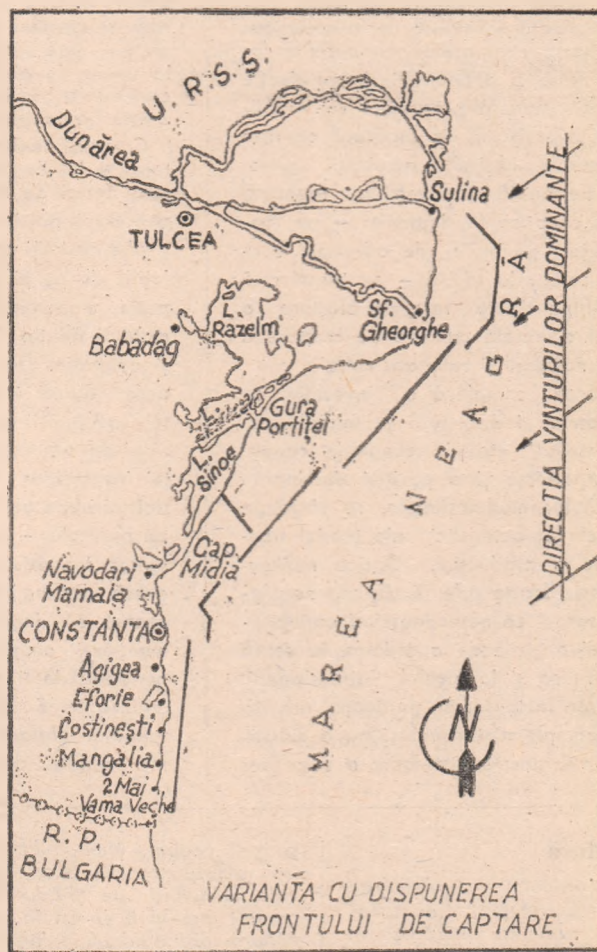
^{*} Cele mai evaluatele celule fotoelectrice sînt cele cu siliciu produse în Franța de societatea RTC, la mare concurență cu „SOLAREX” din S.U.A. Prețul de cost al acestor celule este în jur de 20 franci/watt pentru cele cu eficiență de 13% și de cca. 15 franci/watt pentru cele cu eficiență de 10—12%.

Opinia economiștilor străini este că abia cînd se va ajunge la 7,5 franci/watt pentru celulele fotoelectrice industriale energia debitată de ele va fi competitivă cu cea produsă de alte surse. Avînd în vedere însă că materia primă necesară confecției celulelor fotoelectrice (nisp cuarțos Si O₂) nu creează probleme în viitorul apropiat, iar tehnologiile de execuție pot fi îmbunătățite, specialiștii speră să se ajungă pînă la 4—3 franci/watt, în jurul anului 1985

Deși o amenajare integrală a litoralului românesc necesită mari cheltuieli, avantajele care se obțin, în urma acestei amenajări integrale, în perspectiva viitorului apropiat, ar justifica din plin aceste cheltuieli.

Efecte turistice considerabile

PRIN STĂVILIREA valurilor în larg, apărarea costieră nu ar avea decît de cîștigat. Se știe că în prezent se fac cheltuieli mari pentru păstrarea țărmului, mai precis pentru a diminua acțiunea distructivă a valurilor asupra pămîntului. Tendința mării, la Constanța, spre exemplu, este de a înainta 1 m/an. Or, această evoluție poate fi oprită prin soluții clasice numai prin crearea unui dig protector din materiale rezistente, puse în calea valurilor. Și dacă totuși e nevoie să oprim valurile, de ce să nu le valorificăm și energia? Este evident că și în spatele unui front de captare, situat la mai mulți kilometri de țărm, se vor mai forma valuri de vînt, dar acestea vor fi mult reduse ca amplitudine.

Un calcul orientativ ne poate ușor conduce la concluzia că la vînturi de 100 km/oră, înălțimea valurilor ridicate, spre exemplu la Constanța, ar fi de aproximativ 5 ori mai mică în spatele frontului decît în fața sa, iar energia lor, energie care ar acționa asupra țărmului, ar fi de cca. 25 ori mai mică.

Deoarece valurile realizează o mișcare fără transport de debit, un front de centrale ar proteja apele din spate, aidoma unui dig. Peliculele petrolifere, care uneori degradează plajele, vor întîlni în lanțul de electrocentrale, un prim obstacol. Distanța mare față de țărm a obiectivelor energetice de captare nu va stingheri activitatea turistică. Mai mult, se poate afirma că această activitate va fi stimulată prin faptul că, marea liniștită va permite practicarea sporturilor tot timpul sezonului fără întreruperi cauzate de valurile de furtună. Într-o perspectivă mai îndepărtată la adăpostul frontului de captare a energiei valurilor ar putea fi construite hoteluri plutitoare, baze sportive de larg, aeroporturi plutitoare, insule artificiale etc.

12

Autogestiunea economico-financiară a unităților economice și trăsăturile ei

CONTINUĂM publicarea consultațiilor în sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățământul economic superior. Din dorința de a spori eficiența acestor consultații, elaborate de cadre didactice de specialitate din învățământul liceal și superior, sub egida Direcției științe sociale, din Ministerul Educației și Învățământului, acestea nu se vor mai referi la întreaga temă prevăzută în program, ci vor aprofunda aspectele mai dificile ale temei respective.

Potrivit prevederilor programei de economie politică pentru concursul de admitere în învățământul superior, în anul 1982, tema „Retribuirea după muncă” cuprinde 4 puncte: 1. „Repartiția după muncă — lege economică a socialismului”; 2. „Stimularea și răspunderea materială”; 3. „Sistemul socialist de retribuire a muncii”; 4. „Retribuția muncii în C.A.P.”. Toate aceste puncte sînt obligatorii pentru cei care se pregătesc

în vederea participării la concursul de admitere din anul 1982. Consultația de față se referă la punctul 3.

Subliniem că, pentru anul 1982, documentele oficiale în vederea pregătirii concursului de admitere sînt: programa de economie politică (publicată în broșura: „Admiterea în învățământul superior”) și manualul de economie politică (coordonator prof. dr. Fl. Burtan), ediția 1980.

1. Autogestiunea economico-financiară — formă superioară de gestiune economică

a) Caracterul obiectiv necesar al autogestiunii economico-financiare.

Autogestiunea economico-financiară reprezintă o formă superioară de gestiune economică, adică de organizare și conducere a unităților economice, corespunzător stadiului actual de dezvoltare a economiei naționale. Ea reflectă cerințele obiective ale dezvoltării unităților economice ca organisme de sine stătătoare, autonome și rentabile, care trebuie să gospodărească cu maximă eficiență partea din averea națională ce le este încredințată și să contribuie la dezvoltarea economiei naționale.

În conturarea conținutului conceptului de autogestiune, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus accentul pe buna gospodărire a mijloacelor de producție, pe așezarea întregii activități a unităților economice pe principii de economicitate, pe creșterea eficienței și rentabilității. „Autoconducerea muncitorească și autogestiunea — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — presupun ca fiecare unitate, desfășurîndu-și activitatea pe bază de buget propriu de venituri și cheltuieli, să asigure obținerea unui beneficiu maxim. Să se acționeze astfel încît fiecare unitate să reurgă tot mai puțin la credite de producție, să dispună de fonduri în cont la bancă pentru a-și asigura finanțarea activității. Esența noului mecanism economic constă tocmai în realizarea producției la cel mai înalt nivel calitativ, cu cele mai reduse cheltuieli materiale și de muncă, cu maximum de rentabilitate și beneficiu”¹⁾.

Caracterul obiectiv necesar al organizării întreprinderilor pe principiile autogestiunii economico-financiare decurge, în primul rînd, din forma concretă de organizare a proprietății socialiste. Proprietatea socialistă unică nu poate fi gospodărită global, economia națională nu poate fi privită ca o singură mare întreprindere. Statul gospodărește și dezvoltă activitatea economică prin intermediul întreprinderilor. Din fondul general al proprietății sociale, fiecărei întreprinderi i se atribuie o fracțiune, o cantitate de fonduri materiale și bănești, delimitate precis de patrimoniul economic al altor unități. Punctul de plecare al autogestiunii economice rezidă, prin urmare, în faptul că patrimoniul economiei naționale este încredințat unor unități economice pentru buna gospodărire și în scopul desfășurării unei activități socialmente utile și rentabile.

Organizarea întreprinderilor pe principiile autogestiunii economice și autofințării decurge, de asemenea, din locul pe care unitatea economică îl ocupă în economia națională, din modul de desfășurare a complexului de raporturi ale întreprinderii cu statul socialist, cu celelalte unități economice (unitate ierarhic superioară, furnizorii, clienții, unitățile bancare etc) precum și cu personalul propriu.

Conferința Națională a partidului din decembrie 1967 a constituit un moment important în perfecționarea mecanismului economico-financiar al țării noastre, în special prin accentul pus pe necesitatea ca fiecare întreprindere să-și compenseze cheltuielile din propriile venituri, să fie rentabilă, precum și prin trecerea de la conducerea unipersonală la conducerea colectivă.

Dezvoltarea continuă a economiei naționale, adîncirea democrației economice, crearea de organisme de conducere colectivă la toate nivelele au impus și perfecționarea în continuare a mecanismului economic, ridicarea sa pe o nouă treaptă calitativă. La Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1978, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că s-a creat o contradicție între cadrul nou, larg democratic al conducerii și mecanismul economico-financiar — prea centralizat și rigid. Hotărîrea C.C. al P.C.R. cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare din 22—23 martie 1978 a formulat o concepție superioară cu privire la mecanismul economic, a instituționalizat autoconducerea muncitorească și autogestiunea economico-financiară.

Autoconducerea muncitorească a unităților economice asigură participarea activă a tuturor oamenilor muncii la activitatea de conducere, asigură integrarea întregului personal în cadrul uneia sau mai multor forme de conducere. Astfel, ea se realizează prin organe de conducere colectivă la care participă întreg personalul muncitor — adunarea generală a oamenilor muncii și prin organe de conducere colectivă la care participă reprezentanții oamenilor muncii — Consiliul oamenilor muncii și biroul executiv.

Autoconducerea muncitorească se exercită la toate nivelurile economiei naționale. Sistemul autoconducerii muncitorești cuprinde și consiliile de conducere ale ministerelor și altor organe centrale, precum și congresele și consiliile naționale ale oamenilor muncii pe diferite domenii și ramuri de activitate.

Organele autoconducerii muncitorești au dreptul în cadrul ariei lor de activitate și cu respectarea legilor în vigoare să adopte toate deciziile necesare pentru îndeplinirea planului de producție și rezolvarea problemelor economico-sociale ale colectivului de oameni ai muncii.

b) Conceptul de autogestiune economico-financiară.

Autogestiunea economico-financiară — componentă esențială a noului mecanism economico-financiar — reprezintă o formă de organizare și conducere planificată a unităților economice, care presupune comensurarea și compararea valorică a cheltuielilor cu rezultatele, acoperirea cheltuielilor de producție și circulație din venituri proprii, precum și asigurarea rentabilității în scopul autofințării, restituirii fondurilor primite de la societate, dezvoltării și cointeresării materiale a oamenilor muncii.

În accepțiunea cea mai uzuală, ca principiu de organizare și conducere a unităților economice, gestiunea economică reprezintă acoperirea cheltuielilor din venituri proprii și obținerea de beneficii. Față de acest concept, autogestiunea economico-financiară este o categorie mai complexă și implică o lărgire a atributelor gestiunii economice.

În primul rînd, autogestiunea trebuie privită în strînsă corelație cu autoconducerea muncitorească. Autoconducerea, autogestiunea, inclusiv, autofințarea și participarea la beneficii reprezintă pîrghiile de bază ale funcționării întreprinderii în condițiile noului mecanism economico-financiar. Ele alcătuiesc un tot unitar. Autogestiunea economico-financiară, autofințarea pe care o implică autogestiunea reprezintă pîr-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Exponere la Congresul al II-lea al consiliilor oamenilor muncii din industrie, construcții, transporturi, circulația mărfurilor și finanțe (24 iunie 1981), Ed. politică, București, 1981, p. 26

În sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățământul economic superior

ghii, mijloace economico-financiare de înfăptuire efectivă a autoconducerii muncitorești.

Potrivit principiului autogestiei economico-financiare, fiecare întreprindere are obligația să-și acopere cheltuielile de producție și de circulație din venituri proprii și să obțină beneficii, să fie rentabilă. Totodată, întreprinderea trebuie să restituie fondurile primite de la societate. De asemenea, întreprinderea trebuie să asigure autofinanțarea producției și a dezvoltării activității sale, să cointerezeze oamenii muncii în gospodărirea cu maximă eficiență a mijloacelor materiale și bănești, reducerea cheltuielilor materiale și sporirea valorii nou create, deci a producției nete.

Un atribut al autogestiei îl constituie și participarea unității într-o măsură mai mare la formarea fondurilor centralizate ale statului pentru satisfacerea necesităților generale ale societății.

În conformitate cu cerințele autogestiei economice, activitatea economică — în cadrul mecanismului economico-financiar actual — este apreciată, alături de indicatorii cantitativi, în mai mare măsură după cei calitativi, după finalitatea economico-financiară a eforturilor depuse. Indicatorii producția netă și producția fizică reflectă mai bine laturile calitative ale activității unităților economice. Exprimând valoarea nou creată în procesul de producție, producția netă reflectă mult mai exact decât alți indicatori contribuția unităților economice la creșterea venitului național, mobilizează în mai mare măsură unitățile economice la valorificarea multilaterală a resurselor și rezervelor existente, pentru minimizarea stocurilor și maximizarea veniturilor. Înăptuirea unei dependențe mai strânse a situației economico-financiare a fiecărei unități de rezultatele activității proprii include și acoperirea cheltuielilor valutare ocazionate de importul de mărfuri, din vânzări în exterior, include deci autofinanțarea importului.

2. Trăsăturile autogestiei economico-financiare

a) Autonomia economico-operativă, financiară și materială a unităților economice.

Autonomia economico-operativă, funcțională, se manifestă în dreptul pe care-l are unitatea economică, colectivul de oameni ai muncii de a organiza, în mod de sine stătător, activitatea de producție și de a folosi cele mai bune metode pentru realizarea sarcinilor de producție, cu cele mai mici cheltuieli materiale și de muncă și pentru a obține cele mai bune rezultate economice. În cadrul noului mecanism economico-financiar, unitățile economice dispun de o autonomie mai largă și atribuții sporite, care se exercită în condițiile respectării conducerii planificate, unitare, a economiei pe baza planului național unic de dezvoltare economico-socială.

Pentru a-și exercita prerogativele autonomiei, centralele ca și întreprinderile subordonate direct ministerelor sau altor organe centrale ale administrației de stat, consiliilor populare, au personalitate juridică, sint titulare de plan și răspund de îndeplinirea planului și de situația economico-financiară a întregii activități. Ele încheie bilanț, au cont la bancă, beneficiază de credite bancare, au relații economice și financiare cu alte unități, precum și cu beneficiari și furnizori străini. Ele au relații bugetare directe.

Unitățile economice care funcționează în cadrul centralelor sau întreprinderilor exercită în întregime atribuțiile din domeniul producției și parțial celelalte atribuții; au plan propriu și buget de venituri și cheltuieli; realizează relațiile cu bugetul prin intermediul întreprinderii din care fac parte; li se poate delega dreptul de persoană juridică în limitele atribuțiilor ce li se fixează.

În condițiile noului mecanism economico-financiar, consiliile oamenilor muncii dispun de largi atribuții în elaborarea planurilor proprii de dezvoltare economico-socială și a bugetelor de venituri și cheltuieli. În elaborarea planului, întreprinderile trebuie să se bazeze pe studiul temeinic al pieței interne și externe, pe contractarea din timp a întregii producții, valorificarea maximă a potențialului productiv, să asigure crearea resurselor financiare.

Autonomia funcțională se bazează atît pe autonomia materială, adică pe existența unui patrimoniu în posesia și gospodărirea întreprinderii, a fondurilor de producție și circulație, cît și pe dreptul de a se autofinanța. Noul mecanism economic asigură largirea autofinanțării, creșterea și consolidarea fondurilor proprii ale întreprinderilor. O parte mai mare decît în trecut din beneficiile planificate și mai ales peste plan rămîn la dispoziția întreprinderii.

Un rol important în realizarea de către întreprinderi a autogestiei economico-financiare îl are bugetul propriu de

venituri și cheltuieli. Întocmind și aprobînd bugetul de venituri și cheltuieli, organele de conducere colectivă din întreprinderi răspund de dimensionarea judicioasă a veniturilor și cheltuielilor, a rezultatelor financiare, a celorlalți indicatori de eficiență, a fondurilor proprii ale întreprinderii, a creditelor bancare, a vîrsămintelor la bugetul de stat și altele. Echilibrul financiar al întreprinderii, asigurarea capacității de plată în condițiile autogestiei este abordată și prin reflectarea în gestiunea întreprinderilor a activității de comerț exterior. Întreprinderile trebuie să-și asigure mijloacele valutare de plată pentru importuri din exporturile efectuate și să desfășoare un export rentabil. Oglindirea activității de comerț exterior se face prin balanța comercială și planul de încasări și plăți valutare care face parte integrantă din bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderilor.

b) Realizarea relațiilor economice directe dintre întreprinderi.

Caracterul complex al economiei naționale, adîncirea diviziunii muncii obligă la stabilirea de către întreprinderi a unor contacte directe. Noul mecanism economic cere să se asigure un caracter realist planurilor economice și o mai mare certitudine și operativitate legăturilor dintre unitățile economice. Contractele devin un instrument al planificării. În momentul aprobării, planurile trebuie să aibă la bază contracte ferme, practic integral, pentru consumul intern; de asemenea; producția de export și importurile necesare trebuie să fie fundamentate pe contracte ferme, contracte cadru, comenzi sau convenții care să asigure certitudinea aprovizionării și desfacerii.

c) Cointeresarea și răspunderea materială colectivă și personală pentru activitatea depusă.

Principiul cointeresării materiale trebuie să acționeze în două sensuri: în sensul stimulării activității pozitive și în sensul răspunderii materiale pentru prejudiciile aduse.

Un aspect important al cointeresării materiale a întreprinderii și a colectivului de lucrători constă în aceea că întreprinderea obține venit net, beneficii în funcție de rezultatele activității economice. Dacă întreprinderea va produce și va livra cantitatea de produse și sortimentul planificat, prevăzute în contractele economice, ea va încasa mijloacele bănești care acoperă cheltuielile de producție și asigură venitul net și care-i permit să achiziționeze noi materii prime, materiale etc., pentru a-și desfășura în continuare normal producția.

Cointeresarea materială personală se realizează, în principal, cu ajutorul retribuiri. Un rol important în asigurarea îmbinării intereselor individuale cu cele colective îl are introducerea sistemului de stabilire a fondului de retribuire în funcție de îndeplinirea valorii producției nete și producției fizice.

În corelarea intereselor întreprinderii cu cele ale personalului, o deosebită importanță prezintă constituirea fondului pentru participarea oamenilor muncii la beneficii, precum și constituirea din beneficiu a fondului pentru construcția de locuințe și alte investiții cu caracter social, constituirea fondului pentru acțiuni sociale la dispoziția întreprinderii și altele.

d) Controlul asupra activității economice.

Controlul reprezintă un instrument important de identificare a rezervelor existente în economie, de prevenire și identificare a deficiențelor și de stabilire a măsurilor pentru îmbunătățirea activității, respectarea legalității, întărirea disciplinei, întărirea răspunderii și grijii față de apărarea și gospodărirea avutului obștesc.

Controlul operativ asupra activității economice se poate efectua numai dacă există o evidență exactă și un flux informațional operativ și eficient. O primă fază a controlului este controlul preventiv, care se execută de serviciul de contabilitate al întreprinderii înainte de efectuarea operațiunilor economice și a cheltuielilor pentru a stabili oportunitatea acestora.

Controlul financiar intern se efectuează în scopul de a verifica periodic gestiunea materială sau bănească, operațiunile de decontare și de casă etc. Controlul bancar, efectuat de organele de credit, este executat cu prilejul decontărilor fără numerar, al eliberării mijloacelor bănești pentru retribuție, premii și alte plăți în numerar. Banca eliberează fondul de retribuire proporțional cu îndeplinirea planului producției nete, nu admite plata lucrărilor din alte fonduri decît cele prevăzute, nu efectuează plăți decît pe baza documentației necesare.

Autogestiona economico-financiară are o largă generalitate. Aplicabilitatea sa nu se rezumă la unitățile economice, ci se extinde, în forme specifice și la unitățile teritorial-administrative, social-culturale, de învățămînt.

conf. dr. Nicolae STOICA

Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași

Ipoteze cu privire la natura actualei depresiuni din economia mondială

INCEPUTĂ ca o criză tipică a economiei capitaliste, actuala depresiune și-a extins influența și și-a transmis efectele negative asupra tuturor țărilor lumii, cuprinzând practic întreaga economie mondială. Acest fapt își are explicația în interdependența strinsă dintre economiile naționale în cadrul economiei mondiale, ca și în marea pondere pe care o ocupă încă țările capitaliste dezvoltate în comerțul mondial ca și în celelalte relații economice internaționale. Totodată, criza și depresiunea actuală au un caracter extrem de complex. Ele nu s-au limitat la domeniul economiei, la procesele de producție și reproducție, ci au cuprins structurile tehnologice, sursele și modul de utilizare a energiei și materiilor prime, raporturile dintre sursele alimentare și potențialul demografic, modelele de creștere și dezvoltare economică, structurile sociale și instituționale ale multor țări, ordinea economică și politică internațională și, în primul rând, relațiile dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare.

Tabelul nr. 1
Variațiile anuale ale producției industriale (în %) în prețuri constante

	Avânt			Inviorare incertă și depresiune				Recesiune
	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Australia	9,2	-6,8	0,9	2,0	-1,0	3,0	6,7	3,6
Austria	5,3	5,0	-6,4	6,8	3,2	2,3	8,0	4,1
Belgia	6,4	3,4	-10,0	9,2	0,0	1,7	4,5	-0,9
Canada	9,6	3,2	5,5	4,9	3,1	6,1	4,5	-0,9
Danemarca*)	4,5	-4,4	-4,5	10,6	0,9	2,7	4,3	0,0
Elveția	3,7	0,9	-13,3	1,0	4,9	0,0	2,8	4,6
Finlanda	7,0	4,1	-4,0	1,0	1,0	4,9	10,3	7,6
Franța	7,2	0,0	-4,0	9,0	1,8	0,9	4,5	0,0
R.F.G.	5,8	-1,9	-6,6	8,0	2,8	0,9	5,3	0,0
Irlanda	9,2	2,9	-5,7	6,0	8,5	8,7	8,0	0,7
Italia	9,3	4,8	-9,1	12,0	1,8	1,7	6,0	4,8
Japonia	13,7	-3,5	-10,8	11,0	4,5	6,0	8,1	6,8
Marea Britanie	7,8	-2,8	-4,8	3,0	4,8	2,8	3,6	-7,0
Norvegia	5,8	4,4	5,3	6,0	-1,0	10,5	6,0	7,3
Olanda	5,3	5,1	-3,0	8,0	0,0	0,9	2,7	0,9
Portugalia	0,0	1,9	-4,8	4,0	12,5	6,8	7,2	6,0
Suedia	7,8	5,1	-2,0	-1,0	-5,1	-2,1	6,5	1,0
S.U.A.	7,8	0,0	-9,1	11,0	5,4	6,0	4,8	-4,9

*) Numai industria prelucrătoare.
Sursa: Calculat după datele din Monthly Bulletin of Statistics, N. 4, O.N.U., colecția 1975-ian. 1982.

Anul 1973, care încheia o perioadă neobișnuit de lungă de creștere economică în țările capitaliste dezvoltate, se anunța — cel puțin în estimările unor economiști occidentali — ca unul cu perspective foarte încurajatoare. Dar, ca și în ciclurile precedente din istoria capitalismului, criza avea să izbucnească, și de data aceasta, în momentul cel mai neașteptat. Particularitățile sale vor deveni profunzimea și durata depresiunii.

După studiile efectuate asupra istoriei ciclurilor, din 1815 și pînă în anii '30, se considera altădată că o creștere anuală de 3 la sută indică o prosperitate excepțională, una de 2 la sută un avânt considerabil și una de 1 la sută o inviorare moderată. Corespunzător, o depresiune excepțională ar presupune o scădere de 3 la sută, una obișnuită — 2 la sută și o depresiune moderată — 1 la sută. În prezent, asemenea procente sînt cu totul inadecvate pentru a exprima boom-ul sau criza. Ca urmare a crizei din 1974-1975, producția industrială a scăzut în proporții ce au depășit cu mult pe cele ale unei depresiuni excepționale (vezi tabelul nr. 1).

O altă particularitate principală a actualei crize și depresiuni este **procesul de mondializare** a acesteia sub un dublu aspect. Pe de o parte, are loc un **proces de transmitere a crizei sau efectelor sale** dintr-o serie de țări în altele, iar pe de altă parte, are loc o **transformare a sa într-o criză economică mondială**.

Procesul internaționalizării crizei și depresiunii este bazat îndeosebi pe mecanismele transmiterii fenomenelor de criză sau a efectelor acesteia dintr-o țară în altele. Pornite în țări cum sînt Statele Unite și Japonia, ca urmare a locului pe care acestea îl ocupă în economia lumii, criza și apoi depresiunea își extind treptat cîmpul de acțiune în alte țări capitaliste dezvoltate, cuprinzîndu-le aproape pe toate. Cu alte cuvinte, în anii 1974-1975 are loc o **resincronizare internațională a fazelor ciclului economic**, mai precis o situare a crizei în același moment în majoritatea țărilor occidentale. O asemenea coincidență cronologică nu mai cunoscuse economia capitalistă în perioada post-

belică decît în cazuri relativ izolate. De altfel, resincronizarea o mai întîlnim numai parțial în recesiunea din 1980, cînd din 18 țări 4 cunosc o scădere, 3 țări o stagnare, dar restul de 11 creșteri mai mari sau mai mici. Efectul resincronizării crizei și a depresiunii ce-i urmează se resimte sub forma scăderii bruște și simultane a producției industriale în aproape toate țările, urmată de reducerea importurilor și a exporturilor. Are loc o creștere masivă a numărului șomerilor, o scumpire a creditului, scăderea acumulării brute și nete, precum și a investițiilor în capital fix. Pe planul relațiilor externe are loc înrăutățirea balanțelor comerciale și, deseori, și a celor de plăți.

Numeroase pîrghii economice de primă importanță, în rîndul cărora un loc central îl ocupă comerțul exterior cu bunuri și servicii, relațiile valutare, financiare și de credit contribuie la translația internațională a crizei și depresiunii. Se poate observa însă că forța de transmitere și, respectiv, gravitatea cu care este resimțită criza depinde, între altele, de locul relativ pe care diferitele țări îl ocupă în schimburile economice internaționale și, mai ales, în comerțul exterior al partenerilor lor, de potențialul lor economic, de ponderea exporturilor și a importurilor în produsul intern brut sau venitul național etc.

Unul din cele mai directe indicii ale declanșării unei crize ciclice în interiorul unei economii naționale este scăderea mai mult sau mai puțin bruscă și puternică a importurilor, ceea ce — ținînd seama de ponderea ridicată a acestora în comerțul mondial — a încetinit dinamica relațiilor comerciale mondiale (vezi tabelul nr. 2). Unul din efecte a fost și acela al reducerii exporturilor nu numai ale țărilor capitaliste dar și ale țărilor necapitaliste, deși economiile acestora din urmă se caracterizează printr-o creștere mai alertă. Astfel, volumul exporturilor țărilor în curs de dezvoltare (în prețuri constante) a scăzut în 1975 față de 1974 cu 4,8 la sută, iar în 1980 cu 3,1 la sută față de anul precedent. În trim. III al anului 1981 el era cu 8,7 la sută mai mic decît în perioada corespunzătoare a anului 1980.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, cauza acestui fenomen trebuie căutată în faptul că efectele crizelor nu se opresc la granițele țărilor capitaliste, ci se resimt în întreaga economie mondială, inclusiv în economiile țărilor socialiste. În ce privește dinamica exporturilor României se constată că atît în actualele condiții cît și în cele ale crizei din 1974/1975 au avut loc fluctuații importante. În 1975, anul în care criza s-a manifestat din plin, exporturile României au scăzut, față de anul precedent, cu 5,5 la sută către Norvegia, cu 6,5 la sută către Belgia, cu 6,7 la sută către R.F.G., cu 7,1 la sută către Franța, cu 12 la sută către Italia, cu 18,6 la sută către Elveția, cu 28,3 la sută către Austria, cu 38,7 la sută către Finlanda, cu 48,1 la sută către Marea Britanie. Tot astfel, în 1980 față de 1979, exportul țării noastre a scăzut cu 12 la sută către S.U.A., cu 13 la sută către Canada, cu 14 la sută către Marea Britanie, cu 19 la sută către Irlanda, cu 34 la sută către Portugalia etc. Trebuie remarcat că România a reușit să evite sau să atenueze unele dintre efectele crizei mai ales datorită faptului că exporturile și importurile sale au o diversitate relativ mare din punct de vedere al ariei geografice, că ele se efectuează atît cu țări socialiste, cît și cu țări capitaliste dezvoltate și cu țări în curs de dezvoltare nesocialiste. Așa se

Tabelul nr. 2

Variațiile volumului comerțului exterior în 1975 față de 1974 (în prețuri constante)

Țările	Importuri	Exporturi
Australia	-20,6	8,0
Austria	-6,6	-7,4
Belgia	-5,6	-7,4
Canada	-5,6	-7,4
Danemarca	-5,6	-3,9
Elveția	-18,1	-8,3
Finlanda	-16,0*)	-17,3
Franța	-7,4	-3,9
R.F.G.	-2,1**)	-10,7
Irlanda	-13,1	7,0
Italia	-11,5	2,0
Japonia	-20,6	2,0
Marea Britanie	-6,6	-2,0
Norvegia	0,0	4,0
Noua Zeelandă	-24,3	2,0
Olanda	-3,0	-4,0
Portugalia	-35,0	-17,0
Suedia	-10,0***)	-10,0
S.U.A.	-11,5	-2,0

*) 1976 față de 1974/1975

***) 1974 față de 1973

*) 1976 față de 1975

Sursa: Calculat după datele din Monthly Bulletin of Statistics, N. 4, O.N.U., colecția 1975-ian. 1982.

și cu țări în curs de dezvoltare nesocialiste. Așa se

*) Vezi G. Haberler, *Prosperité et Dépression*, Geneva, Société des Nations, 1937, p. 395

explică împrejurarea că, în ciuda crizei, exportul total al României a sporit cu 10 la sută în 1974, cu 15 la sută în 1975, în 1980 cu 24 la sută, iar în 1981 cu 11,3 la sută. După cum se vede, **criza din economia mondială și-a pus amprenta asupra relațiilor economice externe românești, printr-o fluctuație a ritmurilor de creștere a ansamblului exporturilor și nu printr-o reducere absolută a acestora.**

Scăderea importurilor în timpul crizelor este legată de tendința economiei capitaliste de reechilibrare a capacității de absorbție a pieței interne (mai precis a puterii globale de cumpărare în vederea consumului productiv și neproductiv, al consumului public și personal) în raport cu volumul total al producției naționale însumate cu importurile și scăzând exporturile. În fapt, are loc nu numai o scădere a importurilor, ci și a producției. În determinarea ritmurilor de scădere a acestor două elemente un rol important îl joacă elasticitatea diferită a cererii la diversele mărfuri importate sau produse în interior. Desigur, scăderea cererii solvabile trebuie înțeleasă nu numai în sensul reducerii volumului de numerar disponibil, dar și a creditului sub toate formele și cu toate destinațiile sale (inclusiv a creditelor destinate investițiilor ce nu sînt autofinanțate de către firme și întreprinderi).

Reducerea importurilor țărilor capitaliste dezvoltate în perioadele de criză și depresiune este însă și rezultatul politicii economice externe promovate de guvernele acestor state. Așa cum subliniază numeroase documente ale Națiunilor Unite, ca și Rapoartele din anii 1978—1981 ale Băncii Mondiale, politica economică externă a acestor țări a devenit tot mai protecționistă și discriminatorie. Desigur, într-o măsură oarecare, efectele protecționismului aplicat de țările capitaliste dezvoltate se resimt asupra tuturor țărilor lumii, inclusiv în relațiile reciproce dintre statele cu economie capitalistă avansată. Totuși, **efectele transmise ale crizelor și depresiunilor nu sînt resimțite în mod egal de către toate țările.** O criză ciclică a creșterii economice, manifestată, de regulă, în condițiile capitalismului modern, ca o criză de supraproducție, se transmite în țările în curs de dezvoltare într-un sens dublu. Pe de o parte ea declanșează o criză de supraproducție de materii prime în aceste țări (în raport cu absorbția piețelor externe și cu capacitățile de prelucrare în industria proprie a acestor țări rămase în urmă). Totodată, ea declanșează o criză de subproducție în sensul adîncirii decalajelor față de țările dezvoltate, deoarece reducerea veniturilor din export frînează importurile de tehnologie și deci procesul dezvoltării.

Situația actuală se deosebește însă de cele cunoscute anterior. Pe de o parte, scăderea volumului exporturilor țărilor în curs de dezvoltare în perioadele celor două puncte maxime de depresiune (1974/1975 și 1980) s-a produs în contextul în care se declanșează criza energetică și a materiilor prime, altfel spus, în momentul în care a ieșit la iveală pericolul unei penurii relative sau chiar absolute (în perspectivă mai îndepărtată) de produse primare. Pe de altă parte, îngustarea pieței mondiale se grefă pe o creștere importantă, iar la unele produse chiar exagerată a prețurilor materiilor prime. Această situație a înrăutățit pozițiile majorității țărilor în curs de dezvoltare care și-au văzut reduse exporturile într-un moment în care importurile lor energetice (în primul rînd cele petroliere) s-au scumpit brusc și într-o măsură ce depășea considerabil creșterea prețurilor la propriile produse primare de export. În plus, sub presiunea unilateralității propriei economii, aceste țări sînt nevoite să importe produse industriale (scumpite și ele) și produse agro-alimentare. De aceea, prețurile relative ale produselor lor, adică prețurile la export raportate la cele de import pot să se scadă chiar și atunci cînd prețurile la export ale acestor țări au sporit. Așadar, în cadrul actualei crize și depresiuni cele care suferă fluctuații deosebit de negative sînt exporturile țărilor furnizoare de materii prime ca urmare a reducerii volumului și, deseori, și a prețurilor relative ale mărfurilor importate de către țările dezvoltate.

Depresiunea la care ne-am referit în cele de mai sus are caracteristici care ne permit să apreciem că ea este, cel puțin în parte, urmarea unei crize ciclice. În măsura în care fenomenele respective sînt generate de o criză ciclică, ele sînt temporare, chiar dacă au o durată mai mare decît de obicei. Ritmul, durata și forma ciclului sînt legate de procesul creșterii economice, de dinamica acestuia, de particularitățile concrete în care are loc acest proces la un moment dat și într-o țară dată. Probabil că din acest motiv nu există o similitudine

deplină între diferitele cicluri chiar în interiorul unuia și aceiași stadiu de dezvoltare a economiei capitaliste.

Pe de altă parte, trebuie amintit că unele cercetări au pus în evidență existența unei ciclicități a creșterii economice și în economia socialistă, ajungîndu-se la concluzia că socialismul creează condiții pentru dirijarea conștientă a ciclului²⁾, ceea ce nu exclude ivirea unor neconcordanțe sau neproporționalități care, nesoluționate la timp și în mod corespunzător pot să genereze dificultăți ciclice în procesul creșterii economice. Unele din aceste dificultăți pot fi efectul unei translații a efectelor crizei din exteriorul economiilor socialiste, efecte transmise prin intermediul relațiilor comerciale, valutare, financiare și repercutate și asupra producției, repartiției, sistemului de prețuri etc. Altele pot avea ca sursă disfuncționalități interne generate de neproporționalități între resursele și dinamica producției, între diferite sectoare, între mărimea fondurilor alocate din venitul național diferitelor capitole ale consumului social etc.

Ceea ce este important de observat este faptul că **actuala depresiune cu caracter temporar din economia mondială se grefează pe o serie de fenomene de criză de alt tip, al cărui ritm istoric este cu totul altul.** De aceea, pe bună dreptate observa prof. N. Dobrotă în recenta sa carte: „...a reduce ansamblul crizelor economice doar la criza tipului de creștere promovată de țările capitaliste înseamnă a da o imagine falsă asupra crizei actuale din economia țărilor occidentale³⁾ și, am adăuga noi, nu numai din economia occidentală dar și din economia mondială.

În fapt, putem remarcă: a) nu este vorba despre un singur tip de criză; b) criza economiei mondiale nu afectează numai procesul creșterii producției dar și sferile tehnologiei și ale resurselor materiale în genere; c) ea nu se limitează la țările capitaliste dezvoltate.

Din acest punct de vedere se poate observa că alături de fenomenele crizei creșterii economice se manifestă un tip de crize pe care le putem denumi **crize ale dezvoltării sau crize structurale.** Acestea apar ca urmare a unor modificări treptate ce nu schimbă dintr-o dată și substanțial raporturile inițiale de echilibru din economia națională, dar care, la un moment dat, aling anumite „praguri critice” ce determină disfuncționalități și disproporții, neconcordanțe flagrante între dinamica și ponderea diferitelor sectoare, ramuri și subramuri ale economiei naționale, între diferitele fonduri etc. Ele se exprimă în raporturi necorespunzătoare între: forța de muncă ocupată într-un sector și ponderea acestuia în venitul național; prețurile produselor diferitelor sectoare pe piețele interne; prețurile diferitelor produse astfel încît puterea competitivă a mărfurilor exportate este deteriorată în raport cu dinamica prețurilor mărfurilor importate ș.a.m.d.

O astfel de criză, pe care o denumim structurală, este tipică proceselor dezvoltării economice, cu alte cuvinte, proceselor caracterizate prin mutații calitative în structurile economiilor naționale ca și în structurile economiei mondiale.

În prezent, există o flagrantă neconcordanță pe plan mondial între dinamica producției industriale și a celei agricole, între ritmurile producției industriale prelucrătoare și cele ale industriei extractive. Aceste disproporții au generat în economia mondială criza energetică, a materiilor prime, criza alimentară. O disproporție gravă există și între dinamica producției agro-alimentare mondiale și potențialul demografic, ceea ce a agravat criza alimentară. Modelele tehnologice pe baza cărora a avut loc în ultimii 30—35 de ani creșterea și dezvoltarea economică s-au dovedit a fi în neconcordanță structurală cu cerințele raționalității în gestionarea resurselor globului, ca și cu cele ale respectării echilibrelor ecologice.

Realizarea echilibrelor necesare rezolvării disproporțiilor semnalate mai sus, ca și a altora de acest gen, presupune o remodelare a tipului de tehnologie ca și a tipului de dezvoltare a economiei mondiale, a structurilor acesteia. O soluție retrogradă ar însemna încetinirea sau stoparea creșterii producției industriale în genere, a celei prelucrătoare în special, o plafonare a creșterii demografice, o reîntoarcere la tehnicile „tradiționale” ș.a.m.d. Efectele unor asemenea soluții sînt imprevizibile în domeniul agravării decalajelor internaționale ca și al relațiilor economice și politice interstatale. La fel de absurdă ar fi adoptarea unor modele ale creșterii și dezvoltării economiilor naționale pe baze autarhice, închise relațiilor cu celelalte țări.

Soluționarea acestui tip de crize poate avea loc numai pe baza statuării unei noi ordini economice și politice internaționale, bazate pe egalitate și echitate, astfel încît dificultățile generate de depresiune să nu mai fie suportate, ca altădată, îndeosebi de către țările mai puțin dezvoltate.

N.S. STANESCU

²⁾ Em. Dobrescu, *Optimul economiei socialiste*, București, Ed. politică, 1976, p. 16—17 și 198—212

³⁾ N. Dobrotă, *Reproducția capitalistă contemporană. Probleme economice actuale ale țărilor capitaliste dezvoltate*, București, Ed. politică, 1981, p. 398

R. P. D. Coreeană

OBIECTIVE MAJORE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICE ÎN ANII '80

ÎN CADRUL STRATEGIEI ECONOMICE de perspectivă adoptată de Congresul al VI-lea al Partidului Muncii din Coreea (octombrie 1980), obiectivul central îl constituie realizarea independenței economiei naționale față de importul de materii prime și combustibili. Nivelurile de producție care urmează să fie atinse la finele acestui deceniu, în principalele sectoare, sînt următoarele: 100 miliarde kWh de energie electrică, 120 milioane tone de cărbune, 15 milioane tone de oțel, 1,5 milioane tone de metale neferoase, 7 milioane tone de îngrășăminte chimice, 1,5 miliarde metri de țesături, 5 milioane tone de produse marine, 15 milioane tone de cereale, precum și recuperarea pentru agricultură a unor terenuri actualmente impropii însumînd circa 300 mii ha.

Rezolvarea satisfăcătoare a problemei aprovizionării economiei naționale a R.P.D. Coreene cu materii prime, combustibili și energie implică valorificarea maximă a resurselor naționale atît pe calea extinderii capacităților proprii de extracție și prelucrare, cît și pe calea restructurării ramurilor industriale consumatoare de materii prime și combustibili din import, în vederea trecerii lor treptate la aprovizionarea din surse interne, restructurările respective vizînd, în special, industria chimică și metalurgică.

În scopul lărgirii bazei naționale de combustibili și materii prime sînt continuate lucrările de modernizare și extindere a capacităților existente (în primul rînd în bazinul carbonifer Anju, cel mai important zăcămint de cărbune superior din R.P.D. Coreeană, a cărui producție se preconizează să ajungă, în următorii ani, la 15 milioane tone anual, precum și la minele Sunchon, Tokchon, Kaechon). În consens cu politica de valorificare maximă a resurselor naționale, urmează a fi atrase în circuitul economic și o serie de zăcăminte recent descoperite de cărbune bituminos, cu putere calorică redusă, concentrate în principal în provincia Hamkyeung de Nord.

În vederea realizării creșterilor stabilite în domeniul producției de minereu de fier, o importanță deosebită prezintă lucrările de extindere și modernizare a minei Musan — una dintre cele mai mari exploatare de acest fel din lume — care urmează să producă, la nivelul anului 1984, aproximativ 10 milioane tone de minereu.

Sectorul energiei electrice (furnizată în proporții aproximativ egale pe bază de termocentrale și hidrocentrale) va cunoaște o dezvoltare rapidă în perioada următoare, electricitatea constituind principala bază energetică a producției industriale. Un rol important în acest sens sînt menite să joace resursele hidroenergetice încă nevalorificate, al cărui potențial este estimat la 8 milioane kW. Se prevede a fi construite numeroase baraje și hidrocentrale de mărime medie și mică pe Daidong-gang, Chongchon și pe alte râuri cu debit mare, precum și în zonele favorabile ale coastei de vest. De asemenea, se va dezvolta în continuare termoenergetica, înainte de toate prin construirea de noi capacități în apropierea zonelor de extracție a cărbunelui.

În concordanță cu politica pe termen lung, planul de dezvoltare a economiei naționale a R.P.D. Coreene în anul 1982, considerat an hotărîtor pentru îndeplinirea înainte de termen a planului septenal 1978—1984, acordă o atenție deosebită industriei chimice, ca furnizor atît de îngrășăminte artificiale, cît și de materii prime industriale — fibre sintetice (vinalon, viscoză), rășini sintetice, clorură de polivinil, fenol, uree, aldehydă formică. Se apreciază că profilarea industriei chimice anorganice pe utilizarea bogatelor resurse autohtone de antracit și calcar, precum și organizarea pe plan național a producției de cauciuc sintetic au marcat o cotitură în dezvoltarea acestui sector, în vederea reducerii importurilor respective. Programul de investiții pentru sporirea potențialului industriei chi-

mice în actualul deceniu include construirea atît a unor mari uzine chimice, cît și a unor unități de proporții medii și mici: la amplasarea lor teritorială se urmărește apropierea de resursele de materii prime, precum și corelarea cu dezvoltarea altor ramuri ale economiei naționale.

Alături de industria chimică, industria metalurgică constituie una din cele mai dinamice ramuri ale economiei naționale a R.P.D. Coreene, ea urmînd să înregistreze în anul în curs creșteri sensibile în special la producția de oțel, laminate din oțel și metale neferoase. În cadrul orientărilor spre valorificarea resurselor interne se prevede ca — prin introducerea pe scară largă a metodei de cocsificare și calcinare a cărbunelui — să se reducă gradul de dependență a acestui sector față de import.

În contextul preocupărilor de modernizare a tuturor ramurilor economiei naționale, constituind o dominantă a politicii promovate de R.P.D. Coreeană în anii '80, rolul hotărîtor revine industriei construcțiilor de mașini și utilaje. Un accent deosebit se pune pe dezvoltarea în continuare a construcției de utilaje miniere și echipamente energetice perfecționate, de mare precizie și cu randament superior.

Procesul de mecanizare complexă a agriculturii reclamă extinderea capacităților de producție în special la uzinele de tractoare, în vederea asigurării — la nivelul anului 1984 — a unei producții de aproximativ 45 000 unități. Pe această bază se urmărește creșterea gradului de dotare a agriculturii pînă la nivelul de 10—12 tractoare per suta de hectare.

O importanță deosebită în rezolvarea sarcinilor prevăzute pe ansamblul economiei naționale prezintă măsurile de perfecționare a sistemului de conducere economică concepute să ofere o mai justă corelare a conducerii centrale cu inițiativa locală. Între eforturile depuse în acest sens se înscrie și introducerea noului sistem de aprovizionare tehnico-materială a întreprinderilor care, întărind rolul statului în asigurarea livrării în condiții corespunzătoare, pe bază de plan, a materiilor prime și materialelor necesare către toate întreprinderile din țară, permite, totodată, eliminarea metodelor birocratice, imprimînd conducerii economiei un mai pronunțat caracter științific și rațional.

Direcțiile de perspectivă stabilite de Congresul al VI-lea al Partidului Muncii din Coreea includ, de asemenea, intensificarea schimburilor economice externe și a cooperării pe baza egalității și avantajului reciproc, prevăzîndu-se — între altele — ca la finele acestui deceniu volumul exporturilor să depășească de 4,2 ori nivelul atins în 1980. Măsurile care se întreprind în acest scop, ca și cele preconizate în viitor, vizează sporirea producției de mărfuri destinate exportului, îmbunătățirea calității acestora, lărgirea capacităților de depozitare și transport.

În direcția perfecționării structurii exportului se prevede extinderea nomenclatorului și majorarea, în cadrul acestuia, a ponderii produselor prelucrate, în primul rînd a produselor industriei construcțiilor de mașini, corespunzător diversificării potențialului economic al țării. În prezent, R.P.D. Coreeană oferă la export o gamă largă de articole: produse metalurgice (lamine din oțel, oțeluri aliate, unele oțeluri speciale, laminate din metale neferoase), produse ale construcției de mașini (mașini-unelte, tractoare, macarale electrice etc.), articole ale industriei ușoare și alimentare, produse agricole (orez, porumb), precum și unele materii prime și materiale (cărbune, minereu de fier, grafit, clincher de magneziu).

Relațiile de cooperare economică și tehnico-științifică dintre R. S. România și R. P. D. Coreeană se dezvoltă în cadrul favorabil creat de Tratatul de prietenie și colaborare semnat între cele două țări. În ceea ce privește schimburile comerciale reciproce, exportul părții române în R. P. D. Coreeană include, în principal, mașini și utilaje, autocamioane, rulmenți, sodă caustică, cauciuc sintetic, iar importul din această țară — oțel, laminate din oțel, mașini-unelte, clincher de magneziu, produse ale industriei ușoare.

Vizita oficială de prietenie pe care o efectuează în prezent în R.P.D. Coreeană tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația tovarășului Kim Ir Sen, secretar general al C.C. al Partidului Muncii din Coreea, președintele R.P.D. Coreene, convorbirile la nivel înalt care au loc cu această ocazie și înțelegerile la care se va ajunge vor constitui, fără îndoială, un nou impuls pentru lărgirea și diversificarea colaborării pe multiple planuri dintre cele două țări și popoare.

Otilia NEGUȚ
cercetător la I.E.M.

IMPREUNĂ cu energia abundentă și cu baza ieftină de materii prime, progresul tehnologic a constituit temelia expansiunii rapide a industriei petrochimice în perioada postbelică. Tehnologiile pentru intermediarii petrochimici au fost dezvoltate în țările industrializate, aplicarea lor generalizându-se treptat și în alte țări. În schimb, la produsele cu grad înalt de prelucrare (cum sînt materialele plastice speciale, antidăunătorii, coloranții, medicamentele, produsele cosmetice și detergenții), politica patentelor a făcut dificilă răspîndirea tehnologiilor respective, drepturile de utilizare a lor fiind tranzacționate. Pluralitatea tehnologică existentă în cazul multor produse prelucrate este rezultatul concurenței dintre firmele producătoare care au mers pe linia dezvoltării și promovării propriilor produse.

Progresul neîntrerupt pe plan științific și tehnologic a condus la schimbări rapide în cadrul producției, la produsele anorganice, la materialele plastice și la fibrele sintetice de exemplu, perimarea tehnologiilor și nu uzura fizică a instalațiilor determinînd reînnoirea ciclică a echipamentu-

Noi perspective în tehnologie

lui de producție. Introducerea progresului tehnologic pe scară industrială, rezultat firesc al revoluției tehnico-științifice, a fost cel care a permis în trecut nu numai recuperarea cheltuielilor cu cercetarea și compensarea creșterii costurilor echipamentelor și al materiei prime.

Agravarea crizei energetice a adus pe primul plan trei aspecte deosebite de importante în domeniul tehnologic. În primul rînd, în cazul noilor investiții escaladarea prețurilor țițeiului și ale materiilor prime a contribuit la mărirea apreciabilă a costului echipamentului și al construcțiilor industriale, în paralel reglementările privind protecția mediului conducînd și ele la suplimentarea cuantumului costurilor tehnologice. În al doilea rînd, accentul în cercetarea tehnologică s-a deplasat pe dezvoltarea unor surse alternative de materii prime, pe asigurarea flexibilității (diversificării) ofertei de materii prime, pe economisirea energiei și pe

mentului procedeele existente. În al treilea rînd, motorul progresului tehnologic îl constituie fără îndoială creșterea cererii, în timp ce stadiul de maturitate sau de saturare al unor piețe, prin îmbătrînirea produselor, provoacă încetinirea ritmului schimbărilor tehnologice.

Firma Shell Chemicals (S.U.A.) consideră că pînă în anul 2000, din principalele 100 de procedee tehnologice din chimie, 30—40 vor fi radical schimbate. În general, pentru intermediarii petrochimici nu se anticipază modificări ale bazei de materii prime, ale mărimii capacităților și ale procedeele de obținere ci numai îmbunătățirea catalizatorilor, realizarea unor economii la prețul de cost, creșterea gradului de integrare și utilizare. În cadrul produselor prelucrate este improbabilă apariția unor noi polimeri de bază (ca polietilena, polistirenul și poliesterii), ci doar unele modificări în procedeele de obținere ale unor produse, cum sînt poli-propilena, etilen-glicolul, oxidul de propilenă și polietilena lineară.

Pe termen lung principalele direcții de evoluție tehnologică sînt legate pe de o parte de metan, metanol și catalizatorii de tip zeolitic, iar pe de altă parte de biotehnologie și electrochimie.

Tehnologiile de prelucrare a metanului se vor baza desigur pe gazul sintetic produs dintr-o varietate de materii prime: cărbune, lignit, biomasă, reziduuri obținute la prelucrarea țițeiului, sisturi bituminoase și nisipuri asfaltice. Numai în cazul S.U.A. se estimează că pînă în anul 2000 produsele rezultate din metan vor înlocui în proporție de 30% pe cele provenind din etilenă. Concomitent, tehnologiile chimice se vor adapta transformării metanolului în olefine, aromate și benzine, la această tendință contribuind în mare măsură catalizatorii de tip zeolitic. Cu un spectru larg de proveniențe și de utilizări metanolul a început deja să se bucure de interesul industriei petrochimice, avantajat fiind și de obținerea ușoară a unei purități înalte, care mărește eficiența transporturilor la mare distanță.

Biotehnologia se va dezvolta spectaculos pînă la sfîrșitul secolului și va avea un impact sensibil asupra structurii producției chimice. Produsele complexe, cu valoare ridicată vor fi realizate în special în cadrul firmelor de inginerie genetică și farmaceutice. Specialiștii prevăd o îmbunătățire radicală a procedeele de fermentare, prin intermediul cărora se vor realiza produse chimice de mare tonaj, îndeosebi în țări cu potențial ridicat de valorificare, cum este Brazilia.

Procedeele electrochimice se află doar la începutul dezvoltării lor, întrucît cercetările privind folosirea laserului, a procedeele celulare și a arcului voltaic pot conduce la rezultate deosebite. Pe plan mondial există deja un procedeu de înalt randament utilizînd arcul voltaic pentru producerea acetilenei din cărbune sau procedee de electroliză a apei pentru obținerea hidrogenului. Inconvenientul major al utilizării procedeele electrochimice pe scară largă îl reprezintă în prezent costul energiei electrice, viitorul lor depinzînd de măsura în care sursele nucleare și solare pot crea o abundență de electricitate, situație previzibilă după anul 2000.

Iolanda DĂDUIANU
Petre PRISECARU

EVOLUȚII MONETARE

ÎN INTERVALUL 5—9 IV 1982, dolarul S.U.A. a înregistrat o reprecieră generală pe piețele valutare.

Menținerea unei tendințe ferme a dobînzilor la depozitele în dolari — atât la intern, cit și pe piața eurodolarilor —, precum și unele prognoze privind cifrele masei monetare în circulație în S.U.A., care ar indica un argument în plus de continuare a nivelelor ridicate de dobîndă, cel puțin pentru viitorul apropiat, au contribuit la întărirea cursului monedei americane pe piețele de schimb, al cărui curs în raport cu celelalte valute occidentale se situa la închiderea din 9 aprilie peste cursurile de referință (2 aprilie 1982).

Lira sterlină a fost cel mai puternic afectată în perioada prezentată, atât în raport cu dolarul S.U.A. (față de care a înregistrat o depreciere de 2% — 1,7550 dolari/1 liră pe 9 aprilie, comparativ cu 1,79 dolari/1 liră pe 2 aprilie, cit și față de celelalte valute occidentale (de altfel, indicele de depreciere a monedei engleze în raport cu monedele principalelor 10 parteneri comerciali ai Angliei a scăzut sub 90%, cel mai redus din ultimele luni). Recordul de depreciere din ultimii 5 ani în relația sa cu dolarul de 1,7475 dolari/1 liră, înregistrat la 8 aprilie, a fost determinat în primul rînd de situația politică internațională creată ca urmare a diferendului dintre Anglia și Argentina.

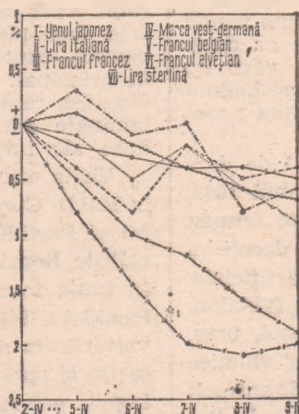
Continuarea relaxării politicii monetare de către autoritățile elvețiene centrale, care a condus la o nouă scădere, între 0,25 și 0,50%, a nivelului de dobîndă acordate de către bănci clienților lor nebancați la depozitele între 1 și 11 luni a determinat o slăbire a cursului francului elvețian, care era tranzacționat la sfîrșitul săptămîinii la 1,9775 franci/1 dolar, cu 1,9% sub cursul de referință de 1,94 franci/1 dolar. Francul belgian continuă să ocupe poziția cea mai slabă în cadrul sistemului valutar vest-european, cu toate că Banca Centrală a Belgiei a fost nevoită să intervină direct pe

pieță, cumpărînd franci, și indirect, prin ridicarea cu 1% (de la 13 la 14%) a taxei oficiale a scontului; cotația de la închiderea din 9.04.82 de 45,80 franci/1 dolar, era cu 0,9% sub cea din 2 aprilie, de 45,40 franci/1 dolar. Marca vest-germană a înregistrat pe ansamblul intervalului analizat o depreciere de 0,7% (2,42 mărci/1 dolar, comparativ cu 2,4025 mărci/1 dolar), procent apropiat înregistrat și de francul francez (6,31 franci/1 dolar, față de 6,27 franci/1 dolar respectiv). După o evoluție în jurul a 1323—1325 lire/1 dolar, publicarea deficitului comercial pe luna februarie a.c. de peste 2,9 miliarde lire (comparativ cu un deficit de numai 1,5 miliarde lire în ianuarie a.c.) a contribuit la slăbirea cursului lirei pe piață, cursul de la închiderea săptămîinii de 1330 lire/1 dolar reprezentînd o depreciere de 0,5% (1,323 lire/1 dolar pe 2 aprilie). Yenul japonez a fost tranzacționat între 246,50 și 248,50 yeni/1 dolar, cotația de la închiderea din 9 aprilie de 247,50 yeni/1 dolar reprezentînd o depreciere de 0,4% față de cursul de referință de 246,50 yeni/1 dolar.

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au cotat în jurul a 9,125% la euro-marca vest-germană și 5,5625% la eurofrancul elvețian (procente apropiate de închiderea din 2 aprilie, în timp ce eurodolarul s-a situat la închiderea săptămîinii la 15,8875% (15,4375% pe 2 aprilie), iar euro lira sterlină la 13,875% (13,625% nivelul de referință).

Prețul aurului la Londra a marcat o creștere continuă, al doilea fixing din 8 aprilie (ultima zi lucrătoare a săptămîinii pe această piață) de 351,50 dolari/uncie fiind cu 23,75 dolari/uncie peste cel corespunzător din 2 aprilie, de 327,75 dolari/uncie.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 5—9 IV. Bază: 2 IV 1982

R. P. Chineză: dezvoltarea bazei energetice

ÎN ETAPA de reajustare structurală pe care o parcurge în actualul cincinal economia chineză, dezvoltarea mai rapidă a bazei energetice reprezintă un obiectiv prioritar în vederea acoperirii necesarului crescând de energie al țării. Realizarea acestui obiectiv este concepută, în primul rând, pe baza valorificării a două resurse existente din abundență — cărbunele și energia hidrolică. China posedă zăcăminte de cărbune estimate la 600 miliarde de tone, a căror valorificare presupune atât deschiderea de noi mine (în actualul cincinal îndeosebi în Provinciile Shanxi și Guizhou), cât mai ales dezvoltarea rețelei feroviare și a infrastructurii portuare — o altă prioritate a etapei actuale.

Potențialul hidroenergetic, estimat la 680 mii MW, situează China pe unul din primele locuri din lume. Pentru valorificarea acestui imens potențial, paralel cu construirea de hidrocentrale de mare capacitate, se urmărește accelerarea construirii de hidrocentrale mici, de până la 12 MW. În această țară cu o suprafață deosebit de întinsă, cu un relief accidentat, în care și resursele sînt foarte răspîndite și în care 80% din populație trăiește în mediul rural, hidrocentralele mici pot aduce o importantă contribuție la acoperirea necesarului de energie electrică, cu respectarea exigențelor rentabilității.

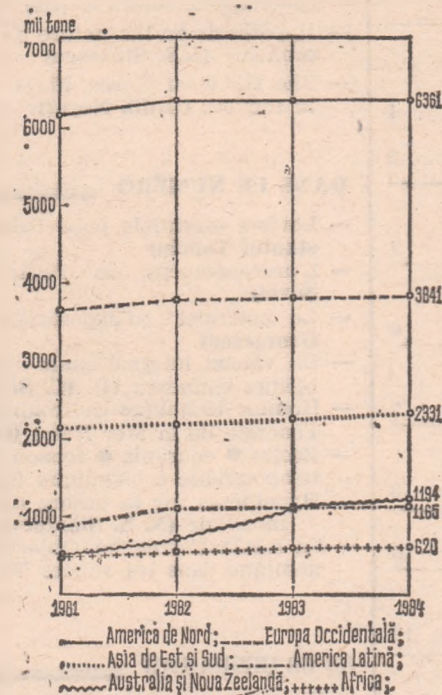
Prin sporirea ponderii acestor două resurse în balanța energetică se urmărește, totodată, crearea condițiilor ca petrolul — al cărui volum de extracție a depășit 100 milioane de tone în ultimii ani — să poată fi utilizat mai ales ca materie primă în petrochimie. Dintre resursele reînnoibile de energie, deosebit de răspîndită este utilizarea biogazului, domeniu în care în China s-a acumulat o bogată experiență. Paralel, o preocupare crescîndă se manifestă pentru economisirea energiei și reducerea consumului pe unitatea de producție industrială, apreciindu-se că există încă mari rezerve în această direcție.

Producția de aluminiu — repercusiunile crizei

CONFORM datelor publicate de Institutul internațional pentru aluminiu stocurile de metal nevîndute (la producător) au atins în țările nesocialiste, la sfîrșitul anului trecut, nivelul record de 3 083 mii tone; în ceea ce privește anul în curs, după aprecierea experților unor firme de specialitate, producția de aluminiu primar și gradul de utilizare a capacităților de producție în ramura respectivă din principalele țări producătoare se vor menține la un nivel relativ scăzut, din cauza cvasistagnării cererii de aluminiu din partea altor ramuri și domeniilor de activitate.

Se consideră că menținerea în continuare a acestei situații va determina

— îndeosebi în Japonia, în țările Europei occidentale și S.U.A. — închiderea de noi uzine care au costuri comparativ mai ridicate și va frîna investițiile în extinderea capacităților în metalurgia aluminiului. Astfel, după cum se poate vedea din graficul de mai jos, elaborat pe baza previziuni-

lor institutului menționat anterior, în perioada decembrie 1981 — decembrie 1984 capacitățile de producere a aluminiului primar vor cunoaște o creștere considerabilă (de peste două ori) doar în Australia și Noua Zeelandă; concomitent ele vor rămîne practic constante în Asia de Est și Sud (sub efectul reducerii lor previzibile în Japonia) și în Europa occidentală.

Competitivitate comparativă

RAPORTÎND costul unei ore de muncă (în care se includ și contribuțiile sociale) la valoarea medie a producției obținute pe om-oră în industria prelucrătoare din zece țări occidentale industrializate, un studiu elaborat de Dresdner Bank AG din R.F. Germania ajunge la concluzia, reluată succint de revista **International Management** (martie 1982), că cele mai competitive din punctul de vedere al „costului real al muncii prestate” în sectorul menționat sînt Japonia, urmată de Franța și S.U.A. Astfel, considerînd raportul citat egal cu 100 în Japonia, el este 107 în Franța și 116 în S.U.A. În clasașmentul respectiv urmează Olanda (119), R.F.G. (120), Spania (128), Anglia (137), Belgia (139), Suedia (140) și Italia (142).

Acest avantaj comparativ în favoarea țărilor din fruntea listei nu este numai rezultatul diferențelor de competitivitate a muncii, ci și al deosebirilor uneori considerabile între nivelurile salariilor (dintre cele zece țări luate în calcul numai în Marea Britanie și Spania salariile nominale orare erau mai scăzute decît în Japonia și Franța).

Gazeificare subterană

GAZEIFICAREA subterană a cărbunelui, metodă utilizată deja în Uniunea Sovietică și Statele Unite, este aplicată în prezent, experimental, la un zăcămint marginal, rămas intact, din bazinul carbonifer Borinage din Belgia. Aflat la o adîncime de 800—900 m, cărbunele respectiv are un grad redus de umiditate și se află sub straturi impermeabile, care asigură etanșeitatea zăcămintului. Sînt astfel înlăturate condițiile pentru a se putea exploata între 50 și 70 la sută din cărbunele conținut în zăcămint și a se obține gaze combustibile cu o putere calorifică suficient de mare.

Se apreciază că realizarea, încă în cursul acestui an, a proiectului respectiv (de către Belgia în colaborare cu R.F.G.) va deschide o cale de perspectivă pentru soluționarea problemelor energetice ale țărilor vest-europene, constituind, totodată, un prilej de verificare și prevenire a eventualelor consecințe ecologice ale acestei modalități de exploatare a zăcămintelor de cărbune.

Industria cauciucului — în căutarea ieșirii din criză

EXAMINÎND natura dificultăților întâmpinate de industria cauciucului, și în special de cea a anvelopelor, din țările capitaliste dezvoltate — dificultăți care au drept consecință restructurarea producției, închiderea unor fabrici, dezafectarea parțială a capacităților sau chiar falimentul unor firme — publicația **Multinational Business** evidențiază că acestea au cauze multiple. Este vorba aici, în primul rînd, de criza energetică (al cărui efect se repercutează asupra industriei anvelopelor prin intermediul industriei automobilelor, de care ea este strîns legată), dar și de extinderea producției și utilizării anvelopelor radiale (ceea ce a determinat restrîngerea folosirii anvelopelor de rezervă) etc.

În anii 1979 și 1980 numai în S.U.A. și-au închis porțile 15 fabrici de anvelope, în Europa occidentală — 25 de fabrici ș.a.m.d. Falimentul unor firme de specialitate, retragerea altora (cu o producție diversificată) din această ramură, frecvențele reduceri de personal efectuate de firmele rămase pe poziții au determinat, în țările producătoare de cauciuc sintetic și anvelope, îngroșarea rîndurilor șomerilor.

Marile companii transnaționale caută să iasă din actuala situație conjuncturală nu numai prin concentrarea producției de anvelope în fabricile cele mai moderne, ci și prin penetrația crescîndă în producția principalei materii prime — cauciucul sintetic și cel natural, prin diversificarea nomenclurii articolelor din cauciuc și extinderea livrării acestora către alți beneficiari, în afara industriei automobilelor (de pildă, către industria de avioane și subramura corespunzătoare a transporturilor), ca și prin îmbunătățirea continuă a calității, a fiabilității anvelopelor înseși.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sunara nr. 15 din 16 aprilie 1982

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultate
  - Pirghii esențiale de întărire a autoconducerii (Constantin Topciu) 1
  - Creșterea eficienței creditării bancare (George Șovei) 2
- Atingerea în termene cit mai scurte a parametrilor proiectați la noile obiective de investiții (I. Mihai) 4
- Realizarea integrală a producției fizice, în structura planificată (B. Vasile, C. Bârnea) 6
- Soluții pentru reducerea consumului energetic pe fiecare unitate de produs (Ion Hera-Bucur) 7
- Utilizarea timpului de lucru — factor de creștere a productivității (Gheorghe Răboacă, Lucia Mihăilescu) 8
- Potențialul de export al microproducției (Ioan Georgescu) 10
- Autoaprovizionarea teritorială. Rezerve pentru creșterea producției agricole în gospodăriile populației (Mircea Boța) 12
- Necesitatea și eficiența cultivării terenurilor slab productive (Camelia Cămășoiu, Ion Cămășoiu) 14
- Cititorii au cuvântul 16

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Ancheta „R.E.” în 10 întreprinderi. Dimensionarea optimă a formațiilor de lucru (I) (Dorin Constantinescu) 17

TEORII ● IOEI

- Valoarea internațională a mărfurilor și câteva probleme conexe (I) (C. Sirbu) 19
- Om — tehnică — mediu. Valorificarea complexă a energiei Mării Negre (Constantin Iulian) 21
- Școli ● curente ● economiști. Neokeynesismul în contemporaneitatea economică (III) (Sorica Sava) 22

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Autogestiunea economico-financiară a unităților economice și trăsăturile ei (Nicolae Stoica) 25

ECONOMIE MONDIALĂ

- Ipoteze cu privire la natura actualiei depresiuni din economia mondială (N.S. Stănescu) 27
- R.P.D. Coreeană. Obiective majore ale dezvoltării economice în anii '80 (Otilia Neguț) 29
- Tendințe ● conjuncturi 30
- Mondorama 31

ÎN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- Essential levers for management strengthening (Constantin Topciu) 1
- Increasing efficiency in banking lending (George Șovei) 2
- The exportation potential of the microproduction (Ioan Georgescu) 10
- International value of merchandise and some connected issues (I) (C. Sirbu) 19
- Turning into complex account the energy of the Black Sea (Constantin Iulian) 21
- Schools ● trends ● economists. Neokeynesism in the economic contemporaneity (III) (Sorica Sava) 22
- Hypothesis on the nature of the present depression in the world economy (N.S. Stănescu) 27
- The D.P.R. of Korea. Major goals of the economic development in the '80s (Otilia Neguț) 29

DANS LE NUMÉRO

- Leviers essentiels pour l'affermissement de l'autogestion (Constantin Topciu) 1
- L'accroissement de l'efficience des crédits bancaires (George Șovei) 2
- Le potentiel d'exportation de la microproduction (Ioan Georgescu) 10
- La valeur internationale des marchandises et quelques problèmes connexes (I) (C. Sirbu) 19
- Homme-technique-environnement. La valorisation complexe de l'énergie de la Mer Noire (Constantin Iulian) 21
- Ecoles ● courants ● économistes. Le néokeynesisme dans la contemporanéité économique (III) (Sorica Sava) 22
- Hypothèses sur la nature de l'actuelle dépression de l'économie mondiale (N. S. Stănescu) 27
- La R.P.D. Coréenne. Objectifs majeurs du développement économique dans les années '80 (Otilia Neguț) 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Существенные рычаги укрепления самоуправления (Константин Топчиу) 1
- Повышение эффективности банковского кредитования (Джордже Шовой) 2
- Экспортный потенциал микропроизводства (Иоан Джорджеску) 10
- Международная стоимость товаров и несколько смежных вопросов (I) (К. Сырбу) 19
- Комплексное освоение энергии Черного моря (Константин Юлиан) 21
- Школы ● течения ● экономисты. Неокейнсизм в экономической современности (III) (Сорика Сава) 22
- Гипотезы относительно природы нынешней депрессии в мировой экономике (Н.С. Стănescу) 27
- Коре́йская Н.Д.Р. — Основные задачи экономического развития в 80-е годы (Отилия Негуц) 29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, — cod 70 159, București.

Redacția și administrația: 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”

CENTROCOOP A DESCHIS ÎN CALEA VICTORIEI NR. 16—18 (Pasajul bijuteria)

magazinul EXPO-ART

Unitatea prezintă o gamă variată de articole — unicate și noutăți — din grupele : ceramică, sticlă, artizanat lemn și textile, împletituri, covoare românești și orientale, mic mobilier și confecții artizanale, realizate de meșteri și creatori populari renumiți, din unitățile de producție ale industriei mici, din sistemul cooperăției de producție, achiziții și desfacerea mărfurilor.

Vizitați magazinul EXPO-ART!

INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTĂRI PENTRU ÎMBUNĂȚĂȚIRI FUNCiare

Execută lucrări de :

PROIECTARE

● irigații, desecare, combaterea eroziunii solului, amenajări piscicole ; ● canale magistrale : de aducțiune distribuție, colectoare, de evacuare ; ● rețele de conducte pentru distribuția apei la irigații ; ● prize de apă, noduri hidrotehnice, stăvilare și sifoane ; ● lucrări de artă pe rețele de canale și conducte ; ● nivelări și modelări pentru irigații și desecări ; ● rețele de drenaj închis cu tuburi ; ● puțuri de drenaj ; ● stații de pompare fixe și plutitoare pentru captare, aducțiune și evacuare ; ● stații de pompare pentru rețele de canale, drenuri și conducte ; ● instalații electrice și de automatizare pentru stații de pompare și stăvilare ; ● canale de coastă, valuri, terasări pe versanți pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului ; ● lucrări de artă pe ravene și torenți pentru combaterea eroziunii de adâncime pe terenurile agricole ; ● amenajări de pepiniere piscicole ; ● amenajări de crescătorii și lazuri piscicole ; ● recuperarea terenurilor agricole degradate în compensarea celor ocupate de lucrări hidroameliorative ; ● studii agro-economice și eficiența economică a lucrărilor.

STUDII ȘI PROSPECTIUNI

● studii complexe, topografice, geochimice, hidrogeologice, pentru irigații — desecări ; ● studii complexe topografice, geotehnice, hidrogeologice pentru combaterea eroziunii solului ; ● studii complexe geotehnice — inginero-geologice și hidrologice pentru lucrări hidrotehnice (acumulări — îndiguiți, regularizări) ; ● studii pedologice pentru amenajări irigații, desecări, combaterea eroziunilor, ameliorarea sărăturilor ; ● studii hidrogeologice, hidrologice și hidrochimice pentru alimentări cu apă potabilă și industrială ; ● studii geotehnice pentru construcții industriale, lucrări de apă, alunecări de teren, fundații speciale, ecrane ; ● studii de hidrogeologie generală pentru rezerve de ape minerale ; ● studii geologice pentru omologarea rezervelor de materiale de construcție : argilă, nisipuri, calcar, etc. ; ● studii geofizice (electrometrice, radiometrice, seismice) ; ● determinări geotehnice, fizico-chimice, hidrochimice, și radiometrice în laborator ; ● expertize și asistență tehnică la execuția lucrărilor speciale (baraje, terasamente, ecrane alimentare cu apă) ; ● foraje manuale și semimecanice cu încercări experimentale ; ● foraje mecanice de explorare, cu pompări și înjecții experimentale ; ● lucrări miniere de explorare, cu lucrări experimentale în galerii și puțuri.